

דוחות ליום 30 ביוני 2009

(בלתי מבוקרים)

תוכן העניינים:

3	1. דוח תמציתי של הדירקטוריון
61	2. נתונים כספיים עיקריים
62	3. סקירת הנהלה
74	4. הצהרות המנכ"ל והחשבונאי הראשי
77	5. תמצית הדוחות הכספיים

דוח תמציתי של הדירקטוריון לדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2009

דירקטוריון הבנק מתכבד להגיש בזה את הדוחות הכספיים המאוחדים הבלתי מבוקרים של הבנק והחברות המאוחדות שלו ליום 30 ביוני 2009. הדוחות הכספיים ערוכים על פי הנחיות המפקח על הבנקים ומוצגים ב"סכומים מדווחים".

1. התפתחויות כלכליות

מרבית האינדיקטורים הכלכליים מצביעים על המשך מגמת ההאטה בפעילות העסקית במשק גם ברבע השני של שנת 2009, בהמשך למגמה שהסתמנה החל מהמחצית השנייה של שנת 2008. עם זאת, מניחות הנתונים הכלכליים עולה, כי מסתמנת התמתנות מסוימת בקצב ההאטה ביחס לנתוני הרבע הראשון של השנה (סקירה מפורטת על המשבר הכלכלי והשלכותיו נכללה בפרק 7 א', להלן).

על פי אמדנים מוקדמים נרשמה ברבע השני של שנת 2009 עליה בשיעור של 1% בתוצר המקומי הגולמי, בחישוב שנתי - לעומת ירידה בשיעור של 3.2% שנרשמה בנתון זה ברבע הראשון. עם זאת, בסיכום חצי שנתי ירד התוצר המקומי הגולמי בשיעור של 1.7%, בחישוב שנתי, לעומת עליה בשיעור של 5.2% שנרשמה בנתון זה בתקופה המקבילה אשתקד.

המדד המשולב לבחינת מצב המשק עלה בחודש יוני 2009 (לראשונה מזה כשנה) בשיעור של 0.2%, לעומת ירידה מצטברת בשיעור כולל של 5.4%, שנרשמה בחמשת החודשים הראשונים של השנה, וירידה בשיעור של 3.1% שנרשמה בנתון זה במחצית השנייה של שנת 2008.

על פי נתוני המגמה, ירד מדד הייצור התעשייתי ברבע השני של השנה בשיעור של 0.3% בלבד, בחישוב שנתי, בהמשך לירידה בשיעור של 17.9%, בחישוב שנתי, שנרשמה בנתון זה ברבע הראשון.

הפדיון בענפי המסחר והשירותים עלה, על פי נתוני המגמה, ברבעון השני של השנה בשיעור של 4%, בחישוב שנתי, לעומת ירידה בשיעור של 5.5%, בחישוב שנתי, שנרשמה ברבע הראשון. עליה בשיעור של 5.1% בחישוב שנתי נרשמה גם במכירות רשתות השיווק ברבע השני של שנת 2009, בהמשך לעליה בשיעור של 3.9%, שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

הגירעון המסחרי של ישראל הסתכם במחצית הראשונה של שנת 2009 בסך של כ-2.1 מיליארד דולר, המהווה ירידה בשיעור של כ-66.4% בהשוואה לגירעון המסחרי בתקופה המקבילה אשתקד.

יבוא הסחורות הסתכם במחצית הראשונה של שנת 2009 בסך של כ-21.1 מיליארד דולר, ירידה בשיעור של כ-37% לעומת התקופה המקבילה אשתקד - בעיקר עקב ירידה בשיעור של 30.6% שנרשמה ביבוא חומרי גלם - המהווה כ-40% מכלל היבוא, ירידה בשיעור של 12.9% ביבוא מוצרי צריכה - המהווה כ-17% מכלל היבוא, וירידה בשיעור של כ-48% ביבוא חומרי אנרגיה - המהווה כ-16.6% מכלל היבוא.

גם נתוני המגמה (בניכוי עונתיות) מצביעים על ירידה בשיעור של 13.4%, בחישוב שנתי, בהיקף יבוא הסחורות (למעט יהלומים, אניות ומטוסים וחומרי אנרגיה) ברבע השני של שנת 2009, בהמשך לירידה בשיעור של 43.4% שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

יצוא הסחורות הסתכם במחצית הראשונה של שנת 2009 בכ-19.0 מיליארד דולר, ירידה בשיעור של 30.5% לעומת התקופה המקבילה אשתקד - בעיקר עקב ירידה בשיעור של כ-23.1% ביצוא התעשייתי - המהווה כ-83.4% מכלל היצוא, וירידה בשיעור של 59.8% ביצוא היהלומים - המהווה כ-12.6% מכלל היצוא.

מאיך מצביעים נתוני המגמה על עליה בשיעור של 1.2%, בחישוב שנתי, ביצוא הסחורות (למעט יהלומים) ברבע השני של השנה, לעומת ירידה בשיעור של 23.9% שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם - בעיקר עקב עליה בשיעור של 20.5% שנרשמה ביצוא תעשיות ה"טכנולוגיה העילית" - המהווה 51% מכלל היצוא התעשייתי, למעט יהלומים (בהמשך לעליה בשיעור של 14.5%, שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם).

מספר הלינות במלונות התיירות הסתכם במחצית הראשונה של השנה בכ-8.7 מיליון לינות - ירידה בשיעור של כ-13% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. הירידה במספר הלינות נובעת מקיטון בשיעור של כ-27% במספר לינות התיירים, שקוזז מאיך בעליה בשיעור של 3% במספר הלינות של ישראלים.

הכנסות המדינה ממיסים ירדו במחצית הראשונה של שנת 2009 בשיעור של 14.7% לעומת התקופה המקבילה אשתקד והסתכמו בכ-84.5 מיליארד ש"ח.

הירידה בהכנסות המדינה נובעת, בעיקר, מקיטון בשיעור של 18.9% בהכנסות מיסים ישירים שהסתכמו במחצית הראשונה של שנת 2009 בכ-42.8 מיליארד ש"ח ומירידה בשיעור של 10.2% בהכנסות מיסים עקיפים לסך של כ-39.4 מיליארד ש"ח. גם בהכנסות מאגרות נרשמה ירידה בשיעור של 3.3% - לסך של כ-2.3 מיליארד ש"ח.

הגירעון בפעילות המקומית של הממשלה הסתכם במחצית הראשונה של שנת 2009 בסך של כ-17.7 מיליארד ש"ח, לעומת עודף בסך 2.1 מיליארד ש"ח שנרשם בתקופה המקבילה אשתקד.

ביום 14.5.2009 אישרה הממשלה את מסגרת התקציב לשנים 2010 - 2009, במסגרתו נקבע יעד הגירעון המתוכנן לשנת 2009 - בסך של 44.3 מיליארד ש"ח.

על פי נתוני המגמה לחודש מאי 2009, הסתכם שיעור הבלתי מועסקים במשק בכ-8.4% מכוח העבודה האזרחי, המהווה עליה בשיעור של 1.6 נקודות האחוז ביחס לנתון זה בחודש דצמבר 2008. מאיך, מצביעים נתוני שרות התעסוקה לחודש מאי 2009 על ירידה בשיעור של 1.5% במספר דורשי העבודה, לעומת החודש הקודם - לסך של 231 אלף איש.

מדד המחירים לצרכן עלה במחצית הראשונה של השנה בשיעור של 2.1%, המדד "בניכוי מחירי הדיור" עלה בשיעור של 1.9%, והמדד "בניכוי ירקות ופירות" עלה בשיעור של 2.0%.

במהלך הרבע הראשון של שנת 2009 המשיך בנק ישראל ביישום המדיניות המוניטרית המרחיבה שנקטה על ידו החל מהרבע האחרון של שנת 2008 - והפחית את הריבית במרכז המוניטרי בתקופה זו, בשיעור של 2.0 נקודות האחוז - לשיעור של 0.5%. שיעור ריבית נמוך זה נשמר על ידי בנק ישראל בכל הרבע השני של שנת 2009.

ציפיות האינפלציה של הציבור לשנה הקרובה (הנגזרות מההפרש שבין תשואת אגרות החוב "הצמודות" לתשואת אגרות החוב ה"שקליות"), עלו ביחס לרמת הציפיות שנרשמה בסוף שנת 2008 (0.1%-) והן מסתכמות בסוף המחצית הראשונה של שנת 2009 - בשיעור של כ-2.4%. ציפיות אלו נמצאות בתחום יעד האינפלציה שקבעה הממשלה (3% - 1%).

אמצעי התשלום במשק עלו במחצית הראשונה של שנת 2009 בשיעור של כ-39.5% והסתכמו בכ-100.3 מיליארד ש"ח, בסוף חודש יוני 2009.

במחצית הראשונה של שנת 2009, נחלש השקל ביחס למרבית המטבעות הזרים: ביחס לדולר של ארה"ב, נחלש השקל בשיעור של 3.1%, ביחס לאירו בשיעור של 4.5%, וביחס ללירה שטרלינג בשיעור של 17.3%. מאיך, התחזק השקל ביחס לליין היפני בשיעור של 2.6%.

2. התפתחויות בשוק ההון

המחצית הראשונה של שנת 2009 התאפיינה בעליות שערים חדות בשוקי המניות בארץ ובעולם. גם בשוק אגרות החוב נרשמו עליות שערים בשעריהן של אגרות החוב הצמודות למדד, והצמודות למטבע חוץ - שהקיפו הן את אגרות החוב הממשלתיות והן את אגרות החוב ה"קונצרניות". עליות השערים בשוק ההון המקומי הושפעו מהגורמים הבאים:

- המדיניות המוניטרית המרחיבה שננקטה על ידי בנק ישראל - במסגרתה הופחתה הריבית לזמן קצר לשיעור חסר תקדים של 0.5%.

- רכישת אגרות חוב ממשלתיות על ידי בנק ישראל.

- עליות שערים שנרשמו בבורסות בחו"ל בעקבות השקת תכניות ייצוב על ידי בנקים מרכזיים בעולם (שקיזזו את השפעתם של נתונים מקרו כלכליים שליליים שפרסמו החברות).

- פרסום החלטת חברת "מורגן סטנלי" לסווג את כלכלת ישראל בקבוצת ה"מדינות המפותחות", במקום בקבוצת ה"שוקים המתעוררים" - החל מחודש מאי 2010.

בסיכום המחצית הראשונה של שנת 2009 נרשמו עליות שערים בכל מדדי המניות: מדד "ת"א 25" עלה בשיעור של כ-30.1%, מדד "ת"א 100" עלה בשיעור של כ-40.3% ומדד "ת"א 75" עלה בשיעור של כ-85.3%.

המחזור היומי הממוצע במניות וניירות ערך המירים הסתכם במחצית הראשונה של השנה בכ-1,490 מליון ש"ח, המהווה ירידה בשיעור של כ-31.2% לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

היקפי הסכומים שגויסו מהציבור בשוק הראשוני על ידי החברות - באמצעות הנפקת מניות, אופציות, אגרות חוב ואגרות חוב להמרה - הסתכמו במחצית הראשונה של שנת 2009 בכ-17.4 מיליארד ש"ח בלבד, ירידה בשיעור של כ-21% לעומת התקופה המקבילה אשתקד - המוסברת בהמשך המשבר הכלכלי והשלכותיו על שוק ההון.

בשוק אגרות החוב הממשלתיות נרשם במחצית הראשונה של שנת 2009 גיוס הון חיובי, נטו, בסך של כ-23.8 מיליארד ש"ח, עליה בשיעור של כ-92% לעומת התקופה המקבילה אשתקד - הנובעת מההכרח להגדיל את החוב הממשלתי עקב העליה בגירעון השוטף של הממשלה.

שערי אגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד עלו במחצית הראשונה של שנת 2009 בשיעור של כ-5.1%, ואגרות החוב הצמודות למטבע חוץ עלו בשיעור של כ-1.4%. מאידך, נרשמה ירידה בשיעור של 0.3% בשערי אגרות החוב השקליות.

התשואות לפדיון ברוטו, באגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד, נעו בסוף חודש יוני 2009 בשיעורים שבין 0.34% (-) באגרות החוב קצרות הטווח, לכ-3.53% באגרות החוב הארוכות.

במחצית הראשונה של השנה נרשם גיוס חיובי, נטו, בשוק קרנות הנאמנות בסך של כ-9.5 מיליארד ש"ח - לעומת גיוס זניח בסך של כ-0.1 מיליארד ש"ח, בתקופה המקבילה אשתקד.

התפלגות הסכומים שגויסו בקרנות הנאמנות - בחתך אפיקי השקעה - מצביעה על גיוס בסך 4.2 מיליארד ש"ח בקרנות ה"שקליות", כ-12.2 מיליארד ש"ח גויסו בקרנות ה"אג"ח", וכ-1.0 מיליארד ש"ח גויסו בקרנות ה"מנייתיות". מאידך, נרשמו פדיונות בסך של 7.8 מיליארד ש"ח בקרנות ה"כספיות", וכ-0.1 מיליארד ש"ח נפדו מקרנות "חו"ל".

3. התוצאות העסקיות של הבנק

רווח ורווחיות

הרווח הנקי של הבנק במחצית הראשונה של שנת 2009 הסתכם ב-98 מיליון ש"ח - זהה לרווח הנקי בתקופה המקבילה אשתקד.

תשואת הרווח הנקי על ההון העצמי במחצית הראשונה של השנה הסתכמה בשיעור של 13.1% לעומת 14.4% בתקופה המקבילה אשתקד ותשואה בשיעור של 10.3% בכל שנת 2008.

הגורמים העיקריים שהשפיעו על התוצאות העסקיות של הבנק במחצית הראשונה של השנה, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, היו:

- יציבות ברווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים. הרווח מפעילות מימון בתקופת הדוח הסתכם ב-357 מיליון ש"ח - זהה לתקופה המקבילה אשתקד.

- עליה בהפרשה לחובות מסופקים - מ-49 מיליון ש"ח אשתקד, ל-61 מיליון ש"ח בתקופת הדוח.

- עליה בהכנסות התפעוליות והאחרות - מ-155 מיליון ש"ח אשתקד, ל-193 מיליון ש"ח בתקופת הדוח.

- עליה בהוצאות התפעוליות והאחרות - מ-313 מיליון ש"ח אשתקד, ל-333 מיליון ש"ח בתקופת הדוח.

- עליה בשיעור המס האפקטיבי - משיעור של 35.3% אשתקד, לשיעור של 37.8% בתקופת הדוח.

ברבע השני של שנת 2009 הסתכם הרווח הנקי של הבנק בסך 72 מיליון ש"ח, לעומת 64 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - עליה בשיעור של 12.5%.

הגורמים העיקריים שהשפיעו על התוצאות העסקיות ברבע השני של שנת 2009 - בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, היו:

- עליה בשיעור של 11.6% ברווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים - לסך של 212 מיליון ש"ח.

- עליה בשיעור של 56.3% בהפרשות לחובות מסופקים, לסך של 25 מיליון ש"ח.

- עליה בשיעור של 16.7% בהכנסות התפעוליות והאחרות - לסך של 98 מיליון ש"ח.

- עליה בשיעור של 6.3% בהוצאות התפעוליות והאחרות - לסך של 170 מיליון ש"ח.

תשואת הרווח הנקי על ההון ברבע השני של שנת 2009, הסתכמה בשיעור של 19.4%, לעומת 19.1% בתקופה המקבילה אשתקד.

הכנסות והוצאות

הרווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים הסתכם במחצית הראשונה של השנה ב-357 מיליון ש"ח - זהה לרווח בתקופה המקבילה אשתקד. הגורמים העיקריים שתרמו לרווח מפעילות מימון בתקופת הדוח - בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, היו:

- גידול בשיעור של 9.5% ביתרות הממוצעות של המכשירים הפיננסיים המניבים.

- גידול בסך 16 מיליון ש"ח ברווחים ממימוש אגרות חוב.

מאידך, מותנה השפעתם של גורמים אלה על ידי:

- הפסד בסך 26 מיליון ש"ח שנרשם בתקופת הדו"ח (לעומת הפסד בסך 15 מיליון בתקופה המקבילה אשתקד), בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים - עקב אי הקבלה בין השיטה לחישוב שוויים של נכסי הבסיס בגין עסקאות אלו (הנמדדים על "בסיס צבירה"), לבין השיטה לחישוב שוויים של המכשירים הנגזרים ששימשו לכיסוי נכסי הבסיס (הנמדדים על "בסיס השווי ההוגן").

- ירידה בסך של 13 מיליון ש"ח בתרומת ה"הון הפעיל", בעיקר במגזר הצמוד למדד.

- ירידה בשיעור של 0.56 נקודות האחוז במרווח הפיננסי (מזה כ-0.12 נקודות האחוז, בגין הפערים במדידת התוצאות מעסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים, כאמור לעיל).

פער הריבית הכולל בבנק במחצית הראשונה של השנה הסתכם בשיעור של 2.44% בהשוואה לפער ריבית בשיעור של 3.00% בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן נתונים לגבי התפתחות הרווח מפעולות מימון - בחתך מגזרי פעילות:

לששה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני			
שינוי	2008	2009	
מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
6	*88	94	משקי בית
(1)	*96	95	עסקים קטנים
(3)	*57	54	בנקאות מסחרית
15	*50	65	בנקאות עסקית
(5)	*25	20	בנקאות פרטית
(12)	41	29	ניהול פיננסי
-	357	357	

* סווג מחדש

ההפרשה לחובות מסופקים הסתכמה במחצית הראשונה של השנה ב-61 מיליון ש"ח, לעומת 49 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - עליה בשיעור של 24.5%.

העליה בהפרשה לחובות מסופקים נובעת, מעליה בשיעור של 12.7% בהפרשות הספציפיות לחובות מסופקים ומגידול בסך 5 מיליון ש"ח בהפרשה הנוספת לחובות מסופקים.

להלן נתונים לגבי התפתחות ההפרשה לחובות מסופקים - בחתך מגזרי פעילות:

לששה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני			
שינוי	2008	2009	
מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
5	8	13	משקי בית
10	15	25	עסקים קטנים
3	6	9	בנקאות מסחרית
(6)	20	14	בנקאות עסקית
12	49	61	

שיעור ההפרשה לחובות מסופקים ביחס לאשראי לציבור (מאזני) הסתכם בתקופת הדוח בשיעור של 0.87%, לעומת 0.70% בתקופה המקבילה אשתקד ו-0.86% בכל שנת 2008.

ברבעון השני הסתכמה ההפרשה לחובות מסופקים בסך של 25 מיליון ש"ח לעומת 16 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בהפרשות מוסבר, בעיקר, בעליה בשיעור של 35% בהפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.

היתרה המצטברת של ההפרשה הנוספת והכללית לחובות מסופקים הסתכמה ליום 30.6.2009 ב-64 מיליון ש"ח, והיא מהווה כ-0.33% מסיכון האשראי הכולל לציבור באותו מועד, לעומת 0.29% ביום 31.12.2008.

ההכנסות התפעוליות והאחרות הסתכמו במחצית הראשונה של השנה ב-193 מיליון ש"ח, לעומת 155 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - עליה בשיעור של 24.5%. העליה בהכנסות התפעוליות נובעת, בעיקר, מרווח בסך 17 מיליון ש"ח, נטו, שנרשם ביעודה לפיצויי פרישה ומגידול בשיעור 11.3% בהכנסות מעמלות.

ברבעון השני נרשמה עליה בשיעור של 16.7% בהכנסות התפעוליות והאחרות, לסך של 98 מיליון ש"ח. הגידול בהכנסות התפעוליות נובע מגידול בסך של 4 מיליון ש"ח, נטו, ברווחי היעודה לפיצויי פרישה ומגידול בשיעור של 10.7% בהכנסות מעמלות.

הוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו במחצית הראשונה של השנה ב-333 מיליון ש"ח, לעומת 313 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - עליה בשיעור של 6.4%.

הגידול בהוצאות התפעוליות נובע מעליה בשיעור של 6.7% בהוצאות השכר, עקב עליה במספר המשרות וגידול שוטף בתעריפי השכר - ומעליה בשיעור של 13.7% בהוצאות אחזקה ופחת בניינים וציוד, בעיקר עקב השקת מערכות מידע חדשות במחצית השניה של שנת 2008, ובמחצית הראשונה של השנה - במסגרת פרויקט חידוש תשתיות המחשב המרכזי (ראה גם פרק 9 להלן).

ברבעון השני נרשמה עליה בשיעור של 6.3% בהוצאות התפעוליות והאחרות לסך של 170 מיליון ש"ח.

ההפרשה למיסים על הרווח מפעולות רגילות הסתכמה במחצית הראשונה של השנה בסך של 59 מיליון ש"ח לעומת 53 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. שיעור ההפרשה למיסים ביחס לרווח מפעולות רגילות בתקופת הדוח הסתכם ב-37.8%, לעומת יחס בשיעור של 35.3% אשתקד. העליה בשיעור המס האפקטיבי, נובעת בעיקר מגידול בהפרשות למיסים בגין שנים קודמות. גידול זה קוזז בירידה בשיעור של 0.6 נקודות האחוז בשיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק. לפרטים נוספים בקשר לחקיקה בנושא: "מיסים על ההכנסה" והשלכותיה על ההפרשות למיסים ותשלומי המס של הבנק בעתיד - ראה פרק 14 ה' להלן.

התפתחויות עיקריות בנכסים, בהתחייבויות ובהון

להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים (במיליוני ש"ח):

שיעור השינוי (ב-%) לעומת					
31.12.2008	30.6.2008	31.12.2008	30.6.2008	30.6.2009	
6.5	11.7	*20,311	*19,368	21,630	סך כל המאזן
(8.4)	56.8	3,396	1,983	3,110	מזומנים ופקדונות בבנקים
87.1	37.4	2,098	2,857	3,926	ניירות ערך
(1.6)	0.4	14,326	14,038	14,091	אשראי לציבור
6.9	12.6	17,037	16,180	18,217	פקדונות הציבור
(4.9)	(12.2)	636	689	605	כתבי התחייבות נדחים

* סווג מחדש

סך המאזן של הבנק ליום 30.6.2009 הסתכם ב-21,630 מיליון ש"ח, המהווה עליה בשיעור של 6.5% בהשוואה ליתרתו ביום 31.12.2008.

האשראי לציבור בבנק ליום 30.6.2009 הסתכם ב-14,091 מיליון ש"ח, המהווה ירידה בשיעור של 1.6% בהשוואה ליתרתו ביום 31.12.2008.

להלן נתונים לגבי התפתחות האשראי לציבור - בחתך מגזרי פעילות:

שיעור השינוי	*31.12.2008	30.6.2009	
אחוזים	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
6.8	2,966	3,169	משקי בית
(4.5)	2,776	2,651	עסקים קטנים
(7.5)	3,213	2,971	בנקאות מסחרית
(0.1)	5,236	5,232	בנקאות עסקית
(49.6)	135	68	בנקאות פרטית
(1.6)	14,326	14,091	

* סווג מחדש

פקדונות הציבור בבנק ליום 30.6.2009 הסתכמו ב-18,217 מיליון ש"ח, עליה בשיעור של 6.9% בהשוואה ליתרתם ביום 31.12.2008.

להלן נתונים לגבי התפתחות פקדונות הציבור - בחתך מגזרי פעילות:

שיעור השינוי	*31.12.2008	30.6.2009	
אחוזים	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
12.5	4,454	5,012	משקי בית
(15.1)	1,680	1,426	עסקים קטנים
58.6	514	815	בנקאות מסחרית
20.3	1,728	2,079	בנקאות עסקית
2.6	8,661	8,885	בנקאות פרטית
6.9	17,037	18,217	

* סווג מחדש

ההון העצמי של הבנק ליום 30.6.2009 הסתכם בכ-1,659 מיליון ש"ח, עליה בשיעור של כ-12.2% בהשוואה ליתרתו ביום 31.12.2008. העליה בהון נובעת הן מהרווח השוטף שנרשם בתקופת הדוח, והן מגידול בסך של 82 מיליון ש"ח, נטו - שנרשם בערכה של הקרן ההונית מ"התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", על רקע הירידה שנרשמה בתקופת הדוח בתשואות אגרות החוב הצמודות למדד ואגרות החוב הבלתי צמודות.

יחס ההון העצמי לסך המאזן ליום 30.6.2009 הסתכם בכ-7.7% - זהה ליחס שנרשם ביום 30.6.2008, ולעומת 7.3% ביום 31.12.2008.

יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון ליום 30.6.2009 הסתכם ב-12.7%, לעומת 12.4% * ביום 31.12.2008 ו-12.5% * ביום 30.6.2008 - ולעומת יחס מינימלי בשיעור 9%, שנקבע על ידי בנק ישראל. יחס ההון ה"ראשוני" לרכיבי סיכון (כהגדרתו בהוראות בנק ישראל) ליום 30.6.2009 מסתכם ב-10.5%, לעומת 9.8% * ביום 31.12.2008. ליום 30 ביוני 2009, מהווים כתבי התחייבות הנדחים (שניתן להכיר בהם כ-"הון משני") - 18.6% מ"ההון הראשוני" של הבנק (כהגדרתו בהוראות בנק ישראל) - לעומת 23.1% ביום 31.12.2008 - ולעומת יחס מכסימלי בשיעור של 50% שנקבע על ידי בנק ישראל.

במטרה לשמר את חוסנו הפיננסי הגבוה של הבנק, וכהכנה לקראת יישום הוראות "באזל 2" (ראה פרק 8 להלן) החליט דירקטוריון הבנק ביום 27.12.2007, לשמר בבנק יחס הלימות הון מינימלי בשיעור של 12%.

יצוין בהקשר זה, כי ביום 25 במאי 2009, פרסם הבנק (באמצעות חברת מרכנתיל הנפקות בע"מ) "תשקיף מדף" לגיוס כתבי התחייבות נדחים סחירים בהיקף ובתנאים שטרם נקבעו.

* הוצג מחדש (ראה גם באור 4 בתמצית הדוחות הכספיים).

4. מגזרי פעילות

א. כללי

על פי הכללים שנקבעו בהוראות בנק ישראל הוגדר "מגזר פעילות" כמרכיב בתאגיד הבנקאי שמתקיימים בו שלושה מאפיינים:

- המרכיב עוסק בפעילויות עסקיות אשר מהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות.
- תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון, לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים למגזר והערכת ביצועיו.
- קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

בהתאם להגדרות אלו ולהנחיות בנק ישראל, סווגה פעילותו העסקית של הבנק ל-6 מגזרי פעילות עיקריים, כדלקמן:

מגזר משקי בית - מהווה תת מגזר של הבנקאות הקמעונאית וכולל את השרותים שמעניק הבנק בתחומי הבנקאות ושוק ההון ללקוחות הפרטיים של הבנק, שסממני פעילותם אופייניים לאלו של משקי בית, לרבות אשראי בהיקף שאינו עולה על 200 אלפי ש"ח ופקדונות בהיקף שאינו עולה על 500 אלפי ש"ח. כמו כן נכללה במגזר זה פעילות הבנק בתחום ההלוואות לדיור.

מגזר עסקים קטנים - מהווה אף הוא תת מגזר של הבנקאות הקמעונאית וכולל את השרותים שמעניק הבנק בתחומי הבנקאות ושוק ההון ללקוחות עסקיים (יחידים ותאגידים), שהיקף האשראי שניתן להם אינו עולה, בדרך כלל, על מיליון ש"ח.

מגזר בנקאות מסחרית - במסגרת זו נכללים שרותי בנקאות שמספק הבנק ללקוחותיו העסקיים בעלי היקף פעילות בינוני (יחידים ותאגידים), שהיקף האשראי שניתן להם עולה על מיליון ש"ח ואינם משתייכים למגזר הבנקאות העסקית.

מגזר בנקאות פרטית - במסגרת זו נכללים השרותים בתחומי הבנקאות ושוק ההון שמספק הבנק ללקוחותיו (יחידים ותאגידים), בעלי עושר פיננסי בינוני ומעלה (בדרך כלל לקוחות שהיקף חסכוניותיהם והשקעותיהם עולה על 500 אלפי ש"ח).

מגזר בנקאות עיסקית - במסגרת זו נכללים שרותי הבנקאות שמספק הבנק לתאגידי גדולים (שהיקף האשראי שניתן להם עולה, בדרך כלל, על 15 מיליון ש"ח) וחברות ציבוריות- המטופלים על ידי החטיבה העיסקית של הבנק. כן כולל המגזר את פעילות הבנק בתחום הנדל"ן ו"לוי הבניה".

יצוין בהקשר זה, כי ביום 1 בינואר 2009 נערך שינוי ארגוני בחטיבה העיסקית, במסגרתו הוקם בחטיבה העיסקית "אגף נדל"ן" - המטפל בכל חברות הנדל"ן הפועלות בבנק - שהיקף האשראי שניתן להן עולה על 15 מיליון ש"ח. אגף הנדל"ן קלט עם הקמתו את פעילותה של מחלקת לוי בניה (שהעניקה שרותים בנקאיים לחברות העוסקות בתחום ייזום נדל"ן), ואת הפעילות הבנקאית של יחידות מטה אחרות שסיפקו שירותים לחברות נדל"ן אחרות העוסקות בקבלנות ביצוע, נדל"ן מניב ואחזקות נדל"ן.

נתוני השוואה סווגו מחדש בכדי לאפשר בסיס נאות להשוואת הנתונים בין תקופות הדווח השונות.

מגזר ניהול פיננסי - במסגרת זו נכללת הפעילות הפיננסית שאינה משויכת ללקוחות הבנק (כגון: פעילות בתיק ניירות הערך של הבנק).

יצוין כי מאחר שהמבנה הארגוני של הבנק אינו חופף במלואו למגזרי הפעילות המדווחים, מבוססים נתוני הרווחיות, בשלב זה, על הנחות ואומדנים שונים (בעיקר בנושא הקצאת עלויות). בעתיד, לאחר שהמידע המופק מהמערכת יילמד וינתח לאורך זמן, ייתכן שיחולו שינויים בהנחות ובאומדנים הנ"ל.

להלן תמצית הנתונים לגבי ההכנסות והרווח הנקי בבנק, בחתך מגזרי פעילות, למחצית הראשונה ולרבע השני בשנת 2009 - בהשוואה לתקופות המקבילות אשתקד:

	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			לששה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
	שינוי	2008*	2009	שינוי	2008*	2009	
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
משקי בית	8	10	18	9	18	27	
עסקים קטנים	(4)	16	12	(6)	29	23	
בנקאות מסחרית	(4)	8	4	(3)	15	12	
בנקאות עיסקית	4	8	12	14	8	22	
בנקאות פרטית	(6)	6	-	(6)	11	5	
ניהול פיננסי	10	16	26	(8)	17	9	
	8	64	72	-	98	98	

* סווג מחדש

ב. ניתוח התוצאות הכספיות של מגזרי הפעילות

(1) מגזר "משקי הבית"

מגבלות חקיקה, תקינה ופיקוח החלות על המגזר

- באשר להשלכות ה"רפורמה בשוק ההון" - ראה פרק 11 להלן.
- באשר להשלכות האפשריות של ההוראות החדשות בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים", ראה פרק 16 א' להלן, ובאור 1 ב' (3) בתמצית הדוחות הכספיים.

השרות וההפצה ללקוחות המגזר

במסגרת יישום מדיניות הבנק - הרואה במגזר זה יעד מרכזי בהתפתחותו העסקית של הבנק הוחלט על פתיחה של עד 6 סניפים נוספים במהלך שנה זו - מרביתם באזורים בעלי פוטנציאל גבוה למתן שרותי בנקאות למגזר "משקי בית" - ומהם סניף אחד באזור "עכו" (שמרבית לקוחותיו מתגוררים ביישובים בהם קיים רוב לאוכלוסיה הלא יהודית). במהלך המחצית הראשונה של שנת 2009 פתח הבנק סניף אחד נוסף.

(1) מגזר "משקי הבית" (המשך)

נתונים לגבי תת מגזר "הלוואות לדיור"

היקף הלוואות לדיור שבוצעו במחצית הראשונה של שנת 2009 הסתכם בכ-211 מיליון ש"ח, מזה כ-21 מיליון ש"ח בגין הלוואות שמוחזרו (בתקופה המקבילה אשתקד כ-174 מיליון ש"ח, וכ-12 מיליון ש"ח, בהתאמה).

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות במגזר "משקי בית" - כחתך מוצרים עיקריים (במיליוני ש"ח):

לששה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני								
2008				2009				
סך הכל	שוק ההון	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים	סך הכל	שוק ההון	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים	
64	1	48	15	71	1	36	34	רווח מפעילות מימון - מחיצוניים
24	-	(44)	*68	23	-	(29)	52	- בין מגזרי
88	1	4	83	94	1	7	86	
56	4	1	*51	76	9	1	66	הכנסות תפעוליות ואחרות
144	5	5	134	170	10	8	152	סך ההכנסות
8	-	(1)	9	13	-	-	13	הפרשה לחובות מסופקים
18	(1)	1	18	27	1	3	23	רווח נקי (הפסד)

* סווג מחדש

(1) מגזר "משקי הבית" (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני							
2008				2009			
סך הכל	שוק ההון	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים	סך הכל	שוק ההון	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים
32	-	32	-	30	-	26	4
14	-	(29)	*43	18	-	(23)	41
46	-	3	43	48	-	3	45
30	2	1	*27	38	6	1	31
76	2	4	70	86	6	4	76
4	-	-	4	-	-	(1)	1
10	(1)	1	10	18	2	2	14

רווח מפעילות מימון
- מחיצוניים
- בין מגזרי

הכנסות תפעוליות ואחרות
סך ההכנסות הפרשה לחובות מסופקים
רווח נקי (הפסד)

* סווג מחדש

ההכנסות במגזר "משקי בית" הסתכמו במחצית הראשונה של שנת 2009 בסך של 170 מיליון ש"ח, לעומת 144 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - עליה בשיעור של 18.1%. העליה בהכנסות נובעת בעיקר מגידול בסך של 20 מיליון ש"ח בהכנסות התפעוליות ומגידול בסך של 6 מיליון ש"ח ברווחי המימון - מפעילות בתחום האשראי לציבור, שקוזז בירידה ברווחי המימון מפעילות בתחום הפקדונות.

בסיכום המחצית הראשונה של שנת 2009 נרשם במגזר זה רווח בסך 27 מיליון ש"ח, לעומת 18 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - עליה בשיעור של 50.0%. הגידול ברווח הנקי נובע מהגידול בהכנסות, כאמור - וקוזז בעליה בסך 5 מיליון ש"ח בהפרשות לחובות מסופקים.

(2) מגזר "עסקים קטנים"

מגבלות חקיקה, תקינה ופיקוח החלות על המגזר

- באשר להשלכות ה"רפורמה בשוק ההון" - ראה פרק 11 להלן.
- באשר להשלכות האפשריות של ההוראות החדשות בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים", ראה פרק 16 א' להלן, ובאור 1 ב' (3) בתמצית הדוחות הכספיים.

התפתחויות בשווקים של המגזר

במסגרת הצעדים שנקטו על ידי הממשלה במטרה לבלום את ההאטה הכלכלית במשק - הקימה הממשלה קרן למתן הלוואות לעסקים בינוניים (שהכנסותיהם השנתיות נעות בין 22 מיליון ש"ח ו-100 מיליון ש"ח). הלוואות תינתנה בערבות מדינה (בשיעור של 70% ובתנאי שהסכום הכולל של השתתפות המדינה לא יעלה על 20% מסך הלוואות שניתנו באמצעות הקרן).

בחודש ינואר 2009 פרסם החשב הכללי במשרד האוצר מכרז המציע לבנקים להשתתף בקרן זו עד לסכום מכסימלי של 1.3 מיליארד ש"ח.

עם פרסום תוצאות המכרז, התברר כי הבנק נבחר כבנק המממן העיקרי של הקרן (בהיקף הלוואות מכסימלי בסך 600 מיליון ש"ח). עד כה אושרו על ידי הבנק הלוואות באמצעות הקרן בהיקף של כ-50 מיליון ש"ח.

(2) מגזר "עסקים קטנים" (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות במגזר "עסקים קטנים" - בחתך מוצרים עיקריים (במיליוני ש"ח):

לששה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני								
2008				2009				
סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים*	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים*	
111	-	7	*104	100	-	7	93	רווח מפעילות מימון
(15)	-	(5)	*(10)	(5)	-	(5)	-	- מחיצוניים
96	-	2	94	95	-	2	93	- בין מגזרי
52	1	-	*51	57	2	-	55	הכנסות תפעוליות ואחרות
148	1	2	145	152	2	2	148	סך ההכנסות הפרשה לחובות מסופקים
15	-	1	14	25	-	-	25	רווח נקי (הפסד)
29	(1)	-	30	23	(1)	1	23	

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני								
2008				2009				
סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים*	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים*	
54	-	5	*49	47	-	5	42	רווח מפעילות מימון
(7)	-	(4)	*(3)	-	-	(4)	4	- מחיצוניים
47	-	1	46	47	-	1	46	- בין מגזרי
28	-	-	*28	29	1	-	28	הכנסות תפעוליות ואחרות
75	-	1	74	76	1	1	74	סך ההכנסות הפרשה לחובות מסופקים
6	-	1	5	11	-	-	11	רווח נקי (הפסד)
16	(1)	-	17	12	-	1	11	

* סווג מחדש

ההכנסות במגזר "עסקים קטנים" הסתכמו במחצית הראשונה של שנת 2009 בסך של 152 מיליון ש"ח, לעומת 148 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - עליה בשיעור של 2.7%. העליה בהכנסות נובעת, בעיקר, מגידול בשיעור של 9.6% בהכנסות התפעוליות והאחרות.

בסיכום המחצית הראשונה של שנת 2009 נרשם במגזר זה רווח בסך 23 מיליון ש"ח, לעומת 29 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - המהווה ירידה בשיעור של 20.7%. הירידה ברווח הנקי - על אף הגידול בהכנסות - נובעת, בעיקר, מגידול בסך של 10 מיליון ש"ח בהפרשות לחובות מסופקים.

(3) מגזר ה"בנקאות המסחרית"

מגבלות חקיקה, תקינה ופיקוח החלות על המגזר

- באשר להשלכות ה"רפורמה בשוק ההון" - ראה פרק 11 להלן.
- באשר להשלכות האפשריות של ההוראות החדשות בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים", ראה פרק 16 א' להלן, ובאור 1 ב' (3) בתמצית הדוחות הכספיים.

(3) מגזר ה"בנקאות המסחרית" (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות במגזר ה"בנקאות המסחרית" - בחתך מוצרים עיקריים (במיליוני ש"ח):

לששה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני							
2008				2009			
סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים
97	-	*18	*79	71	-	10	61
(40)	-	*(12)	*(28)	(17)	-	(6)	(11)
57	-	6	51	54	-	4	50
17	1	-	*16	22	-	-	22
74	1	6	67	76	-	4	72
6	-	(2)	8	9	-	1	8
15	-	5	10	12	-	1	11

רווח מפעילות מימון

- מחיצוניים

- בין מגזרי

הכנסות תפעוליות

ואחרות

סך ההכנסות

הפרשה לחובות

מסופקים

רווח נקי

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני							
2008				2009			
סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים
52	-	*13	*39	36	-	7	29
(22)	-	*(9)	*(13)	(9)	-	(4)	(5)
30	-	4	26	27	-	3	24
7	1	-	*6	10	-	-	10
37	1	4	32	37	-	3	34
3	-	(1)	4	5	-	2	3
8	-	3	5	4	-	-	4

רווח מפעילות מימון

- מחיצוניים

- בין מגזרי

הכנסות תפעוליות

ואחרות

סך ההכנסות

הפרשה לחובות

מסופקים

רווח נקי

* סווג מחדש

(3) מגזר ה"בנקאות המסחרית" (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

ההכנסות במגזר "בנקאות מסחרית" הסתכמו במחצית הראשונה של שנת 2009 בסך של 76 מיליון ש"ח לעומת 74 מיליון ש"ח אשתקד - עליה בשיעור של 2.7%. העליה בהכנסות נובעת מגידול בשיעור של 29.4% בהכנסות התפעוליות.

בסיכום המחצית הראשונה של שנת 2009, נרשם במגזר זה רווח בסך 12 מיליון ש"ח, לעומת 15 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, המהווה ירידה בשיעור של 20.0%.

הירידה ברווח הנקי, למרות הגידול בהכנסות, נובעת מעליה בהפרשות לחובות מסופקים ובהוצאות השוטפות.

(4) מגזר ה"בנקאות העיסקית"

מגבלות חקיקה, תקינה ופיקוח החלות על המגזר

- באשר להשלכות האפשריות של ההוראות החדשות בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים" ראה פרק 16 א' להלן, ובאור 1 ב' (3) בתמצית הדוחות הכספיים.

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות במגזר ה"בנקאות העיסקית" - כחתך מוצרים עיקריים (במיליוני ש"ח):

לששה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני								
2008				2009				
סך הכל	שוק ההון	נדל"ן ולווי בניה	בנקאות ופיננסים	סך הכל	שוק ההון	נדל"ן ולווי בניה	בנקאות ופיננסים	
								רווח מפעילות מימון
138	-	*36	*102	102	-	38	64	- מחיצוניים
(88)	-	*(23)	*(65)	(37)	-	(16)	(21)	- בין מגזרי
50	-	13	37	65	-	22	43	
								הכנסות תפעוליות ואחרות
8	-	*4	*4	13	1	4	8	
								סך ההכנסות הפרשה לחובות מסופקים
58	-	17	41	78	1	26	51	
20	-	(7)	27	14	-	(1)	15	
								רווח נקי (הפסד)
8	-	14	(6)	22	-	12	10	

* סווג מחדש

(4) מגזר ה"בנקאות העיסקית" (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני								
2008				2009				
סך הכל	שוק ההון	נדל"ן ולווי בניה	בנקאות ופיננסים	סך הכל	שוק ההון	נדל"ן ולווי בניה	בנקאות ופיננסים	
רווח מפעילות מימון								
75	-	*23	*52	60	-	22	38	- מחיצוניים
(49)	-	*(16)	*(33)	(25)	-	(11)	(14)	- בין מגזרי
26	-	7	19	35	-	11	24	
הכנסות תפעוליות ואחרות								
5	-	*3	*2	7	1	2	4	
31	-	10	21	42	1	13	28	סך ההכנסות הפרשה לחובות מסופקים
3	-	(6)	9	9	-	-	9	
8	-	9	(1)	12	-	6	6	רווח נקי (הפסד)

* סווג מחדש

ההכנסות במגזר "בנקאות עיסקית" הסתכמו במחצית הראשונה של שנת 2009 בסך של 78 מיליון ש"ח, לעומת 58 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - עליה בשיעור של 34.5%.

העליה בהכנסות נובעת, בעיקר, מגידול בשיעור של 30.0% שנרשם ברווח מפעילות מימון - ומוסברת בעיקר, בעליה ברווח המימוני בתחום הנדל"ן.

כסיכום המחצית הראשונה של שנת 2009, נרשם במגזר זה רווח בסך של 22 מיליון ש"ח, לעומת 8 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הגידול ברווח הנקי נובע הן מגידול בהכנסות, כאמור - והן מירידה בסך של 6 מיליון ש"ח שנרשמה בהפרשות לחובות מסופקים.

(5) מגזר ה"בנקאות הפרטית"

מגבלות חקיקה, תקינה ופיקוח החלות על המגזר

- באשר להשלכות ה"רפורמה בשוק ההון" - ראה פרק 11 להלן.

(5) מגזר ה"בנקאות הפרטית" (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות במגזר ה"בנקאות הפרטית" - בחתך מוצרים עיקריים (במיליוני ש"ח):

לששה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני					
2008			2009		
סך הכל	שוק ההון	בנקאות ופיננסים	סך הכל	שוק ההון	בנקאות ופיננסים
					רווח מפעילות מימון
(130)	1	*(131)	(73)	1	- מחיצוניים
155	-	*155	93	-	- בין מגזרי
25	1	24	20	1	
19	9	*10	18	7	הכנסות תפעוליות ואחרות
44	10	34	38	8	סך ההכנסות
-	-	-	-	-	הפרשה לחובות מסופקים
11	1	10	5	(2)	רווח נקי

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני					
2008			2009		
סך הכל	שוק ההון	בנקאות ופיננסים	סך הכל	שוק ההון	בנקאות ופיננסים
					רווח מפעילות מימון
(74)	1	*(75)	(44)	1	- מחיצוניים
86	-	*86	52	-	- בין מגזרי
12	1	11	8	1	
10	4	*6	8	2	הכנסות תפעוליות ואחרות
22	5	17	16	3	סך ההכנסות
-	-	-	-	-	הפרשה לחובות מסופקים
6	1	5	-	(3)	רווח נקי

* סוג מחדש

ההכנסות במגזר "בנקאות פרטית" הסתכמו במחצית הראשונה של שנת 2009 בסך של 38 מיליון ש"ח, לעומת 44 מיליון ש"ח אשתקד - המהווה ירידה בשיעור של 13.6%, בעיקר עקב קיטון בשיעור של 20.0% ברווח מפעילות מימון - עקב קיטון במרווחי הריבית על פקדונות הציבור.

בסיכום המחצית הראשונה של שנת 2009, נרשם במגזר זה רווח בסך של 5 מיליון ש"ח - לעומת 11 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של 54.5%. הירידה ברווח הנקי נובעת מהקיטון בהכנסות, כאמור לעיל.

(6) מגזר "ניהול פיננסי"

הרווח במגזר הסתכם במחצית הראשונה של שנת 2009 בסך של 9 מיליון ש"ח, לעומת רווח בסך 17 מיליון ש"ח שנרשם בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה בתוצאות הכספיות במגזר זה נובעת, בעיקר, מקיטון בסך של 12 מיליון ש"ח ברווח מפעילות מימון, המוסבר בעיקר על ידי הגורמים הבאים:

- הפסדים בסך של 26 מיליון ש"ח שנרשמו בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים (הנובעים מאי הקבלה בין השיטה לחישוב שוויים של נכסי הבסיס בגין עסקאות אלו, לבין השיטה למדידת שוויים של המכשירים הנגזרים), לעומת הפסד בסך 15 מיליון ש"ח - שנרשם בגין מרכיב זה בתקופה המקבילה אשתקד.
  - הפסד בסך של 6 מיליון ש"ח, הנובע מקיטון בשווי ההוגן של "אופציות משובצות".
  - קיטון בתרומת ה"הון הפעיל", עקב ירידת שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.
- מאידך, קוזזו הפסדים אלו בעליה בסך של 16 מיליון ש"ח ברווחים ממימוש אגרות חוב.

ג. פעילות במוצרים

המידע הכלול בפרק זה מפרט את תוצאות הפעילות של הבנק בחרך מוצרים מסוימים ומהווה מידע משלים - לתוצאות הפעילות בחרך מגזרי פעילות. המידע המפורט להלן מתייחס לפעילות ב"שוק ההון" וב"משכנתאות".

(1) "שוק ההון"

- באשר לתאור פעילות הבנק ב"שוק ההון" - ראה פרק 10 להלן.
- באשר להשלכות "הרפורמה בשוק ההון" על התוצאות הכספיות של הבנק - ראה פרק 11 להלן.

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות ב"שוק ההון" - בחרך מגזרי פעילות (במיליוני ש"ח):

לששה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2009					
משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	בנקאות פרטית	סך הכל
רווח מפעילות מימון	1	-	-	-	2
- מחיצוניים	-	-	-	-	-
- בין מגזרי	1	-	-	1	2
הכנסות תפעוליות ואחרות	9	2	-	7	19
סך ההכנסות	10	2	-	8	21
רווח נקי (הפסד)	1	(1)	-	(2)	(2)

ג. פעילות במוצרים (המשך)

(1) "שוק ההון" (המשך)

לששה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2008

משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	בנקאות פרטית	סך הכל	
1	-	-	-	1	2	רווח מפעילות מימון
-	-	-	-	-	-	- מחיצוניים
-	-	-	-	-	-	- בין מגזרי
1	-	-	-	1	2	
4	1	1	-	9	15	הכנסות תפעוליות ואחרות
5	1	1	-	10	17	סך ההכנסות
(1)	(1)	-	-	1	(1)	רווח נקי (הפסד)

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2009

משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	בנקאות פרטית	סך הכל	
-	-	-	-	1	1	רווח מפעילות מימון
-	-	-	-	-	-	- מחיצוניים
-	-	-	-	-	-	- בין מגזרי
-	-	-	-	1	1	
6	1	-	1	2	10	הכנסות תפעוליות ואחרות
6	1	-	1	3	11	סך ההכנסות
2	-	-	-	(3)	(1)	רווח נקי (הפסד)

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2008

משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	בנקאות פרטית	סך הכל	
-	-	-	-	1	1	רווח מפעילות מימון
-	-	-	-	-	-	- מחיצוניים
-	-	-	-	-	-	- בין מגזרי
-	-	-	-	1	1	
2	-	1	-	4	7	הכנסות תפעוליות ואחרות
2	-	1	-	5	8	סך ההכנסות
(1)	(1)	-	-	1	(1)	רווח נקי (הפסד)

ג. פעילות במוצרים (המשך)

(2) משכנתאות

פעילות הבנק כוללת מתן "הלוואות לדיור" (ללקוחותיו הפרטיים) ו"משכנתאות מסחריות" (ללקוחות העסקיים הקטנים וללקוחות המסחריים). השירות והתמיכה המקצועית בתחומים אלו מבוצעת על ידי מערך המשכנתאות - בכפיפות לחטיבה "לבנקאות קמעונאית".

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות בתחום "המשכנתאות" - בחתך מגזרי פעילות (במיליוני ש"ח):

לששה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני								
2008				2009				
סך הכל	בנקאות מסחרית	עסקים קטנים	משקי בית	סך הכל	בנקאות מסחרית	עסקים קטנים	משקי בית	
73	*18	7	48	53	10	7	36	רווח מפעילות מימון
(61)	*(12)	(5)	(44)	(40)	(6)	(5)	(29)	- מחיצוניים
12	6	2	4	13	4	2	7	- בין מגזרי
1	-	-	1	1	-	-	1	הכנסות תפעוליות ואחרות
13	6	2	5	14	4	2	8	סך ההכנסות
(2)	(2)	1	(1)	1	1	-	-	הפרשה לחובות מסופקים
6	5	-	1	5	1	1	3	רווח נקי

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני								
2008				2009				
סך הכל	בנקאות מסחרית	עסקים קטנים	משקי בית	סך הכל	בנקאות מסחרית	עסקים קטנים	משקי בית	
50	*13	5	32	38	7	5	26	רווח מפעילות מימון
(42)	*(9)	(4)	(29)	(31)	(4)	(4)	(23)	- מחיצוניים
8	4	1	3	7	3	1	3	- בין מגזרי
1	-	-	1	1	-	-	1	הכנסות תפעוליות ואחרות
9	4	1	4	8	3	1	4	סך ההכנסות
-	(1)	1	-	1	2	-	(1)	הפרשה לחובות מסופקים
4	3	-	1	3	-	1	2	רווח נקי (הפסד)

* סווג מחדש

5. מצב הנזילות ומדיניות גיוס המקורות

כללי

המשבר הפיננסי והריאלי העולמי המתמשך, שנתן את אותותיו גם במשק המקומי החל מהמחצית השנייה של שנת 2008 - המשיך להקרין על הרכב תיק הנכסים שבידי הציבור גם במחצית הראשונה של שנת 2009. במטרה לבלום את מגמת ההאטה ולעודד את הרחבת הפעילות הכלכלית במשק - ניהל בנק ישראל מדיניות מוניטרית מרחיבה (בדומה לצעדים מקבילים שננקטו על ידי בנקים מרכזיים אחרים בעולם). צעדים אלו והתאוששות שנרשמה במרבית הבורסות בחו"ל, תרמו להתאוששות שנרשמה בשוק ההון המקומי ברבע השני של שנת 2009.

להלן נתונים לגבי האינדיקטורים הכלכליים שאיפנו את המחצית הראשונה של שנת 2009:

- רמת אינפלציה נמוכה, שהסתכמה במחצית הראשונה של שנת 2009 בשיעור של 2.1% (בגבולות יעד האינפלציה השנתי שנקבע על ידי הממשלה). ברבע השני של השנה נרשמה האצה בקצב האינפלציה על רקע עליות במחירי הדלקים ומדד המחירים לצרכן עלה בשיעור של 2.3% (לעומת ירידה בשיעור של -0.1%), שנרשמה בנתון זה ברבע הראשון של השנה).
- החלשות בשער החליפין של השקל מול מרבית המטבעות הזרים, (על רקע הורדת שיעורי הריבית השקלית לזמן קצר, כאמור) - שהתבטאה בירידה בשיעור של עד 17% בשער השקל לעומת המטבעות העיקריים.
- ירידה בשיעור של 2.0 נקודת האחוז בשיעור הריבית במרכז המוניטרי של בנק ישראל, כפועל יוצא מהמדיניות המוניטרית המרחיבה שננקטה על ידי בנק ישראל (במטרה לבלום את ההאטה בפעילות הכלכלית במשק - שנגרמה עקב העמקת המשבר הפיננסי והכלכלי בעולם). בסוף המחצית הראשונה של שנת 2009 הסתכם שיעור הריבית במרכז המוניטרי בשיעור של 0.5%, לעומת 2.5% בסוף שנת 2008.
- עליה בהיקף ההנפקות של אגרות חוב על ידי ממשלת ישראל, שהסתכמו במחצית הראשונה של שנת 2009 בכ-24 מיליארד ש"ח, לעומת כ-12 מיליארד ש"ח, בלבד, בתקופה המקבילה אשתקד. העליה בהיקף ההנפקות נובעת מירידה בהכנסות המדינה ממיסים, על רקע ההאטה שנרשמה בפעילות הכלכלית במשק.
- עליה בצפייות האינפלציה של הציבור - שהסתכמו בסוף המחצית הראשונה של שנת 2009 בשיעור של 2.4%, לעומת כ- -0.1% בתחילת השנה.

הבנק

מדיניות גיוס המקורות בבנק מכוונת ליצירת תשתית למקורות מימון יציבים ורווחיים לאורך זמן. מקור המימון העיקרי לפעילות הבנק הינו ציבור הלקוחות בסניפי הבנק השונים הפרוסים בכל רחבי הארץ וכוללים לקוחות מסחריים ועסקיים, מלכ"רים, לקוחות קמעונאיים ומשקי בית.

פקדונות - הבנק פועל להרחבת בסיס הלקוחות הבינוניים והקטנים - במטרה ליצירת תשתית למקורות מימון יציבים, בין היתר באמצעות העמקת הפעילות עם חוסכים בהפקדות חודשיות, פעילות התורמת לקשר ארוך טווח עם הלקוח ולתזרים שוטף של הפקדות בתכניות חסכון. היקף פקדונות הציבור ליום 30.6.2009 הסתכם בכ-18,217 מיליון ש"ח, עליה בשיעור של כ-6.9% מתחילת השנה. מניתוח השינויים בפקדונות הציבור בחתך מגזרי הצמדה עולה, כי הגידול נובע, בעיקר, מעליה בשיעור של 6.3%. בפקדונות לזמן קצוב ובשיעור של 24.8% בפקדונות לפי דרישה - במגזר הלא צמוד, ועליה בשיעור של 43.6% ביתרות הפקדונות לפי דרישה - במגזר המט"ח.

כתבי התחייבות נדחים - במסגרת המדיניות לגוון תמהיל המקורות ולשיפור יחס הלימות ההון שלו, מגייס הבנק מעת לעת גם כתבי התחייבות נדחים. היקף כתבי התחייבות הנדחים ליום 30.6.2009 מסתכם ב-605 מיליון ש"ח (31.12.2008 - 636 מיליון ש"ח). כתבי התחייבות דורגו על ידי חברת "מעלות - S&P", בדרוג "A+", הנמוך בדרגה אחת מהדרוג שנקבע ליתר ההתחייבויות של הבנק ("AA-"). הפער בדרוג נגרר מתודולוגיית הדרוג של חברת הדרוג הבינלאומית "S&P" (חברת האם של "מעלות S&P") - לפיה יפחת דרוג כתבי התחייבות הנדחים בדרגה אחת מתחת לדרוג המנפיק. עקב התפתחות המשבר הכלכלי בתקופת הדוח, והחשש שהמשבר יפגע בתוצאות העסקיות של המערכת הבנקאית בישראל - נערכה על ידי "מעלות S&P" בחינה מחדש של דרוגי הבנקים בישראל. על אף סממני המשבר, כאמור, החליטה חברת "מעלות S&P" ביום 30.4.2009 לאשרר את דרוג הבנק (דרוג מנפיק: "AA-" ודרוג כתבי התחייבות: "A+"), ולא להפחיתו (כפי שהוחלט לגבי בנקים אחרים), כפועל יוצא מייצוב העסקי הטוב של הבנק ויחס הלימות ההון הגבוה ממנו הוא נהנה. עם זאת, עדכנה "מעלות S&P" את אופק הדרוג של הבנק, מ"ציב" ל"שלי"י".

היבט נוסף במדיניות גיוס המקורות - הינו ניהול סיכון הנזילות בבנק. במסגרת זו, ועל רקע ההתפתחויות השליליות במשק בכלל, ובתחום הבנקאות בפרט (ראה פרק 7 א' להלן) - מיישם הבנק מדיניות שנועדה לשפר את יחסי הנזילות בבנק. שיעור הנכסים הנזילים בבנק (מזומנים, פקדונות בבנקים לתקופה של עד שלושה חודשים וניירות ערך סחירים) מכלל הנכסים בבנק, ליום 30.6.2009 - הסתכם בכ-27.1%, לעומת כ-21.9% ביום 31.12.2008. הבנק מודד באופן שוטף פרמטרים שונים המשמשים להערכת מדדי הנזילות השונים - בין היתר, באמצעות מודלים שפותחו בבנק.

6. מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים

א. כללי

הדוחות הכספיים של הבנק לתקופת הדוח ערוכים על פי עקרונות וכללי חשבונאות שעיקרם פורט בבאור 1 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2008 ובבאור 1 בדוחות הכספיים לתקופת הדוח - תוך התאמות לכללי דוח מקובלים לצורך עריכת דוחות כספיים לתקופות ביניים. יישומם של כללי חשבונאות אלו על ידי הנהלת הבנק בעת עריכת הדוחות הכספיים, דורש לעיתים שימוש בהנחות, הערכות ואומדנים שונים, שחלקם כרוך במידה רבה של אי ודאות או רגישות למשתנים שונים. אומדנים והערכות מסוג זה שהשתנתם עשויה להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות המוצגות בדוחות הכספיים, נחשבים לאומדנים והערכות בנושאים "קריטיים".

סקירה תמציתית של ההערכות והאומדנים בנושאים חשבונאיים קריטיים, נכללה בדין וחשבון של הבנק לשנת 2008. כללי החשבונאות שיושמו בעריכת תמצית הדוחות הכספיים לתקופת הדוח, אינם כוללים אומדנים והערכות ב"נושאים קריטיים" מעבר לנושאים שפורטו בדוחות הבנק לשנת 2008, כאמור.

ב. הצגת מכשירים פיננסיים על פי שוויים ההוגן

כאמור בדוחות הבנק לשנת 2008, נמדדים המכשירים הנגזרים וההשקעות בניירות ערך על פי שוויים ההוגן.

מרבית המכשירים הנגזרים וחלק מניירות הערך - אינם נסחרים בשוק פעיל. לפיכך, מוערך שוויים ההוגן של מכשירים אלו בעזרת מודלים או הערכות שווי של מומחים. הערכות אלו חשופות לשיקול דעת סובייקטיבי ולתנודות ניכרות ולפיכך נחשבות ל"אומדנים בנושאים קריטיים".

להלן התפלגות יתרות המכשירים הפיננסיים הנמדדים על בסיס שוויים ההוגן - בחתך המודל ששימש לקביעת השווי ההוגן:

(1) מכשירים נגזרים

31.12.2008	30.6.2009	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(129)	(90)	לפי מודל פנימי • הוון תזרימי מזומנים
11	9	• מודל B&S
(118)	(81)	

(2) ניירות ערך זמינים למכירה**

31.12.2008	30.6.2009	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,892	3,644	לפי מחירים מצוטטים בשוק פעיל
* 138	157	לפי הערכת שווי של מומחה
*8	8	אחר (מבוסס על השווי המאזני)
2,038	3,809	

* סווג מחדש.
 ** לפרטים נוספים בדבר ההתפתחויות בתקינה החשבונאית בנושא: "מדידה וסווג ירידת ערך של מכשירי חוב" (לרבות ניירות ערך) - ראה באור 1 (ב') (4) לתמצית הדוחות הכספיים.

7. מדיניות ניהול הסיכונים

ג. סיכוני אשראי

סיכון האשראי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מהאפשרות שהצד הנגדי לעסקה לא יעמוד בהתחייבויותיו (באופן חלקי או מלא). ככלל, הבנק רואה את עצמו כ"בנק אוניברסלי" המשרת את כל מגזרי הפעילות בתחום מתן האשראי - לרבות: עסקי, מסחרי וקמעונאי. עם זאת, לאור הנסיון וההתמחות שצבר הבנק במהלך השנים, הושם דגש בשנים האחרונות על התמקדות הבנק בפלחי אוכלוסיה השייכים למגזר הקמעונאי (משקי בית, שכירים, עסקים קטנים). מדיניות הטיפול בסיכוני האשראי בבנק מתבטאת בפיזור תיק האשראי - על מנת להקטין את הסיכון הגלום בו, ולצורך ניהול סיכונים מבוקר. פיזור תיק האשראי נבחן במספר היבטים, כגון: מספר הלווים, פיזור בין ענפי המשק השונים ופיזור גיאוגרפי.

הקצאת האשראי בין ענפי המשק השונים, נבחנת (מעבר להיבט ריכוזיות האשראי) על סמך ההתפתחויות הכלכליות הצפויות במצב המשק בכלל ובאזורים ספציפיים בפרט. לפרטים נוספים באשר להשלכות המשבר הכלכלי העולמי על מדיניות ותהליכי מתן האשראי בבנק - ראה הרחבה בנושא זה להלן.

מערך ניהול האשראי בבנק כולל פונקציות ניהול מדרגות - כמפורט להלן, וכן מערכי בקרה, פיקוח וביקורת על תהליכי מתן האשראי, התפעול והמעקב אחרי ההתפתחויות באשראי.

להלן פירוט יחידות ניהול האשראי בבנק, כחתך מכנה ארגוני:

- דירקטוריון הבנק.
- ועדת אשראים של הדירקטוריון.
- ועדת אשראי (הנהלה), בראשות מנכ"ל הבנק.
- ועדות אשראי חטיבתיות - בראשות מנהלי החטיבות: החטיבה העסקית והחטיבה לבנקאות קמעונאית.
- ועדות אשראי אזוריות ומנהלי האזורים בבנק.
- מנהלי הסניפים בבנק.

בנוסף, כולל מערך ניהול סיכון האשראי שתי יחידות לטיפול בחובות בעייתיים:

- מחלקה "לאשראים מיוחדים", הפועלת בבנק החל מיום 1 בינואר 2007. היחידה פועלת במסגרת החטיבה העסקית בבנק, ומטפלת בניהול וגביית אשראים בעייתיים - שחבות כל אחד מהם עולה על 4 מיליון ש"ח (עד ליום 1 בינואר 2009, טיפלה היחידה רק בלקוחות שחבותם עלתה על 15 מיליון ש"ח).
- מערך לטיפול בחובות בעייתיים בחטיבה לבנקאות קמעונאית. המערך החל לפעול ביום 20.11.2008 ועוסק בסווג, הסדרה, גביה ומדידת הפרשות להפסדי אשראי של לקוחות בעייתיים - שהחבות של כל אחד מהם אינה עולה על 4 מיליון ש"ח.

מערכות הפיקוח והבקרה לגבי תהליכי מתן אשראי, התפעול והמעקב לגבי ההתפתחויות בו, כוללות:

- כלכלנים ובקרי אשראי במנהלות האזור ובחטיבות האשראי.
- יחידת פיקוח ובקרה העוסקת באיתור וזיהוי התפתחות סממנים בעייתיים בקרב לזוי הבנק - בשלבים מוקדמים ככל האפשר.
- ביקורת פנים שוטפות בסניפים וביחידות המטה הרלבנטיות הנערכות על ידי אגף הביקורת הפנימית.
- תהליכי ניהול סיכון האשראי בבנק מבוססים על נהלי אשראי מפורטים המגדירים את תהליך מתן האשראי, תדירות חידוש מסגרות האשראי, מדיניות הבטחונות, תהליכי התפעול והבקרה על האשראי שניתן - לרבות טיפול שוטף בחריגות אשראי, וסווג חובות בעייתיים.

במסגרת ניהול סיכון האשראי, נקבעו בבנק מגבלות שונות וכוללן מגבלות לגבי פיזור האשראי כחתך ענפי משק. בהתאם למגבלות אלו - לא יעלה שיעור סיכון האשראי לענף הבינוי והנדל"ן - ביחס לכלל סיכון האשראי בבנק על 25%. ליום 30.6.09 נרשמה חריגה כשיעור של 0.2% ממגבלה זו. עם זאת לא חרג הבנק ממגבלת "ריכוזיות אשראי ענפית", כהגדרתה בהוראות בנק ישראל.

הבנק נעזר לצורך ניהול סיכון האשראי גם בכלים ממוחשבים הכוללים:

- מערכת לדרוג לזויים, המבוססת על מודלים לדרוג לזויים שפותחו בבנק - באמצעותה מדורגים לקוחות הבנק בעלי אשראי העולה על 400 אלפי ש"ח. הערכת רמת הסיכון של הלווה, במודלים האמורים, מבוססת על כושר ההחזר של הלווה ועל מבנה ורמת כיסוי הבטחונות לאשראי. המודלים מושתתים הן על פרמטרים כלכליים וניהוליים והן על הערכות ספציפיות לגבי כל לווה ולווה, בהתבסס על הנסיון שנצבר לגביהם בתקופת פעילותם בבנק.
- מערכת לפילוח האשראי בבנק כחתך ענפי משק ובחתך מדרגות לזויים.

- מערכת "אורות אדומים" לקבלת התראות על קשיים פוטנציאליים במצבם העסקי של לקוחות הבנק.
- מערכת לדווח על חשיפות אשראי "גדולות" וחשיפות אשראי "גדולות מאד".
- מערכת לדווח על סיכון אשראי במטבע חוץ.
- מערכת לדווח על אשראי שניתן לענף הבניה.
- מערכת למעקב אחרי חריגות אשראי בחשבונות עובר ושכ.
- מערכת לניהול ודווח על חובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי בגינם.

במהלך המחצית הראשונה של שנת 2009, המשיך הבנק להגביר את הפיקוח והבקרה על לקוחות הבנק הפועלים בענפי הבניה (לרבות קבלני ביצוע), ההובלה, התיירות ושירותי ההסעדה. כן הודק המעקב והפיקוח על לקוחות הפועלים בחו"ל (בעיקר בענף הנדל"ן) - שמימנו את פעילותם באמצעות הנפקת אגרות חוב בשוק ההון (ראה הרחבה להלן). במידת הצורך, פועל הבנק במגמה להקטין את חשיפת האשראי ללקוחות ספציפיים המשתייכים לענפים הנ"ל, בדרך של הקטנת מסגרות ויתרות אשראי ללווים אלו ו/או באמצעות קבלת בטחונות נוספים. לפרטים נוספים לגבי הערכות הבנק בתחום האשראי על רקע המשבר הפיננסי והכלכלי בעולם - ראה להלן.

להלן התפתחות החובות הבעייתיים בהתאם לסווגים שנקבעו בהוראות בנק ישראל:

31 בדצמבר 2008	30 ביוני 2008	30 ביוני 2009	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
			חובות בעייתיים¹:
388	389	393	שאינם נושאים הכנסה
85	50	69	שאורגנו מחדש ²
15	12	65	מיועדים לארגון מחדש ³
51	10	39	בפיגור זמני
548	380	405	בהשגחה מיוחדת ⁴
1,087	841	971	סה"כ אשראי מאזני ללווים בעייתיים ¹
*235	*235	153	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין לווים בעייתיים ^{5,1}
24	*21	22	אג"ח של לווים בעייתיים
1,346	1,097	1,146	סיכון אשראי כולל בגין לווים בעייתיים ¹

1 לא כולל חובות בעייתיים המכוסים על ידי בטחונות המותרים ליכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים (הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313).

2 אשראי שאורגן מחדש במהלך השנה השוטפת וכן אשראי שאורגן מחדש בשנים קודמות עם ויתור על הכנסות.

3 אשראי ללווים אשר לגביהם קיימת החלטה של הנהלת הבנק על ארגון מחדש, אך הארגון מחדש טרם בוצע בפועל.

4 האשראי בהשגחה מיוחדת ליום 30.6.2009 כולל חובות (למעט אשראי לדיור שבגיניו קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור) בגינם קיימת הפרשה ספציפית בסך 34 מיליוני ש"ח ואשראי לדיור שבגיניו קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור בסך 6 מיליוני ש"ח (30.6.2008: 35 מיליוני ש"ח ו-3 מיליוני ש"ח בהתאמה; 31.12.2008: 29 מיליוני ש"ח ו-4 מיליוני ש"ח בהתאמה).

5 כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים, למעט בגין ערכויות שנתן לווה להבטחת חבות של צד שלישי.

* הוצג מחדש

המשבר הפיננסי והריאלי בעולם - והשלכותיו על המשק והבנקאות בישראל

1. המשבר בעולם

(א) כללי

מזה כשנתיים מתמודד המשק העולמי עם משבר פיננסי וכלכלי חמור בעצמה ובהיקף שלא נראו ב-80 השנים האחרונות.

שורשיו של המשבר נעוצים במדיניות אשראי מקילה שנהגה בשוק המשכנתאות בארה"ב בעשור האחרון ואיפשרה מתן משכנתאות ללווים בעלי כושר החזר נחות (לווי SUB - PRIME). מדיניות זו בצרוף מדיניות מוניטרית מרחיבה שננקטה על ידי הבנק המרכזי בארה"ב מתחילת המאה - גרמו בהדרגה להיווצרות "בועת נדל"ן".

בשנים האחרונות התפתחו סממנים אינפלציוניים במשק האמריקאי - שאילצו את הבנק המרכזי בארה"ב לנקוט במדיניות מוניטריות מרסנת ולהעלות את שיעור הריבית - תהליך שהקשה על הלווים לעמוד בהחזרי חובות המשכנתא שלהם.

מהלכים אלו גרמו להתפוצצות "בועת הנדל"ן" - ולקריסת בנקים רבים למשכנתאות בארה"ב (לרבות בנקים שנחשבו לבנקים מובילים בתחומם), כפועל יוצא מכך.

בנוסף, הסדרי מימון שהתפתחו בארה"ב בשנים שקדמו למשבר בתחום המשכנתאות - כללו הנפקות אגרות חוב ומכשירי הון מורכבים אחרים שהתבססו על תזרימי המזומנים של לוויים בתחום המשכנתאות.

מכשירי הון אלו דורגו על ידי חברות לדרוג אשראי כמכשירים בעלי סיכון נמוך מאד, מחד - והבטיחו תשואה גבוהה יחסית, מאידך - והפכו, לפיכך, לנכסי השקעה פופולריים בקרב מוסדות פיננסיים רבים ברחבי העולם.

עם התפוצצות "בועת הנדל"ן" - קרסה הפעילות במכשירי הון אלו ושוויים ההוגן הדרדר בתלילות. עקב הירידה בשוויים ההוגן וקריסת השוק בו נסחרו מכשירים אלו - סוגו המכשירים הנ"ל כ"נכסים רעילים" והסבו הפסדים כבדים לגופים הפיננסיים שהשקיעו בהם - עד כדי קריסה של מוסדות פיננסיים מובילים (כגון: בנקי ההשקעות "בר סטרנס" ו"ליהמן ברדרס") - וחשש כבד לגבי יכולתם של מוסדות פיננסיים רבים אחרים לעמוד בהתחייבויותיהם - ללא סיוע חיצוני.

(ב) ההתמודדות עם המשבר בעולם

המשבר הכלכלי שפרץ ופגע בכלכלותיהן של מרבית המדינות - מסתמן כאחד המשברים החריפים ביותר בהיסטוריה המודרנית. לאור מחקרים שנערכו בעקבות משברים כלכליים קודמים (לפיהם מדיניות פיסקאלית ומוניטרית פסיבית - מעצימה את המשבר), נקטו מרבית הממשלות והבנקים המרכזים בצעדים כלכליים נמרצים עם פרוץ המשבר - בכדי לצמצם את מימדיו ככל הניתן.

צעדים אלו כללו, בין היתר:

- הפחתה חדה של שיעורי הריבית בשווקים, במטרה לעודד את הפעילות הכלכלית.
- הרחבת ביטוח הפקדונות, במטרה להגן על המפקידים ולשמר את אמון הציבור במערכת הבנקאית.
- הזרמת כספים למערכת הבנקאית במטרה להגן על הבנקים מפני קריסה, מחד - ולעודד את הפעילות הכלכלית באמצעות מתן אשראי, מאידך.

- הלאמת מוסדות פיננסיים משמעותיים שלא ניתן היה לשקמם באמצעים אחרים, או מתן תמריצים לרכישתם על ידי מוסדות פיננסיים יציבים.
  - הזרמת הון לחברות עסקיות מובילות - בכדי למנוע את קריסתן ולצמצם את מימדי האבטלה.
  - השקת "תכניות חילוץ" שכללו: רכישת "נכסים רעילים", הזרמת כספים לחברות בקשיים ורכישת אגרות חוב במטרה לייצב את שוק ההון.
- בעקבות צעדים אלו החלה להסתמן התאוששות מסוימת בשוקי ההון בעולם. עם זאת, לדעת מרבית הכלכלנים, המבוססת על אינדיקטורים כלכליים שונים, ובכללם - רמת פעילות כלכלית ממותנת, שיעורי אבטלה גבוהים וגרעונות תקציביים גבוהים - ההתאוששות בשוק ההון, אינה מצביעה עדיין על תפנית ממשית בפעילות המשקית.

2. המשבר בישראל

(א) כללי

המשבר הפיננסי והכלכלי שפרץ בארה"ב במחצית השניה של שנת 2007, כאמור - התרחב למשבר כלכלי גלובלי ונתן את אותותיו גם במשק המקומי - במחצית השניה של שנת 2008, ולווה בהתפתחויות שליליות, לרבות: הפסדים בגין השקעות באגרות חוב מגובות נכסים, ירידות שערים בשוקי המניות ואגרות החוב ומשבר אשראי עקב ההאטה הכלכלית והקיפאון בשוק ההון.

(ב) ההתמודדות עם המשבר בישראל

- במהלך החודשים האחרונים ננקטו מספר צעדים כלכליים על ידי הממשלה ובנק ישראל והוגשו תכניות נוספות (שטרם אושרו) - במטרה לבלום את התפתחות המשבר הכלכלי. הצעדים והתכניות כללו:
- הפחתה חדה של שיעורי הריבית המוניטרית לטווח קצר על ידי בנק ישראל, במטרה לאושש את ההשקעות והפעילות במשק.
  - המשך רכישות מטבע חוץ על ידי בנק ישראל, בהיקפים גדולים - במטרה לייצב את שער החליפין שבין השקל למטבעות הזרים - בכדי לאושש את ענף הייצוא.
  - רכישת אגרות חוב ממשלתיות לטווח בינוני וארוך - במטרה להפחית את שיעורי הריבית לטווח ארוך ולעודד את פעילות ההשקעה של הפירמות העסקיות.
  - הרחבת פעילות הקרנות לעסקים קטנים ובינוניים בערבות המדינה - במטרה להקל על מחנק האשראי במשק.
  - השקעה ב"קרנות מנוף" בהיקף של כ-5 מיליארד ש"ח שיופעלו על ידי גורמים בעלי נסיון מוכח בניהול אשראי וסיכוני אשראי. הקרנות יעסקו בגיבוש הסדרי חוב וב"מיחזורי חובות" של אשראי חוץ בנקאי - לחברות שנקלעו לקשיי נזילות עקב המשבר הכלכלי. עד כה נרשמה פעילות דלה בקרנות אלו.
  - השקת תכנית למתן ערבות מדינה בהיקף של כ-6 מיליארד ש"ח (שהיקפה הוגדל מאוחר יותר לכ-12 מיליארד ש"ח) למערכת הבנקאית, שתשמש את המערכת הבנקאית לגיוס כתבי התחייבות נדחים בערבות המדינה - במטרה להגדיל את בסיס ההון של המערכת הבנקאית, מחד - ולאפשר להגדיל את היקפי האשראי שיכולה המערכת הבנקאית לספק. עד כה טרם הוצאה תכנית זו מהכח לפועל.

- במטרה לפתור את בעיית "מיחזור" האשראי החוץ בנקאי ולייצב את שוק ההון - הוגשה על ידי הרשות לניירות ערך בחודש מרס 2009 תכנית, לפיה - תנתן ערבות מדינה לגופים שיירכשו אגרות חוב שהונפקו על ידי חברות עסקיות ("תכנית גושן").

עד כה, למרות שהתכנית זכתה לתמיכתם של גורמים רבים בבנק ישראל ובמערכת הפוליטית - טרם יצאה התכנית אל הפועל.

הצעדים שננקטו על ידי בנק ישראל בשילוב ההתאוששות שנרשמה בשוקי ההון בעולם - תרמו להתאוששות בשוק ההון המקומי.

השיפור באווירה בשוקי ההון ועליות השערים שנרשמו בשוקי המניות ואגרות החוב במחצית הראשונה של השנה - איפשרו בעיקר לחברות בעלות דרוג אשראי גבוה, להנפיק, לראשונה בתקופת הדוח - מניות ואגרות חוב בשוק ההון בהיקף של כ-17 מיליארד ש"ח - לאחר תקופת קיפאון ארוכה שנרשמה בשוק זה.

(ג) השלכות המשבר על הבנק

המשבר חושף את הבנק להפסדים בשלושה מגזרים:

- חשיפה לגידול בהפסדי האשראי עקב ההאטה בפעילות הכלכלית.
- חשיפה להפסדי אשראי בגין פעילות עם בנקים בחו"ל.
- חשיפה להפסדי אשראי בגין השקעות באגרות חוב לא ממשלתיות (אג"ח "קונצרניות").

(1) חשיפה להפסדים ממתן אשראי

כאמור, החשש לגידול בהפסדים מאשראי לציבור, נובע מהמשך ההאטה בפעילות במשק ומחשיפת אשראי ללווים הפועלים בחו"ל (ובענף הנדל"ן, בפרט).

נדבך נוסף בחשיפת האשראי של הבנק נובע מחשיפת אשראי ללקוחות שמימנו את פעילותם באמצעות הנפקת אגרות חוב בשוק ההון.

ההאטה הכלכלית - שלוותה בהפסדים כבדים שרשמו חברות מסוימות והקפאון שהשתרר בשוק ההון - העלו חשש שלא יהיו ללווים אלו די אמצעים בכדי לפרוע את חובם למחזיקי אגרות החוב (אם מפעילות שוטפת ואם באמצעות גיוסי הון נוספים בשוק ההון). עקב כך צנחו שעריהן של איגרות החוב שהונפקו על ידי חלק מלקוחות אלו, באופן שהביא את תשואות השוק הגלומות בהן לרמה המאפיינת אגרות חוב "חדלות פרעון" (אג"ח "זבל").

לאור התפתחויות אלו מקיימת הנהלת הבנק דיונים שוטפים לגבי חשיפות האשראי של הבנק בגין לקוחות בעלי רמת מינוף גבוהה שקיימת סכנה לשחיקה בכושר הפרעון שלהם - בעקבות המשבר הכלכלי - ופועלת לצמצום חשיפות אלו באמצעות הקטנת מסגרות אשראי, מימוש נכסים, או חיזוק לבטחונות.

בהמשך לדיונים אלו החליטה הנהלת הבנק לבחון את פעילותם ומצבם העסקי של מספר לקוחות, שלהערכת הבנק חלה עליה ברמת הסיכון שלהם - לרבות הרחבת הפיקוח על סמכויות האשראי וצמצום דרגות החופש להגדלת חשיפות האשראי ללווים אלה.

(2) חשיפה להפסדי אשראי בגין השקעה באגרות חוב

ליום 30.6.2009

הפסדים שטרם מומשו	רווחים שנצברו	שווי הוגן	עלות מותאמת	דרוג האג"ח	ענף פעילות
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח		
2	-	43	45	BBB+ T1 A+	א. אגרות חוב לא ממשלתיות
2	8	249	243	A T1 AA+	(1) אגרות חוב סחירות
2	1	35	36	A T1 AA	בינוי ונדל"ן
-	2	30	28	AA T1 AA+	שירותים פיננסיים ועסקיים
-	-	46	46	AA	מסחר
4	-	26	30	AA T1 AA+	תקשורת
10	11	429	428		חשמל ומים
					תעשייה
1	-	90	91	AA T1 AAA	אגרות חוב שאינן סחירות
-	1	14	13	AA	חשמל ומים
-	2	28	26	AA	נדל"ן
-	1	15	14	AA-	שירותים פיננסיים
1	4	147	144		תעשייה
11	15	576	572		סך הכל אגרות חוב לא ממשלתיות
-	56	3,084	3,028		ב. אגרות חוב ממשלתיות
11	71	3,660	3,600		סך הכל אגרות חוב בתיק הזמין למכירה

ליום 31.12.2008

הפסדים שטרם מומשו	רווחים שנצברו	שווי הוגן	עלות מותאמת	דרוג האג"ח	ענף פעילות
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח		
11	-	40	51	A T1 AAA	א. אגרות חוב לא ממשלתיות
12	3	231	240	A+ T1 AAA	(1) אגרות חוב סחירות
9	-	17	26	A+ T1 AA	בינוי ונדל"ן
-	-	31	31	AA- T1 AA+	שירותים פיננסיים ועסקיים
-	-	43	43	AA+	מסחר
6	-	15	21	AA	תקשורת
38	3	377	412		חשמל ומים
					תעשייה
6	-	85	91	AA+ T1 AAA	אגרות חוב שאינן סחירות
1	-	12	13	AA	חשמל ומים
1	-	24	25	AA	נדל"ן
7	-	7	14	A+	שירותים פיננסיים
15	-	128	143		תעשייה
53	3	505	555		סך הכל אגרות חוב לא ממשלתיות
5	7	1,401	1,399		ב. אגרות חוב ממשלתיות
58	10	1,906	1,954		סך הכל אגרות חוב בתיק הזמין למכירה

(2) חשיפה להפסדי אשראי בגין השקעות באגרות חוב (המשך)

להלן התפלגות ההפסדים שנצברו וטרם מומשו בגין אגרות חוב אלו ליום 30.6.2009 כחתך של שיעור ההפסד מתוך עלות ההשקעה ופרק הזמן שבו נצברו הפסדים אלו.

30 ביוני 2009					שיעור ההפסד ביחס לעלות
תקופת צבירת ההפסדים					
עד 6 חודשים	מ-6 ועד 9 חודשים	מ-9 ועד 12 חודשים	מעל 12 חודשים	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1	1	-	9	11	א. אגרות חוב לא ממשלתיות עד 20%
1	1	-	9	11	
-	-	-	-	-	ב. אגרות חוב ממשלתיות
1	1	-	9	11	סך הכל

31 בדצמבר 2008					שיעור ההפסד ביחס לעלות
תקופת צבירת ההפסדים					
עד 6 חודשים	מ-6 ועד 9 חודשים	מ-9 ועד 12 חודשים	מעל 12 חודשים	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
14	-	-	-	14	א. אגרות חוב לא ממשלתיות עד 20%
3	11	-	9	23	20% - 40%
-	-	-	16	16	מעל 40%
17	11	-	25	53	
5	-	-	-	5	ב. אגרות חוב ממשלתיות עד 20%
22	11	-	25	58	סך הכל

על פי הוראות בנק ישראל וכללי חשבוונאות מקובלים יש לזקוף ל"קרן הון" הפסדים שטרם מומשו, כאמור לעיל - רק אם הפסדים אלו הינם בעלי אופי "זמני". הפסדים בעלי אופי ש"אינו זמני" - ייזקפו לדוח רווח והפסד.

לצורך החלטה לגבי אופי ההפסדים שנצברו בגין אגרות החוב, כאמור - מתבססת הנהלת הבנק על המבחנים הבאים:

- דרוג אגרות החוב, לרבות שינויים שחלו בדרוג זה.
- שיעור ירידת ערך אגרות החוב ביחס לעלותן (גם בהתחשב בהתפתחויות שחלו לאחר תאריך המאזן).
- משך הזמן בו היה שווי אגרות החוב נמוך מעלותן.
- התשואה לפדיון של אגרת החוב ביחס לטווח הפדיון ולתשואות המקובלות בענף.
- התנדוטיות בשווי ההוגן של אגרות החוב.

- מצבו הכלכלי של מנפיק אגרת החוב ויכולתו לעמוד בהתחייבויותיו.
- כוונת ויכולת הבנק להחזיק באגרות החוב הנ"ל עד למועד פדיון.
- סוג אגרת החוב (או אי סוגה), כ"חוב בעייתי".
- אירועי "כשל תשלום" שנגרמו בגין אגרת החוב.

אגרות החוב הנ"ל נרכשו על ידי הבנק במטרה להחזיק בהם עד לפדיון או עד למועד בו עליית שוויין ההוגן - תאפשר לבנק לממשן ברווח. ככוונתו וביכולתו של הבנק להחזיק באגרות חוב הנ"ל עד ששוויין ההוגן ישוב ויעלה, או עד למועד פדיון.

בתקופת הדו"ח נרשם קיטון בשיעור של כ-81% בסכומי ההפסדים שטרם מומשו. לפיכך, ומאחר וההפסדים, כאמור לעיל, נובעים בין היתר, מעליה כללית במרווחי הריבית במשק, במחצית השניה של שנת 2008 ומהפדיונות הגדולים בשוק אגרות החוב ובשוק קרנות הנאמנות באותה תקופה - שבגינם נאלצו קופות הגמל וקרנות הנאמנות למכור אגרות חוב סחירות בהיקפים גדולים בכדי להבטיח יתרות נזילות מספיקות - סבורה הנהלת הבנק כי ההפסדים הגלומים באגרות החוב הנ"ל הינם בעלי אופי "זמני".

בהתבסס על ההתפתחויות ברבעון כאמור, ועל הבדיקות הפרטניות של אגרות החוב שתוארו לעיל - לא סווגו על ידי הבנק בתקופת הדוח, הפסדים שטרם מומשו בגין תיק אגרות החוב כ"הפסדים בעלי אופי שונה מזמני" (לעומת הפסדים בסך 22 מיליון ש"ח שסווגו על ידי הבנק בשנת 2008 כ"הפסדים בעלי אופי שונה מזמני" - ונזקפו לדוח הרווח והפסד).

(3) חשיפה להפסדי אשראי בגין פעילות עם בנקים בחו"ל

לאור קריסתם של מספר מוסדות פיננסיים הפועלים בחו"ל כאמור, בוחנת הנהלת הבנק באופן שוטף את חשיפת הבנק לבנקים ומוסדות פיננסיים בחו"ל, ומקיימת דיונים לגבי היקף החשיפה והתאמתה להתפתחויות שנרשמות בבנקאות העולמית במהלך המשבר הנוכחי.

התאמת החשיפה נשקלת תוך בחינת הפרמטרים הבאים:

- היקף החשיפה של הבנק למוסד הפיננסי, בכלל - וביחס להונו העצמי, בפרט.
- דרוג האשראי של המוסד הפיננסי (ככלל, הבנק מבצע עסקאות הכרוכות בחשיפת אשראי - רק עם מוסדות פיננסיים זרים המדורגים בדרוג "השקעה" ומעלה).
- דרוג האשראי של המדינה בה פועל המוסד הפיננסי.
- נסיון העבר שנצבר בבנק לגבי המוסד הפיננסי.

היקף חשיפת האשראי המכסימלי לכל מוסד פיננסי זר, נקבע על ידי דירקטוריון הבנק. חריגות ממגבלה זו נבחנות על ידי הנהלת הבנק - לכל מוסד פיננסי - בתדירות יומית.

במטרה להקטין את החשיפה האפשרית להפסדי אשראי של הבנק - לבנק בודד הפועל בחו"ל, התקבלה החלטה בהנהלת הבנק, לפיה - לא תעלה חשיפת האשראי של הבנק לבנק בודד בחו"ל, על סך של 100 מיליון ש"ח (למעט תשעה בנקים בעלי דרוג אשראי גבוה - להם נקבעו תקרות חשיפת אשראי פרטניות בסכומים שבין 25 ל-75 מיליון \$ ארה"ב).

בתאריך 2 בנובמבר 2008, פרסם בנק ישראל הוראה, לפיה - נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוח הדירקטוריון מידע כמותי ואיכותי לגבי חשיפת האשראי של התאגידים הבנקאיים הפועלים בישראל - למוסדות פיננסיים זרים (כהגדרתם בהוראה).

לתאריך 30.6.2009 מסתכמת חשיפת האשראי של הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾ בסך של 821 מיליוני ש"ח (31.12.2008 - 786 מיליוני ש"ח), כמפורט להלן:

30 ביוני 2009			דרוג אשראי חיצוני
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
747	101	646	AA- עד AAA
35	2	33	A- עד A+
1	-	1	BB- עד BBB+
38	29	9	ללא דרוג
821	132	689	סך כל חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים

- (1) לרבות: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים, דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הנ"ל.
 (2) פקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
 (3) בעיקר ערכויות והתחייבויות למתן אשראי, לרבות ערכויות להבטחת חובות של צד ג'.

31 בדצמבר 2008			דרוג אשראי חיצוני
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
695	*107	*588	AA- עד AAA
31	*2	*29	A- עד A+
1	-	1	BB- עד BBB+
75	**35	40	ללא דרוג
802	144	658	סך כל חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים

- (1) לרבות: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים, דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הנ"ל.
 (2) פקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
 (3) בעיקר ערכויות והתחייבויות למתן אשראי, לרבות ערכויות להבטחת חובות של צד ג'.

* סווג מחדש
 ** הוצג מחדש

הערות:

- המדינות העיקריות בהן רשומים המוסדות הפיננסיים הזרים הינן: גרמניה, ארה"ב, בריטניה, איטליה, ספרד, צרפת ובלגיה. החשיפה המכסימלית של הבנק ליום 30 ביוני 2009 - ביחס לקבוצת מוסדות זרים הפועלים באותה מדינה - אינה עולה על 15% מ"בסיס ההון" של הבנק (כהגדרתו בהוראת נהול בנקאי תקין מס' 311).
- דרוג האשראי של המוסדות הפיננסיים הזרים המפורטים מעלה נערך על ידי חברת הדירוג הבינלאומי "Moody's". דירוגי האשראי מעודכנים על ידי חברת הדירוג - בדרך כלל - בתדירות שנתית. לפיכך, ולאור ההתפתחויות האחרונות במגזר הבנקאות ייתכנו פערים בין הדרוג האחרון שנערך על ידי חברת הדרוג - לבין הערכת הבנק.
- כל חשיפות האשראי המאזני למוסדות פיננסיים זרים, כמפורט לעיל - כלולות בדוחות הכספיים בסעיף "פקדונות בבנקים", "השקעות בניירות ערך" ו"נכסים אחרים". לתאריך המאזן אין בבנק חשיפות אשראי ל"מוסדות פיננסיים זרים" בגין גופים שאינם בנקים. לפיכך - לא נכללו חשיפות האשראי המפורטות מעלה - בדוח על "סיכון האשראי הכולל לציבור - לפי ענפי משק", שבסקירת ההנהלה.

ב. סיכוני שוק

כללי

סיכון שוק מוגדר כהסתברות לפגיעה בהכנסות הבנק וברווחיותו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות (מאזני וחוץ מאזני) הנובעים משינויים בתנאי שוק, כגון: שינוי בשיעור האינפלציה, שינוי בשיעור ריבית, שינוי בשערי חליפין, שינויים בשוק ההון וכו'.

מדיניות ניהול סיכוני השוק נועדה להקטין את רמת הסיכון הפיננסי הנוצר בפעילות השוטפת של הבנק מחד גיסא, ולהגדלת רווחי הבנק כתוצאה מביצוע חשיפות יזומות ומבוקרות, מאידך.

הנושאים הכרוכים בניהול סיכוני השוק, לרבות: המדיניות בתחום סיכוני שוק, החשיפות לסיכוני שוק, המסגרות שנקבעו להן ביחס למצב בפועל, הסמכות שנקבעה לניהולן ואופי המעקב והבקרה עליהן - מובאים לדיון ולאישור הדירקטוריון מדי רבעון במסגרת מסמך חשיפות כולל.

כמו כן, מונתה על ידי הדירקטוריון, ועדה בנושא "ניהול הסיכונים". הועדה מפקחת מקרוב אחרי ניהול סיכוני השוק וסיכוני הנזילות בבנק, לרבות בחינת נושאים שונים המתעוררים מעת לעת, כגון: קביעת מגבלות חדשות, מעקב ופיקוח על יישום הוראות נהול בנקאי חדשות של בנק ישראל, וכו'.

ניהול סיכוני השוק, בכפוף למסגרות שאושרו על ידי הדירקטוריון ולרבות טיפול בהתפתחויות חריגות בשווקים הפיננסיים, מותווה ומבוקר על ידי ועדת נוסטרו מצומצמת בהשתתפות בעלי תפקידים בכירים בחטיבה לאסטרטגיה ופיננסיים ובחטיבה לנכסי לקוחות.

ניהול סיכוני השוק נמצא באחריות החטיבה לאסטרטגיה ופיננסיים בבנק, הכוללת את אגף הפיננסיים ואגף אסטרטגיה.

במסגרת מעקב אחר המגבלות השונות שנקבעו לחשיפות לסיכוני שוק ונזילות - מופקים דוחות לכימות הסיכונים. הדוחות מובאים לדיון בוועדת הנוסטרו המצומצמת המתכנסת בתדירות שבועית. הועדה מדווחת על הערכותיה והחלטותיה למנכ"ל ולהנהלת הבנק.

בנוסף מדווחים דיוני הועדה - אחת לחודש לוועדת הנוסטרו המורחבת, בראשות המנכ"ל, הכוללת - מלבד חברי הועדה המצומצמת, גם נושאי תפקידים נוספים בבנק. ועדות הנוסטרו מפקחות על ידי ועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון המתכנסת אחת לרבעון. הועדה דנה בסיכונים השונים להם חשוף הבנק, לרבות המגבלות הרצויות לחשיפות לסיכוני השוק. במידת הצורך ממליצה הועדה לדירקטוריון על שינויים במגבלות אלו.

הבנק נעזר לצורך מדידת החשיפה לסיכוני השוק והנזילות במערכת ייעודית לניהול סיכונים. המערכת מודדת את החשיפה לסיכוני שוק בגין כלל התיק הבנקאי בתדירות שבועית לרבות: סיכוני ריבית, סיכוני נזילות, VAR ותרחישי קיצון. מדידת סיכון הבסיס מתבצעת בתדירות יומית.

מדיניות הבנק בנושא ניהול סיכוני שוק - מבוססת על גידור החשיפות לסיכוני שוק, באמצעות הטלת מגבלות כמותיות על חשיפות אלו.

לצורך עמידה במגבלות שנקבעו, מפעיל אגף הפיננסיים בחטיבה לאסטרטגיה ופיננסיים מערך למדידת הסיכונים ובדיקת קיום חריגות ממגבלות אלו.

האמצעים בהם נעשה שימוש לצורך העמידה במגבלות שנקבעו, כוללים:

- רכישת ומכירת מכשירים סחירים בכל מגזרי ההצמדה (בעיקר ניירות ערך לטווחים שונים).
- השקעה וגיוס מכשירים פיננסיים לא סחירים (בעיקר פקדונות של בנקים ותאגידיים בנקאיים מיוחדים).
- פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים עם בנקים.

הבנק מחשב את הקצאת ההון הנדרשת בגין החשיפה לסיכונים שוק - בהתאם ל"גישה הסטנדרטית", המפורטת בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 341.

הדיון בפרק זה כולל התייחסות להגדרות שונות של המושג "הון". בכל המקרים (אלא אם צוין במפורש אחרת) - הכוונה במושג זה מתייחסת להגדרה ה"חשבונאית" של המושג (כפי שנכללה בדוחות הכספיים של הבנק).

ניהול ומדידת סיכונים שוק

על פי הוראה בנושא ניהול סיכונים, שפורסמה על ידי המפקח על הבנקים, נקבעו עקרונות יסוד לניהול ולבקרת הסיכונים השונים. במסגרת ההוראה שהטילה על הדירקטוריון חובה לדון במדיניות הבנק בתחום ניהול הסיכונים ולאשרה, העמקה מעורבות הדירקטוריון בתחום. בין היתר מתקיים בועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון, אחת לרבעון, דיון במסמך חשיפות המרכז את מכלול הסיכונים להם חשוף הבנק. כמו כן, מונו בבנק במסגרת הוראה זו מנהל סיכונים ובקר סיכונים.

בהתאם להוראת המפקח על הבנקים כאמור, נדרש הבנק לנהל את החשיפה לסיכונים שוק באמצעות מערכת מידע המבוססת על מודל פנימי. המערכת מודדת את חשיפת הבנק לסיכונים שוק באמצעות אומדן (VALUE) VAR (AT RISK).

ה- VAR אומד את ההפסד המכסימלי הצפוי לבנק בשל התממשות סיכונים שוק בתקופת זמן נתונה וברמת בטחון סטטיסטית קבועה מראש.

הבנק מפעיל מערכת מיחשוב מתקדמת לניהול ומדידת סיכונים שוק המבצעת אומדן VAR בשיטה הפרמטרית, בתדירות שבועית. ערך ה- VAR בבנק ליום 30 ביוני 2009, בשיטה הפרמטרית ברמת מובהקות של 99% לתקופה עתידית של 10 ימים, הינו כ-25 מיליון ש"ח (31.12.2008 - 22 מיליון ש"ח). הבנק קבע מגבלות לערך המכסימלי של ההפסד העתידי (על פי אומדן ה- VAR) - ביחס להון העצמי, בשיעור של 3% מההון. בתקופת הדוח לא נרשמו חריגות ממגבלה זו.

בנוסף, עורך הבנק אומדנים לגבי השפעה אפשרית של שינויים קיצוניים במשתני השוק (STRESS TESTS) - על השווי ההוגן של ה"הון הכלכלי של הבנק". יצוין בהקשר זה, כי בחודש יוני 2007 קבע הבנק מגבלות לערך המכסימלי של ההפסד הכלכלי האפשרי בגין תרחישים אלו - בשיעור של 12.5% מההון העצמי של הבנק. בתקופת הדוח לא נרשמו חריגות ממגבלה זו.

סיכון בסיס

סיכון הבסיס מוגדר כחשיפת הבנק להפסד שעלול להיגרם עקב שינויים באינפלציה ובשערי החליפין. הסיכון נמדד ביחס להפרש שבין הנכסים לבין ההתחייבויות הפיננסיות של הבנק (ה"הון הפעיל") בכל אחד ממגזרי ההצמדה.

מדיניות הבנק לגבי סיכונים הבסיס הכרוכים בניהול תיק הנכסים הממומן ממקורות ההון הפעיל הכלכלי שלו, קובעת כי: (-20%) עד 120% מהון זה יושקעו בנכסים צמודי מדד, בין (-10%) עד 25% יושקעו בנכסים במט"ח ובצמודי מט"ח והיתרה הנגזרת תוחזק בשקלים לא צמודים.

ההחלטות לגבי השקעת ההון הפעיל במגזרים השונים מתקבלות, במסגרת המגבלות שנקבעו, בהתבסס על ניתוח, בקרה ותחזיות לגבי התפתחויות כלכליות במשק, שיעורי הריבית במגזרים השונים ושינויים צפויים במדד המחירים לצרכן ובשער החליפין של השקל. הבנק נעזר, לצורך ניהול סיכונים הבסיסיים, במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

להלן ריכוז נתוני החשיפה לסיכון בסיסי (בבנק בלבד) בהתאם למגזרי ההצמדה השונים:

31 בדצמבר 2008		30 ביוני 2009		
חשיפה חשבונאית	חשיפה "כלכלית"*	חשיפה חשבונאית	חשיפה "כלכלית"*	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
705	755	29	295	שקל לא צמוד
246	280	1,046	868	שקל צמוד מדד
(23)	30	(9)	39	מט"ח וצמוד מט"ח
928	1,065	1,066	1,202	

* ניהול החשיפה לסיכונים בסיסיים מבוצע על פי נתוני ה"חשיפה הכלכלית". המרכיבים העיקריים של ההפרש שבין החשיפה ה"כלכלית", לבין החשיפה החשבונאית (המוגדרת - כפער שבין יתרות הנכסים וההתחייבויות הכספיים - על פי כללי מדידה חשבונאית מקובלים) - הינם כדלקמן:

1. הפרשות מסוימות כגון: הפרשה כללית ונוספת לחובות מסופקים והפרשות בגין זכויות עובדים - לא נכללו ב"חשיפה הכלכלית".
2. אשראים שאינם נושאים הכנסה, סווגו למגזר הלא צמוד (במקום לבסיס הנגזר מחוזה ההלוואה).
3. מכשירים פיננסיים המכילים אופציה גלומה, סווגו למגזרי ההצמדה השונים על פי מודלים לתמחור אופציות.
4. פקדונות שבסיסי ההצמדה שלהם אינו קבוע לאורך כל תקופת הפקדון - מסווגים למגזר ההצמדה ששימש לתמחור הפקדון.

ניתוח רגישות לשינויים בשער החליפין:

ניתוח הרגישות נערך לגבי תרחישים תאורטיים של שינויים בשערי החליפין של המטבעות העיקריים, בטווח שבין +10%, ל-10%. הניתוח בוחן את השפעת התרחישים הנ"ל על הון הבנק ליום 30.6.2009, בהתבסס על היתרות הכספיות של הנכסים וההתחייבות באותם מטבעות (לרבות פעילות במכשירים חוץ מאזניים) - ליום 30.6.2009, בתוספת התאמות מסוימות (בעיקר בגין "חובות שאינם נושאים הכנסה"). להלן ריכוז התוצאות של ניתוח הרגישות (במיליוני ש"ח):

10%	5%	-5%	-10%	
(6)	(3)	3	6	דולר
*	*	*	*	יורו
*	*	*	*	לירה שטרלינג
*	*	*	*	פרנק שוויצרי
*	*	*	*	יין יפני
(6)	(3)	3	6	
1	-	-	-	השפעת אופציות**
(5)	(3)	3	6	השפעה כוללת

* סכום נמוך מ-0.5 מיליון ש"ח.
** לא כולל אופציות גלומות.

סיכון ריבית

סיכון הריבית מוגדר כחשיפת הבנק להפסד - עקב שינויים עתידיים בשיעור הריבית הגורמים לשינוי בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות הפיננסיים שלו. כאשר קיים פער בין משך החיים של הנכסים לבין משך החיים של ההתחייבויות, עלולים השינויים בריבית לגרום לשחיקה של רווחי הבנק והוגן. גם בהעדר פער בין משך החיים הממוצע של הנכסים וההתחייבויות, עלולים שינויים לא מקבילים בעקום התשואה לגרום לשחיקת רווחי הבנק והוגן.

המדיניות באשר לסיכוני ריבית, הנובעים מאי התאמה בין מועדי השתנות הריבית על הנכסים, לבין אלו של ההתחייבויות במגזרי ההצמדה השונים, הינה - להימנע מפערים במידת האפשר, תוך מתן אפשרות לחשיפה מוגבלת להפסדים בגין סיכון זה. בהתאם למגבלות שאושרו על ידי הדירקטוריון בנושא זה, לא יעלה ההפסד המכסימלי (במונחי שווי הוגן) - בגין תזוזה בשיעור של 1 נקודת האחוז בעקום הריבית - על שיעור דיפרנציאלי מהון הבנק - עבור כל אחד ממגזרי ההצמדה, כדלקמן: במגזר השקלי הלא צמוד - עד 1.5% מהון הבנק, במגזר הצמוד למדד - עד 3% מהון הבנק ובמגזר המט"ח - עד 1% מהון הבנק (בחודש יולי 2009, אישר הדירקטוריון שינוי במגבלות החשיפה לסיכון הריבית, לפיו - ההפסד המכסימלי המותר בגין שינוי של 1 נקודת האחוז במגזר השקלי הלא צמוד - לא יעלה על 2% (במקום 1.5%).

עיקר החשיפה של הבנק לסיכון הריבית הינו במגזר הצמוד למדד, מאחר שבמגזר זה עיקר הנכסים וההתחייבויות הינם לתקופות ארוכות יחסית ובריבית קבועה.

הבנק מנהל את החשיפה לסיכון הריבית בנפרד עבור כל אחד ממגזרי ההצמדה, ומבצע במסגרת גידור החשיפה לסיכון הריבית חוזי החלפות פיננסיות על שער הריבית (I.R.S).

להלן ריכוז נתוני ההפסד המכסימלי ביחס להון בגין סיכון הריבית*:

31 בדצמבר 2008	30 ביוני 2009	
%	%	
0.41	0.58	שקל לא צמוד
0.37	0.80	שקל צמוד מדד
0.11	0.11	מט"ח וצמוד מט"ח
0.89	1.49	

* בגין תזוזה בשיעור של 1 נקודת האחוז

ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים בריבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים.

כללי

ביום 25 ביוני 2008, פורסמה על ידי בנק ישראל הוראה חדשה בנושא: "גילוי על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית".

ההוראה משנה את מתכונת הגילוי הקיימת בנושא זה - לפיה, הוצגו הנכסים וההתחייבויות החשופים לשינויים בשיעורי הריבית, על פי תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים בגינם - כשהם מהוונים על פי שיעור הריבית המנכה אותם לערכם המאזני.

בהוראות מעבר שפרסם בנק ישראל, הותר לתאגידים הבנקאיים לדחות את יישום ההוראה החדשה לסוף שנת 2009. עם זאת נדרשו הבנקים לכלול בדוח הדירקטוריון מידע לגבי היקף הנכסים וההתחייבויות החשופים לשינויים בשינוי הריבית, על פי שוויים הוגן - ולכלול ניתוח רגישות לגבי השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית, על שוויים הוגן של מכשירים פיננסיים אלה.

עקרונות המודל

- מאחר ולרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק", מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים - מחושב השווי ההוגן באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, כגון - ערך נוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים, המהוונים בריבית ניכיון בשיעור המשקף את שיעורי הריבית העדכניים בשוק למכשירים הפיננסיים ואת רמת הסיכון הגלומה בהם, לפי הערכת ההנהלה.

- השיטות וההנחות העיקריות שיושמו בחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

(1) מכשירים פיננסיים סחירים: ניירות ערך וכתבי התחייבויות נדחים - השווי ההוגן נקבע לפי שווי שוק.

(2) מכשירים פיננסיים שאינם סחירים - אמדן השווי ההוגן נקבע, בדרך כלל, על ידי הוון תזרימי המזומנים העתידיים.

תזרימי המזומנים העתידיים הווננו על פי שיעורי הריבית הרלבנטיים ששררו במועד הדווח ומשמשים את הבנק לניהול חשיפות הריבית. שיעורי ריבית אלה אינם זהים לאלו ששימשו בחישובי השווי ההוגן בדוחות הכספיים ליום 31.12.08 (בעיקר בכל הנוגע למרווחי הריבית בגין סיכוני אשראי). להערכת הבנק פערים אלו השפיעו מהותית על אמדני השווי ההוגן המפורטים להלן.

נתונים כמותיים וניתוח רגישות

(א) שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים (במיליוני ש"ח)

30 ביוני 2009					
סך הכל	מטבע חוץ**		מטבע ישראלי		
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
21,662	724	2,102	5,420	13,416	נכסים פיננסיים*
2,151	984	619	-	548	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים
(20,042)	(885)	(2,082)	(3,864)	(13,211)	התחייבויות פיננסיות*
(2,167)	(743)	(628)	(551)	(245)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים
1,604	80	11	1,005	508	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

* כולל מכשירים פיננסיים מורכבים, לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוזי מאזניים.

** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

(ב) השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק
(במיליוני ש"ח)

30 ביוני 2009							
שינוי בשווי ההוגן		שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית*					
		מטבע ישראלי		מטבע חוץ		מטבע ישראלי	
מיליוני ש"ח	סך הכל	השפעות מקזזות	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
							שינוי בשיעור הריבית
(0.4)	1,597	-	78	11	992	516	גידול מיידי מקביל של אחוז אחד
-	1,604	-	80	11	1,004	509	גידול מיידי מקביל של 0.1 אחוז
(0.3)	1,599	-	82	11	1,008	498	קיטון מיידי מקביל של אחוז אחד ⁽¹⁾

* שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה בהנחה שחל השינוי שצויין בשיעורי הריבית במגזר ההצמדה. סך הכל השווי ההוגן, נטו של המכשירים הפיננסיים הוא השווי ההוגן נטו כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים) בהנחה שחל השינוי שצויין בשיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

(1) בנוסף, הבנק נעזר במודל למדידת השינויים הצפויים ברווח החשבונאי, בשנה הקרובה - בגין שינויים בעקום הריבית. המודל מתבסס על הנחות שונות כגונג להתפתחויות הצפויות בסעיפי המאזן ובמשתני שוק שונים. שיעור הקיטון הצפוי ברווח החשבונאי של הבנק, ביחס להון העצמי, בשנה הקרובה (בהתבסס על מודל זה) - עקב קיטון מקביל בשיעור של 1 נקודת האחוז בעקום הריבית, במגזרים: ה"לא צמוד", "צמוד המדד", וה"מט"ח - מסתכם ב-1.31%, 2.21% ו-0.46% בהתאמה.

הערה:

אומדן של השווי ההוגן באמצעות הערכת תזרים המזומנים העתידי וקביעת שיעור ריבית הניכיון היא סובייקטיבית. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי ההוגן המוצגת אינה בהכרח אינדיקציה לשווי ממומש של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי ההוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית. תחת הנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכול שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית.

בנוסף, בקביעת ערכי השווי ההוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית וכן אינם כוללים את השפעת המס. יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי ההוגן יתכן ולא ימומש מכיוון שברוב המקרים הבנק עשוי להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפרעון.

בשל כל אלו יש להדגיש כי אין בנתונים הכלולים המפורטים להלן כדי להצביע על שווי הבנק. כמו כן, בשל הקשת הרחבה של טכניקות הערכה והאומדנים האפשריים ליישום במהלך ביצוע הערכת השווי ההוגן, יש להיזהר בעת עריכת השוואות ערכי שווי הוגן בין בנקים שונים.

סיכון מניות

סיכון מניות מוגדר כחשיפת הבנק להפסד, עקב ירידה במחירי השוק של המניות הכלולות בתיק ניירות הערך של הבנק. חישוב נכסי הסיכון והקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון המניות, נערך בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 341, לגבי התיק הסחיר של הבנק. התיק הסחיר ליום 30.6.09 כולל מניות בתיק למסחר בהיקף של כ-5 אלפי ש"ח בלבד.

סיכון אופציות

סיכון אופציות מוגדר כחשיפת הבנק להפסד עקב שינוי בשווי ההוגן של אופציות הכלולות בתיק הבנקאי או בתיק למסחר של הבנק (כתוצאה משינוי בנתוני השוק המשמשים בחישוב השווי ההוגן).

דירקטוריון הבנק קבע מגבלות לביצוע עסקאות בתחום זה כדלקמן:

- עסקאות בתיק הבנקאי יבוצעו בתנאי "BACK TO BACK" בלבד.

- לביצוע עסקאות בתיק למסחר נקבעה מגבלת היקף פרמיות (נטו) שנתית.

חישוב נכסי הסיכון והקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון אופציות, נערך בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 341 - בשיטת הדלתא פלוס - הקצאת ההון בגין הדלתא, הגמא והווגא של האופציות.

גילוי כמותי להקצאת ההון הנדרשת בגין החשיפה לסיכונים שוק

להלן נתונים לגבי נכסי הסיכון של הבנק בגין החשיפה לסיכונים שוק:

31 בדצמבר 2008	30 ביוני 2009	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
11	20	סיכון ריבית
*	*	סיכון מניות
43	45	סיכון שער חליפין
-	-	סיכון אינפלציה
-	-	סיכון סחורות
28	33	סיכון אופציות
82	98	סה"כ נכסי סיכון

* נמוך מ-0.5 מיליון ש"ח.

ג. סיכון נזילות

סיכון הנזילות נובע מאי הוודאות לגבי היצע המקורות והרכבם ומן הביקוש לשימושים והרכבם. סיכון זה הינו פונקציה של התנהגות הלקוחות והתממשותו עלולה לבוא לידי ביטוי בזמינות ובמחיר המקורות.

מדיניות הבנק קובעת כי יש להימנע מסיכון של פערים בתזרים המזומנים. יחד עם זאת, נקבעו מסגרות מוגבלות לחשיפות אפשריות, במגזרי המט"ח, ובמגזר הצמוד והלא צמוד במיוחד. במסגרת מגבלות אלו נקבע כי עודף הנכסים במגזר "מטבע חוץ" המושקע לתקופות בינוניות וארוכות, בניכוי גורמים מסוימים, לא יעלה על 50%-40% מההתחייבויות לזמן קצר באותו מגזר, בהתאמה (במגזר ה"שקולי": 30%-15%, בהתאמה).

ליום 30.6.2009 מסתכם היחס שבין עודף הנכסים לתקופות בינוניות וארוכות, לבין ההתחייבויות לזמן קצר, כדלקמן:

"טווח ארוך"	"טווח בינוני"	
%	%	
(0.7)	10.8	מגזר שקלי (לא צמוד וצמוד)
19.2	32.7	מגזר מט"ח

על פי הוראות בנק ישראל בנושא: "ניהול סיכון נזילות" נדרשים התאגידים הבנקאיים, בין היתר, לשמור בכל עת על היקף "נכסים נזילים" (כהגדרתם בהוראה) בסכום שלא יפחת מההתחייבויות שפרעונו, על פי ההסכמים הקיימים, צפוי בטווח של חודש ימים (להלן: "פער הנזילות"). עם זאת נקבע בהוראה, כי בנקים שיש ברשותם מודל פנימי מבוסס היטב לניהול סיכון הנזילות, רשאים להגדיר את הנכסים הנזילים ואת ההתחייבויות הצפויות להיפרע בטווח של חודש - על פי המודל ולא על פי הגדרתם בהוראה או הגדרתם החוזית.

הבנק מנהל את סיכון הנזילות, כנדרש בהוראה, באמצעות כלים ניהוליים ומיחשוביים שפותחו בנושא זה הכוללים אמצעים לפיקוח, מעקב ובקרה על נתוני הנזילות לטווח קצר. במסגרת זו פותח "מודל לניהול סיכון הנזילות" - הבודק את הפער שבין הנכסים הנזילים להתחייבויות שפרעונו צפוי בטווח של חודש בתרחישים שונים, והוכן "מסמך מדיניות" - שאושרו על ידי דירקטוריון הבנק. בהתאם למגבלות שנקבעו במודל, ינוע פער הנזילות המינימלי בבנק בטווח, שבין: עודף נכסים נזילים בסך 250 מיליון ש"ח - בתרחיש "רוק" (תנאי נזילות נורמליים), לבין עודף התחייבויות בסך 1,200 מיליון ש"ח - בתרחיש קיצון "אדום" (מצוקת נזילות חריפה, עד כדי חשש לקריסת מערך ניהול הנזילות).

בתקופת הדוח לא נרשמו חריגות מהמגבלות שנקבעו. בנוסף, נקבעו על ידי הבנק מגבלות נוספות בנושא זה המתייחסות לפרמטרים שונים, כגון: ריכוזיות המפקידים וסוגם, התקופות לפרעון של הפקדונות - בחתך של מגזרי הצמדה, וכן מגבלות ביחס לפערי הנזילות המותרים - בהתבסס על הגדרתם החוזית של ה"נכסים הנזילים" והתחייבויות הבנק - לתקופות עתידיות שונות, כגון: יום, שבוע, חודש, וכו'. (להלן: "המגבלה החוזית"). בתקופת הדוח ארעו 11 חריגות מ"המגבלה החוזית". עם זאת, מכיוון שניהול סיכון הנזילות מבוסס על מודל הנזילות ולא על פער הנזילות ה"חוזי" - לא היו לחריגות אלו השלכות מעשיות.

ד. הסיכון התפעולי

הסיכון התפעולי מוגדר כ"חשיפת הבנק להפסד העלול להגרם כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים". הגדרה זו נוסחה על ידי "ועדת באזל" (שעניינה קביעת סטנדרטים בנושאי הגדרה וניהול חשיפות בבנקים המרכזיים - במדינות מפותחות) - ואינה כוללת חשיפה לסיכונים אסטרטגיים ותדמיתיים.

ביום 31 לדצמבר 2008, פרסם בנק ישראל הוראת שעה בנושא: "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון", המבוססת על המלצות וועדת באזל בנושא התכנסות בינלאומית למדידת הון ולתקני הון שפורסמו ביוני 2006. על פי ההוראה נדרשים התאגידים הבנקאיים - לראשונה, להקצות הון, בין היתר - גם בגין הסיכונים התפעוליים (בנוסף להקצאת הון בגין סיכונים אשראי וסיכונים שוק, הנדרשת על פי ההוראות הנוכחיות).

הוראת השעה מהווה סיכום לתהליך שהחל במחצית 2007, במסגרתו הפיץ בנק ישראל מספר טיוטות בנושא זה, שנידונו בפגישות שוטפות עם נציגי המערכת הבנקאית וכן בצוותי עבודה משותפים לנושאים ספציפיים.

בשלב ראשון נדרשו הבנקים להגיש לפיקוח על הבנקים דווח נוסף על יחס הלימות ההון - הערוך על פי הגישה הסטנדרטית שבנדבך הראשון ב"באזל 2", ליום 31 לדצמבר 2008 ולסופי כל רבעון בשנת 2009 (עם זאת הנתונים הקובעים לגבי יחס הלימות ההון במהלך שנת 2009 - יחושבו על פי ההוראות הקיימות הכללים החדשים לחישוב ועמידה במגבלות הלימות ההון, על פי הגישה הסטנדרטית שנקבעה בהוראות באזל 2 - יכנסו לתוקף רק מיום 31.12.2009, ואילך).

להערכת בנק ישראל, יישום הוראות באזל 2, עתיד לשפר את ניהול הסיכונים בכלל - ואת הניהול ואיתור מוקדים פוטנציאליים להתממשות הסיכונים התפעוליים בתאגידים הבנקאיים, בפרט - לרמה המקובלת במערכות הבנקאיות המתקדמות בעולם (ראה גם פרק 8 להלן).

תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים וגידורם, כולל הטמעת מהות הסיכונים התפעוליים להם חשוף הבנק בכל דרגי הפעילות - במטרה להעלות את רמת המודעות לקיומם, מחד - וליישם בקרות תפעוליות נאותות במטרה להקטין את האפשרות להתממשותם, מאידך. מיפוי הסיכונים התפעוליים מהווה תשתית הכרחית בתהליך ניהול הסיכונים התפעוליים. לפיכך, ביצע הבנק בשנים 2007 ו-2008 תהליך מובנה למיפוי הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הבנק - שכלל: זיהוי, הערכה, בקרה וגידור של הסיכון התפעולי. התוצאות שהתקבלו בעקבות המיפוי, כאמור - מהוות תשתית להערכת מידת החשיפה של הבנק לסיכונים התפעוליים ולקבלת החלטות לגבי האמצעים הנדרשים לצורך יישום תכנית להפחתה וגידור סיכונים אלו.

הניהול השוטף של הסיכון התפעולי וביצוע פעילויות למזעור הסיכונים התפעוליים - נמצאים באחריות מנהלי היחידות השונות בבנק. המתודולוגיה בנושא זה מרוכזת על ידי היחידה לניהול סיכונים תפעוליים - שבחטיבה לאסטרטגיה ופיננסים. מבנה ארגוני זה מבטיח הפרדה בין הגורמים הנוטלים ומנהלים את הסיכון התפעולי - לבין הגורמים העוסקים בגיבוש מדיניות, בקרה והפחתת הסיכון התפעולי.

מנהל הסיכונים התפעוליים בבנק הינו מר צבי שובל, סמנכ"ל ומנהל אגף תפעול ומידע. בנוסף, מונה בקר סיכונים תפעוליים ראשי וכן רכזים תפעוליים בחטיבות ובמחלקות השונות בבנק - המהווים רפרנטים לתחום הסיכונים התפעוליים ביחידותיהם (במסגרת יישום מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים), והינם אחראים לבדיקת הבקורות בתהליכים החשובים לסיכונים תפעוליים, ודווח על אירועי כשל שנגרמו בגין הסיכונים התפעוליים למערכת מידע לניהול הסיכונים התפעוליים שפותחה בבנק. יישום המתודולוגיה לניהול הסיכון התפעולי, מפוקח ומכוון על הגורמים הבאים:

- וועדת מנהלים לניהול הסיכונים ויישום הוראות "באזל 2" - בראשות מנכ"ל הבנק.

- צוות לניהול ויישום הוראות "באזל 2" - בראשות מנהל החטיבה לאסטרטגיה ופיננסים.

הבנק החל בתהליך בדיקת ישימות של מערכת מידע לניהול הסיכונים התפעוליים (בקבוצה ובבנק). המערכת תכלול את מיפוי הסיכונים התפעוליים וכן אירועי כשל שנאספו ממערכי הבנק השונים. הנתונים הפרטניים שייכללו במאגר הנתונים של המערכת יתמכו בניתוח הסיכונים בחתכים שונים לצורכי ניהול ובקרה. בנוסף, יישמשו הנתונים שיופקו ממערכת המידע - בסיס להערכת הסיכון התפעולי ולגיבוש האסטרטגיות והאמצעים להפחתתו.

האמצעים המשמשים את הבנק לגידור הסיכונים התפעוליים כוללים:

- ניתוח תוצאות הסקר בנושא: איתור ומיפוי הסיכונים התפעוליים - ועריכת תכנית להפחתת הסיכונים שעלו בסקר. בסיום שלב זה מתוכננת הטמעת המסקנות שעלו מהסקר והשיטות להפחתת הסיכון ביחידות הבנק השונות.

- הוכן מסמך מדיניות לניהול הסיכונים התפעוליים בבנק - הכולל היבטים שונים בתחום הסיכון התפעולי, לרבות: מתודולוגית זיהוי הסיכון, עקרונות ניהול הסיכון, המסגרות הארגוניות והפונקציות הניהוליות בתחום זה. עד כה טרם אושר המסמך על ידי הדירקטוריון.

- הטמעת תהליכים תפעוליים, המבוססים על הנסיון שנצבר - וכוללים בקרות שנועדו להפחית את הסיכונים התפעוליים.
- עריכת נהלים, הכוללים בקרות שיצמצמו ככל האפשר את האפשרות להתממשות סיכונים תפעוליים והקפדה על יישום של נהלים אלו.
- שימוש במערכות ממוחשבות הכוללות הגבלות, הרשאות ובקרות נוספות במטרה להפחית ככל האפשר את האפשרות להתממשות הסיכונים התפעוליים.
- יישום שיפורים בתהליכים התפעוליים, לאחר שתוחקרו ארועי כשל - במטרה למנוע את הישנותם של ארועים אלו.
- שימוש בכלי ביקורת ובקרה - לרבות ביקורת פתע שיהוו גורם מרתיע מפני ביצוע מעילות והונאות.
- מתן עדיפות לביצוע ביקורת בתהליכים שזוהו כמוקדים אפשריים להתממשות הסיכון התפעולי.

ה. הסיכון המשפטי

הסיכון המשפטי מוגדר כחשיפת הבנק להפסד העלול להגרם עקב העדר אפשרות לאכוף קיום הסכם באמצעים משפטיים.

הסיכון המשפטי עלול להתרחש, בין היתר, עקב: העדר סמכות או חוסר כשרות של אחד הצדדים להסכם, העדר מסמכים מתאימים, אי חוקיות או אי שלמות של ההסכם, וכו'.

במסגרת ניהול החשיפה לסיכונים משפטיים, הוכן בבנק מסמך מדיניות בנושא "ניהול הסיכונים המשפטיים", המגדיר את הסיכונים המשפטיים, דרכי המעקב אחרי סיכונים אלו והצעדים שיש לנקוט כדי למזער אותם. עדכונים בנושא זה מועלים באופן שוטף הן בפני ועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון, והן בפני הדירקטוריון (במסגרת "מסמך החשיפות").

ו. הנחיות בנושא סיכונים סביבתיים

ביום 10 בינואר 2008 הופצה על ידי המפקח על הבנקים טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא: "סיכונים סביבתיים". טיוטת ההוראה מטילה על התאגידים הבנקאיים חובה להעריך את חשיפתם האפשרית לסיכונים סביבתיים - ולנהל חשיפה זו באמצעות הגדרת וקביעת מדיניות בגין סיכון זה, הסדרת אמצעים לזיהוי, אמידה וניהול החשיפה - לרבות קביעת האחראים לניהול הסיכון. במסגרת ניהול הסיכון יחויבו התאגידים הבנקאיים לקבוע מנגנונים שימשו לניטור ובקרת החשיפה לסיכונים סביבתיים ולערוך הדרכות והכשרות מתאימות לעובדים המעורבים בתהליך.

בנוסף, דורשת הטיוטה מהדירקטוריון להעמיק את מעורבותו בנושא באמצעות קיום דיון במדיניות הבנק ובאמצעים והשיטות שנוקט הבנק - בניהול, מדידת ובקרת החשיפה לסיכונים סביבתיים.

ביום 11 ביוני 2009 הפיץ המפקח על הבנקים הנחיה נוספת בנושא זה. ההנחיה מפרטת היבטים אפשריים שונים לחשיפת התאגידים הבנקאיים לסיכונים סביבתיים ומדגישה את הצורך להתייחס לסיכונים אלה באופן פרטני. כמו כן מובהר בהנחיה כי זיהוי והערכת הסיכון הסביבתי מהווה חלק מתהליך נאות של הערכת הסיכונים בתאגיד הבנקאי - ולפיכך, נדרשים התאגידים הבנקאיים לפעול להטמעת ניהול הסיכון הסביבתי במכלול הסיכונים המנוהלים על ידם, לרבות באמצעות הטמעת נהלים לזיהוי סיכון מהותי בעת מתן האשראי ולשלב בהערכה התקופתית של איכות האשראי שהועמד ללקוחות - את הערכת הסיכון הסביבתי.

דירקטוריון הבנק נדרש לאשר עד ליום 30.6.2010 קריטריונים ולוחות זמנים ליישום הדרישות שנכללו בהנחיה.

8. באזל 2

א. כללי

הוראות "באזל 2" הינן הנחיות מפורטות בנושא ניהול סיכונים שפורסמו על ידי ועדת באזל לפיקוח בנקאי במסגרת הבנק לקביעת סטנדרטים בינלאומיים (ה-BIS), שנוסחו הסופי פורסם בשנת 2006. בחודש ינואר 2007 הודיע המפקח על הבנקים לתאגידים הבנקאיים כי עליהם להיערך ליישום ההמלצות הכלולות בהוראות "באזל 2" עד לסוף שנת 2009.

ההוראות כוללות שלשה מרכיבים (נדבכים), המשלימים זה את זה למכלול שלם, כדלקמן:

- **הנדבך הראשון** - לפיו נדרשים התאגידים הבנקאיים, להקצות הון כנגד סיכונים אשראי, סיכונים שוק וסיכונים תפעוליים.
- **הנדבך השני** - כולל התייחסות לסיכונים שאינם מפורטים בנדבך הראשון ומפרט כללים לבדיקת נאותות ההון שהוקצה לסיכונים השונים בהתאם לתהליך הערכת סיכונים פנימי שייערך על ידי הבנק - ICAAP (INTERNAL CAPITAL ADEQUACY ASSESSMENT PROCESS).
- **הנדבך השלישי** - לפיו נדרשים התאגידים הבנקאיים לתת גילוי נאות ולהרחיב את הדיווח לציבור בדבר הסיכונים הכרוכים בפעילות הבנק - באופן שיאפשר לציבור להבין טוב יותר את מכלול הסיכונים להם חשוף הבנק והאופן בו מנוהלים סיכונים אלו ("משמעת שוק").

ב. הנדבך הראשון

על פי הוראות "באזל 2" קיימות שלוש גישות אפשריות להקצאת ההון בגין סיכונים אשראי:

- "גישה הסטנדרטית" לפיה-תתבצע הקצאת ההון בהתאם למשקולות שיקבע הפיקוח על הבנקים ובהתבסס על דרגים של סוכנויות דירוג חיצוניות מאושרות.
- "גישת דירוגים פנימית בסיסית" - FIRB, לפיה - נדרשים הבנקים לאמוד את סיכון האשראי על בסיס מודל פנימי הכולל הסתברות לכשל אשראי (PD).
- "גישת דירוגים פנימית מתקדמת" - AIRB, המבוססת גם היא על מודל פנימי, הכולל בנוסף להסתברות לכשל (PD) - גם אומדן של ההפסד הצפוי בהתרחש הכשל (LGD), והיקף חשיפת האשראי בעת ארוע הכשל (EAD).

כמו כן, נדרשו התאגידים הבנקאיים להקצות הון כנגד סיכונים תפעוליים. דרישת ההון בגין סיכונים תפעוליים תחושב בשלב הראשון בגישת ה"אינדיקטור הבסיסי".

בנוסף, הודיע המפקח על הבנקים לתאגידים הבנקאיים בטיטה שפורסמה בחודש אוגוסט 2007, כי בעת יישום ההוראה לראשונה - בסוף שנת 2009 - יידרשו התאגידים הבנקאיים לעמוד, לכל הפחות, בדרישות חישוב ההון לפי "גישה הסטנדרטית" לסיכונים שוק, סיכונים אשראי וסיכונים תפעוליים כמפורט בהנחיות "ועדת באזל".

במהלך השנים 2007 ו-2008 פרסם המפקח על הבנקים שורה של מסמכים המיועדים לסייע לבנקים ליישם את הוראות "באזל 2" וכוללים הנחיות ודרישות בתחומי ניהול הסיכונים וכן הבהרות בסוגיות ספציפיות.

הבנק נערך ליישום ההנחיות בשיתוף עם חברת האם. במסגרת זו מוטמעת בבנק מערכת מידע שתסייע בחישוב הלימות ההון וסיכוני האשראי.

ביום 31 בדצמבר 2008 הוציא המפקח על הבנקים הוראה, לפיה יידרשו התאגידים הבנקאיים לדווח לפיקוח על הבנקים על "דרישת ההון" המחושבת לפי "הגישה הסטנדרטית" - הנדבך הראשון, בהוראות "באזל 2" - החל מיום 31 בדצמבר 2008 ואילך - בתדירות רבעונית.

עם זאת, במהלך שנת 2009 יידרשו התאגידים הבנקאיים לשמר יחס הלימות הון על פי ההוראות הקיימות, ולהחיל את הדרישה להקצאת ההון לפי הוראות באזל 2, ב"גישה הסטנדרטית" - רק מיום 31 בדצמבר, 2009. הבנק נערך ליישום ההוראות במועדים שנקבעו.

בחודש יוני 2009 הגיש הבנק לבנק ישראל, בהתאם לנדרש - דווח "פרופורמה" לגבי יחס הלימות ההון ליום 31.3.2009, המחושב על פי "הגישה הסטנדרטית" שבהוראת "באזל 2". מהדווח עולה - כי חישוב יחס הלימות ההון בנדבך הראשון, על פי כללי באזל 2 - צפוי להקטין את יחס הלימות ההון של הבנק בכ-1% - בהשוואה לנתון המחושב על פי ההוראות הקיימות. הפער נובע בעיקר מהדרישה להקצאת הון בגין סיכונים תפעוליים.

במהלך הרבעון השני התקשר הבנק (בשיתוף עם חברת האם), עם חברת דרוג אשראי בינלאומית לביצוע פרויקט - במסגרתו תפתח החברה עבור הבנק מספר מודלים לדרוג אשראי של לקוחות בינוניים וגדולים בבנק - בענפי הנדל"ן, התעשייה, המסחר, והשרותים. תוצרי המודל יהיו חלק מהתשתית שתשמש את הבנק בעתיד לחישוב יחס הלימות ההון, על פי כללי באזל 2 ב"גישות מתקדמות".

ג. הנדבך השני

הערכות הבנק ליישום הנדבך השני בתקופת הדוח כללה:

- עדכון מסמכי המדיניות בנושא: "ניהול הסיכונים".
- ביצוע סקר מקיף של מיפוי פערים בין העקרונות לניהול חשיפת הבנק לסיכונים השונים כפי שפורטו ב-14 "המסמכים הישימים" שפורסמו על ידי ה"בנק לקביעת סטנדרטים בינלאומיים" (BIS) - לבין התהליכים והנהלים הנהוגים בבנק בתחומים אלה. תוצאות הסקר מהוות בסיס להכנת תכנית מקיפה לסגירת הפערים שאתרו.
- הערכות להתאמת המבנה הארגוני בבנק, בהתאם לדרישות ניהול הסיכונים העולות מהוראות "באזל 2" ולגיבוש עקרונות לנאותות הקצאת ההון בגין הסיכונים השונים.

ביום 2 בדצמבר 2008 פרסם בנק ישראל הנחיות לביצוע תהליך פנימי להערכת הלימות ההון ולקביעת אסטרטגיה להבטחת הלימות ההון (ICAAP). התהליך נועד להבטיח החזקת הון הולם על ידי התאגידים הבנקאיים, שיתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם וקיום תהליכים נאותים לניהול הסיכונים. התהליך יכלול, בין היתר: קביעת יעדי הון, תהליכי תכנון הון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון.

תהליך זה יסקר ויוערך על ידי הפיקוח על הבנקים (תהליך SRP), במטרה לקבוע אם ההון ויעדי ההון שהגדיר התאגיד הבנקאי - נאותים, ולדרוש צעדי תיקון (במידת הצורך), לרבות - חיזוק הממשל התאגידי וניהול הסיכונים והבקורות הפנימיות (לרבות דרישה לתוספת הון).

ד. מידע נוסף לגבי ניהול הסיכונים בבנק ("הנדבך השלישי")

הוראות "באזל 2" כוללות דרישות גילוי איכותיות וכמותיות מפורטות לגבי ניהול הסיכונים בתאגיד הבנקאי ("הנדבך השלישי" בהוראות "באזל 2").

במסגרת ההערכות ליישום הוראות "באזל 2", נדרשו התאגידים הבנקאיים על ידי בנק ישראל ביום 18.12.2007 לפרט בדוחות הכספיים השנתיים החל משנת 2007 ואילך, מידע נוסף בנושא ניהול הסיכונים - לקראת הכללת ההנחיות הכלולות ב"נדבך השלישי" להוראות "באזל 2", בדוחי התאגידים הבנקאיים בעתיד.

בהמשך לדרישות הגילוי מיום 18.12.2007, כאמור - ובעקבות פרסום הוראת שעה בנושא: "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון" - ביום 31.12.2008 (המרכזת את הכללים וההנחיות ליישום שלושת הנדבכים המרכיבים את באזל 2) - הוצאה על ידי בנק ישראל ביום 25 ביוני 2009, טיוטת הוראה בנושא: "יישום דרישות הגילוי הנכללות בנדבך 3 של באזל 2 - בדוחות הכספיים של התאגידים הבנקאיים בשנת 2009, ואילך".

ההנחיות שנכללו בטיטת ההוראה מרחיבות את דרישות הגילוי האיכותי והכמותי בנושא ניהול חשיפות: האשראי, השוק והחשיפה לסיכון תפעולי. בין היתר, נדרשו התאגידים הבנקאיים:

1. להקים ולקיים מערכת בקרה פנימית אפקטיבית על הדווח הכספי - שתחול גם על הגילוי הנדרש בנדבך 3 של באזל 2 (באחריות ההנהלה והדירקטוריון של התאגיד הבנקאי).

2. לפרט את נכסי סיכון האשראי בחתכים שונים לרבות:

- התפלגות האשראי בחתך סוגי ישויות, כגון: ריכוניות, סקטור ציבורי, תאגידים בנקאיים, חברות ניירות ערך, תאגידים, אשראי מובטח בבטחון נדל"ן מסחרי, יחידים, עסקים קטנים, משכנתאות לדיור ונכסים אחרים.

- התפלגות האשראי בחתך ענפי משק.

- התפלגות האשראי בחתך הצד הנגדי לאשראי.

- התפלגות האשראי לפי תקופות לפרעון.

- התפלגות סוגי האשראי הבעייתיים וסכומי ההפרשות בגין אשראים בעייתיים (לרבות סווג נתונים אלו בחתך ענפי משק ופיזור גיאוגרפי).

3. לתת גילוי איכותי וכמותי לגבי השימוש שעושה התאגיד הבנקאי בדרוגי האשראי של חברות דרוג.

4. להרחיב את הגילוי האיכותי והכמותי המתייחס לחשיפת האשראי של התאגיד הבנקאי בגין פעילות בנגזרים.

5. להרחיב את הגילוי האיכותי בנושא ניהול הסיכון התפעולי, ההון הנדרש לניהול סיכון זה ולכלול גילוי כמותי לגבי נכסי הסיכון שיש להקצות בגין סיכון זה.

התאגידים הבנקאיים נדרשים לכלול את הגילוי הנדרש על פי הכללים החדשים שפורטו בטיטת ההוראה, בתדירות רבעונית - החל מהדוחות הכספיים השנתיים ליום 31.12.2009 - ואילך.

עד כה טרם אושרו הדרישות שנכללו בטיטת ההוראה. הבנק לומד את הדרישות החדשות שנכללו בטיטת ההוראה, ונערך ליישומן - לכשיאושרו סופית.

9. שינויים במערכת המחשב המרכזית

מערכות המיחשוב המרכזיות של הבנק מבוססות על מערכות משותפות עם חברת האם, המתפעלת ומתחזקת אותן. שרותי המחשב אותם מקבל הבנק מהחברה האם מעוגנים בהסכמים על בסיס כלכלי, המבטיחים את רציפות הספקת שרותי המחשב - הן בתנאי ההתקשרות הנוכחית והן בתקופות המעבר - אם ירצה אחד מן הצדדים להפסיק את ההתקשרות הקיימת. החל משנת 2002 מבצעת חברת האם פרויקט מחשוב מקיף במסגרתו מחודשות תשתיות המחשב המרכזי, תוך החלפת מערכת ההפעלה הקיימת ומעבר למערכת הפעלה של י.ב.מ. עד ליום 31.12.2006 הוטמעו, במסגרת פרויקט זה - שלוש תת מערכות ליבה מרכזיות, המהוות כ-70% מתכולת פרויקט חידוש תשתיות המחשב. לאור זאת, העריכה הנהלת חברת האם, כי עיקר הפרויקט הסתיים למעשה - והשלמת הסבת יתרת המערכות, תתבצע במסגרת פעילות הפיתוח השוטפת בחברת האם. במסגרת זו הושלמה מאז 1.1.2007 הטמעתן של שמונה מהדורות נוספות. הטמעתן של יתר המערכות צפויה להסתיים עד לסוף שנת 2009.

חלקו של הבנק בעלות הפרויקט, טרם נקבע סופית - אך בכל מקרה הוסכם בין הבנק לחברה האם כי סך ההשקעה של הבנק בפרויקט (לא כולל עלויות הדרכה והטמעה) לא יעלה על 20 מיליון דולר (לא כולל מע"מ). חלק הבנק בפרויקט ליום 30 ביוני 2009 מסתכם בסך של כ-19.9 מיליון דולר (לא כולל מע"מ).

10. פעילות הבנק בשוק ההון

פעילות הבנק בניירות ערך

הבנק מבצע פעילות בניירות ערך עבור לקוחותיו וכן עבור עצמו לכיסוי התחייבויותיו בגין פקדונות הציבור ולשימושי הון פעיל. היקף תיק ניירות הערך שהחזיק הבנק ליום 30.6.2009 עבור עצמו ועבור לקוחותיו, הסתכם בכ-14.1 מיליארד ש"ח (31.12.2008 - כ-10.7 מיליארד ש"ח).

היקף תיק הלקוחות הסתכם בכ-10.2 מיליארד ש"ח, המהווה גידול בשיעור של כ-18.6%, לעומת יתרתו ביום 31.12.2008.

היקף העמלות מעסקי לקוחות בניירות ערך הסתכם במחצית הראשונה של שנת 2009 בכ-13 מיליון ש"ח, לעומת 9 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ניהול השקעות

הבנק מנהל באמצעות חברה בת תיקי השקעות עבור לקוחותיו וביניהם לקוחות פרטיים, גופים עסקיים וגופים מוסדיים.

היקף נכסי הלקוחות שנוהלו על ידי חברת הבת, כאמור, ליום 30.6.2009 - הסתכם בכ-1,514 מיליון ש"ח, עליה בשיעור של כ-10.2% לעומת היקפם ביום 31.12.2008.

קרנות נאמנות

הבנק מנהל באמצעות חברה בת, 22 קרנות נאמנות, שנכסיהן ליום 30.6.2009 הסתכמו בכ-819 מיליון ש"ח, ירידה בשיעור של 37.1% לעומת היקפם בתחילת השנה. הכנסות הבנק מניהול והפצת קרנות נאמנות הסתכמו במחצית הראשונה של השנה בכ-2.1 מיליון ש"ח, לעומת כ-2.5 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של כ-14.9%, הנובעת מירידה בהיקף הנכסים המנוהלים בקרנות הנאמנות (בעיקר ב"קרנות הכספיות") על ידי הבנק. לענין השלכות "הרפורמה בשוק ההון" על הבנק, בנושא זה - ראה פרק 11 להלן.

11. הרפורמה בשוק ההון

א. ייעוץ פנסיוני

במסגרת החוקים שנחקקו בכנסת בנושא שוק ההון בעקבות המלצות "ועדת בכר" - הותר לבנקים לעסוק בייעוץ פנסיוני, כתחליף לניהול קופות גמל. ככלל, חויבו הבנקים למכור את פעילות קופות הגמל - כתנאי מוקדם לקבלת רשיון ל"ייעוץ פנסיוני".

עם זאת החליט הממונה על שוק ההון הביטוח והחסכון במשרד האוצר (להלן: "הממונה") בחודש דצמבר 2007 (מכח הסמכות שניתנה לו בחוק), לתת העדפה לתאגידים בנקאיים שהונם העצמי אינו עולה על 10 מיליארד ש"ח (ובהם הבנק) - באמצעות דחיית המועד בו יורשו הבנקים הגדולים יותר, להתחיל במתן ייעוץ פנסיוני לשכירים - לשנת 2010. מאידך, הוראה זו לא תחול על יישובים הנמצאים באזורי ה"פריפריה" (ביישובים אלו הותר לבנקים הגדולים לתת שרותי ייעוץ פנסיוני כבר בשנת 2008).

במסגרת סמכותו התיר ה"ממונה" לבנק, לבקשתו, לעסוק בייעוץ פנסיוני בתקופת הביניים (עד לתום שש שנים ממועד פרסום החוק) - קודם להשלמת מכירת מלוא פעילות קופות הגמל - ובתנאי שלא ישלוט בתקופה הזו בחברה לניהול קופות גמל (דהיינו, החזקותיו במניות חברה לניהול קופות גמל, יפחתו משיעור של 50%).

לאור היתר זה - ובמטרה לממש את ההעדפות שניתנו ל"בנקים הבינוניים", מוקדם ככל האפשר - חתם הבנק ביום 5 בדצמבר 2007 על הסכם, במסגרתו מכר הבנק 51% מפעילות קופות הגמל לקבוצת משקיעים, בתמורה לסך של כ-76 מיליון ש"ח. יתרת הפעילות (49%) תימכר על ידי הבנק לרוכשים לכל המאוחר בחודש אוגוסט 2011 (להלן: "מועד המימוש הסופי").

לאחר המכירה מחזיקים: הבנק (49%), וקבוצת הרוכשים (51%) במשותף בחברה חדשה - "הדס מרכנתיל קופות גמל בע"מ" - שהוקמה מכח ההסכם וקלטה את פעילות קופות הגמל של הבנק.

במסגרת ההסכם הוארך תוקף הערבות שנתן הבנק בעבר לעמיתי "מרכנתיל קופה מרכזית לפיצויים" - לפיה, התחייב הבנק לפצות את עמיתי הקופה, במקרה בו יפחת שווי המימוש של זכויותיהם מהסכום הנומינלי שהופקד על ידם בקופה. על פי ההסכם תפקע ערבות הבנק - לכל המאוחר - ב"מועד המימוש הסופי".

לאחר השלמת מכירת פעילות קופות הגמל, כאמור - ולאור הערכת הבנק, כי תחום הייעוץ פנסיוני מהווה פוטנציאל לפיתוח מקורות הכנסה נוספים לבנק - החל הבנק להעריך לקראת כניסתו לפעילות בתחום זה. הערכות זו כללה את הצעדים הבאים:

- הכנת תכנית עסקית שהוצגה לדיירקטוריון הבנק, ואושרה על ידו ביום 12.3.2008.
- גיוס והכשרה של יועצים ו"תומכים" פנסיוניים.
- פיתוח מערכות מיחשוב התומכות בייעוץ הפנסיוני ובהפצת המוצרים הפנסיוניים - בשיתוף עם חברת האם.
- הכנת תשתית משפטית מתאימה הכוללת: הסכמי ייעוץ, הסכמי הפצה והתאמת נהלי העבודה בבנק.
- הקמת עמדות ייעוץ במרבית סניפי הבנק ומוקדי ייעוץ אזוריים למתן פתרונות ללקוחות ביתר הסניפים.
- הקמת יחידות תמיכה עסקיות ותפעוליות.
- חתימה על 24 הסכמי הפצה עם יצרני מוצרים פנסיוניים.

ביום 12.6.2008 קיבל הבנק רישיון מה"ממונה" לעסוק במתן ייעוץ פנסיוני לאוכלוסיית השכירים והעצמאיים. במהלך המחצית השנייה של שנת 2008 השיק הבנק את שרות הייעוץ הפנסיוני - בשלב הראשון - ב-18 מסניפי הבנק, שהורחב, לאחר מכן, לכ-40 סניפים נוספים. מיום תחילת הפעילות ניתנו על ידי הבנק שרותי ייעוץ פנסיוני לכ-2,300 לקוחות - שתיק נכסיהם הפנסיוניים מסתכם בכ-410 מיליון ש"ח.

ב. ייעוץ וניהול תיקי השקעות

הבנק עוסק בייעוץ וניהול השקעות ובניהול קרנות נאמנות (בתקופת הביניים שהותרה לו מכח החוק, כאמור).

בעקבות החוקים והתקנות שהסדירו את הפעילות בתחום ייעוץ השקעות, חתמו הבנק ומרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ, על הסכמי הפצה, כדלקמן:

- 36 הסכמי הפצה בין הבנק לבין חברות לניהול קרנות נאמנות.
- 10 הסכמי הפצה בין מרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ, לבין חברי בורסה ויועצי השקעות המפיצים את קרנות הנאמנות של הבנק.

12. חברות מוחזקות

מרכנתיל שוקי הון בע"מ

החברה עוסקת בניהול תיקי השקעות עבור מוסדות, חברות ויחידים. כן מחזיקה החברה במלוא זכויות הבעלות והשליטה בחברת "מרכנתיל קרנות נאמנות" וב-51% מזכויות הבעלות והשליטה, בחברת מרכנתיל - גולדהר ניהול השקעות גלובלי בע"מ. מאז החברה ליום 30 ביוני 2009 מסתכם בסך כ-17 מיליון ש"ח וההון העצמי שלה מסתכם בכ-16 מיליון ש"ח. תרומת החברה לרווח הנקי של הבנק במחצית הראשונה של שנת 2009 (ללא פעילות מרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ ומרכנתיל גולדהר ניהול השקעות גלובלי בע"מ), הסתכמה בכ-0.6 מיליון ש"ח, בדומה לרווח שנרשם בתקופה המקבילה אשתקד.

מרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ

החברה עוסקת בניהול קרנות נאמנות והינה בבעלות מלאה של "מרכנתיל שוקי הון בע"מ". ליום 30 ביוני 2009 מנהלת החברה 22 קרנות נאמנות שהיקף נכסיהן לאותו תאריך הסתכם בסך של כ-819 מיליון ש"ח, לעומת כ-1,297 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2008.

מאז החברה ליום 30 ביוני 2009 מסתכם בסך של כ-7 מיליון ש"ח וההון העצמי שלה מסתכם בכ-6 מיליון ש"ח. חלק הבנק בהפסד החברה במחצית הראשונה של שנת 2009, הסתכם בסך של כ-0.4 מיליון ש"ח, לעומת רווח בסך של כ-0.3 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

לענין השפעת ה"רפורמה בשוק ההון" על החברה, ראה פרק 11 לעיל.

מרכנתיל - גולדהר ניהול השקעות גלובלי בע"מ

החברה הוקמה ביום 9.7.2007 על ידי מרכנתיל שוקי הון בע"מ (חברה בבעלות מלאה של הבנק) ואחרים. בהתאם להסכם שנחתם בין מרכנתיל שוקי הון בע"מ לבין יתר השותפים, מסתכם חלקו של הבנק (באמצעות מרכנתיל שוקי הון בע"מ), בהון ובזכויות הצבעה של החברה - בשיעור של 51%. החברה עוסקת בניהול השקעות גלובלי עבור לקוחות מוסדיים, עסקיים ופרטיים.

מאזן החברה ליום 30.6.2009 מסתכם בסך של כ-0.7 מיליון ש"ח וההון העצמי שלה מסתכם בסך של 0.4 מיליון ש"ח. חלק הבנק בהפסד החברה במחצית הראשונה של שנת 2009 הסתכם בכ-0.3 מיליון ש"ח, לעומת הפסד בסך 0.1 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הדס מרכנתיל קופות גמל בע"מ

חברת הדס מרכנתיל קופות גמל בע"מ הוקמה על ידי הבנק ואחרים ביום 12 באוגוסט 2007, כחלק מההסכם למכירת פעילות קופות הגמל של הבנק (ראה גם פרק 11 לעיל) - במסגרתו נמכרה פעילות זו לחברת הדס מרכנתיל קופות גמל בע"מ. חלקו של הבנק בהון ובזכויות ההצבעה בחברה מסתכם ב-49%.

ליום 30 ביוני 2009, מסתכמת השקעת הבנק, נטו, בחברה בסך של כ-2 מיליון ש"ח.

מאזן החברה ליום 30 ביוני 2009 הסתכם בסך של כ-115 מיליון ש"ח וההון העצמי שלה מסתכם בכ-111 מיליון ש"ח. חלק הבנק ברווחי החברה במחצית הראשונה של שנת 2009 הסתכם בכ-0.8 מיליון ש"ח, לעומת תרומה לרווח בסך 1.7 מיליון ש"ח שנרשמה בתקופה המקבילה אשתקד.

חברות מוחזקות אחרות

השפעתן של יתר החברות המוחזקות של הבנק - מרכנתיל נכסים בע"מ, ב.מ.ד. חיתומים ויזום השקעות בע"מ, מרכנתיל השקעות בע"מ, מרביט סוכנות לביטוח (1996) בע"מ, ומרכנתיל הנפקות בע"מ - אינה מהותית ביחס לפעילות הבנקאית בקבוצה.

13. המבקר הפנימי

פרטים לגבי המבקר הפנימי, הסטנדרטים המקצועיים לפיהם הוא פועל, תכנית הביקורת השנתית והשיקולים בקביעתה - נכללו בדוח השנתי לשנת 2008. בתקופת הדוח לא חלו שינויים בפרטים אלו.

ברבע השני של השנה הוגשו על ידי המבקר הפנימי 15 דוחות ליו"ר הדירקטוריון, יו"ר ועדת הביקורת של הדירקטוריון והמנהל הכללי. כמו כן נידונו בתקופת זו 15 דוחות - בישיבות ועדת הביקורת של הדירקטוריון.

14. חקיקה והסדרים הנוגעים למערכת הבנקאית

א. החוק לאיסור מימון טרור

ביום 29 בדצמבר 2004 התקבל בכנסת חוק איסור מימון טרור, התשס"ד - 2004 אשר נכנס לתוקף בתחילת חודש אוגוסט 2005. על פי החוק, מי שעושה פעולה ברכוש של אדם בהיותו מודע לכך שאותו אדם הוא פעיל טרור או שהוא מוכרז ככזה (בהליך הקבוע בחוק) - עובר עבירה פלילית. כמו כן נקבע, כי בנק חייב לדווח על נסיון לביצוע פעולה כאמור ו/או על ביצועה, וכי אי דווח כאמור מהווה אף הוא עבירה פלילית.

ביום 12.12.06 פורסם תיקון לצו איסור הלבנת הון (חובת זיהוי, דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשס"א - 2001.

התיקון לצו מתייחס בין היתר לפעילות התאגיד הבנקאי מול מוסדות פיננסים ותושבים ברשות הפלסטינית.

ביום 28.11.2006 חתם שר האוצר, בתוקף סמכותו לפי סעיף 9(ד) לחוק איסור מימון טרור, התשס"ה - 2005, על היתר ספציפי, לפיו מותרת לבנק עשיית פעולה ברכוש של אדם במהלך עסקיו, עבור תאגיד בנקאי אחר, לקוח של תאגיד בנקאי אחר, בנק הדואר או לקוח של בנק הדואר - באמצעות חשבון קורספונדנט המנוהל אצלו ובלבד שאם ניתנו הנחיות ממשטרת ישראל לגבי אותה פעולה ברכוש - יפעל הבנק לפי הנחיות כאמור.

הבנק קשור בהסכם למתן שרותי סליקה לבנק אחר הנמצא ברשות הפלסטינאית. על פי היתר זה רשאי הבנק להמשיך ולהעניק שרותי סליקה לבנק האחר כאשר אחריות הבדיקה לגבי כל פעולה כנ"ל מוטלת על הבנק הסופי (ולא על הבנק הסולק). לאור ההיתר של שר האוצר, כאמור - החליט הבנק להמשיך, בשלב זה, את ההתקשרות הקיימת עם הבנק האחר.

בחודש אוקטובר 2007 החליט הקבינט הבטחוני להכריז על החמאס ברצועת עזה - כעל ישות עוינת. בעקבות החלטה זו, החליט הבנק (בדומה לצעדים שננקטו על ידי בנקים אחרים בישראל) להגביל את פעילותו עם סניפי הבנקים הפועלים ברצועת עזה, לסליקת המחאות בשקלים וקבלת העברות בשקלים, בלבד - עד לקבלת היתר מבנק ישראל - להפסקת ייצוג הבנקים הפלסטינאים הפועלים ברצועה. בחודש דצמבר 2008, הנפיק בנק ישראל, למספר בנקים - היתר זה. לפיכך, הפסיק הבנק (בדומה ליתר הבנקים במערכת הבנקאית), את מתן השרותים הבנקאיים לתושבי עזה ולבנקים הפלסטינאים הפועלים ברצועת עזה (לרבות סניפים ביהודה ושומרון, של בנקים המאוגדים ברצועת עזה) - החל מיום 1.1.2009.

לעניין החלטת בית המשפט מיום 2.4.2009 - לדחות על הסף את הודעות צד ג' שהוגשו כנגד הבנק ובנקים אחרים בנושא זה - ראה באור 6 ב' 6 (א') לתמצית הדוחות הכספיים.

ב. חוק איסור השקעה בתאגידים המקיימים קשר עסקי עם איראן, התשס"ח - 2008

החוק התפרסם ביום 8 באפריל 2008. על פי החוק חויבה המדינה להקים "ועדת יישום" שתפרסם רשימת תאגידים המקיימים קשרים עסקיים מהותיים (כהגדרתם בחוק) עם איראן. בנוסף, הטיל החוק מגבלות על מוסדות פיננסיים (לרבות תאגידים בנקאיים) בהקשר זה, כדלקמן:

- נאסר על מוסדות פיננסיים להשקיע (הן בדרך של החזקה בניירות ערך, והן בדרך של הלוואה - בתנאים שנקבעו בחוק) - בתאגידים שנכללו ברשימה שתפרסם "ועדת היישום".
- הוטלה חובה על מוסד פיננסי למכור תוך 90 יום את השקעותיו בתאגיד שנכלל ברשימה שתפרסם "ועדת היישום".

עד כה טרם פרסמה "ועדת היישום" את רשימת התאגידים המקיימים קשר מהותי עם איראן.

ג. הצעת חקיקה בנושא הרשויות המקומיות

ביום 1.4.2009 הונחה על שולחן הכנסת: "הצעת חוק הרשויות המקומיות (תיקון) - ייעוד כספי הקצבות לתשלום משכורות) (הוראה שעה), התשס"ז - 2007", על פיה יתאפשר לרשויות מקומיות מסוימות שבהן קיימת "הלנת שכר" לפתוח חשבונות בנק מיוחדים, שיהיו חסינים מפני עיקול לתקופה של שלשה חדשים והכספים שיופקדו בהם יישמשו לתשלום משכורות לעובדי הרשויות. עד כה טרם הושלמו הליכי החקיקה בגין הצעת החוק. להערכת הנהלת הבנק, השפעת הצעת החוק על הבנק (גם אם תתקבל כלשונה) איננה מהותית. יצוין בהקשר זה כי שתי הצעות חוק זהות להצעה זו הונחו בעבר על שולחן הכנסת - אך לא השתכללו לכדי חוק מחייב.

ד. חקיקה בנושא: "דיור חלופי"

ביום 4.11.2008 אושר בכנסת "חוק הוצאה לפועל (תיקון הגנת בית מגורים), התשס"ח - 2008. על פי החוק יחויבו בנקים המפנים חייב מדירתו, בשל אי יכולתו לפרוע את האשראי שקיבל מהבנק - לממן לחייב "דיור חלופי" לתקופה שלא תעלה על שנה וחצי (בנסיבות מיוחדות רשאי ראש ההוצאה לפועל להאריך תקופה זו). החוק חל על הלוואות משכנתא שניתנו מיום אישור החוק ואילך. עם זאת, ניתן יהיה ליישמו גם לגבי הלוואות שניתנו קודם לאישור החוק - אם יוכיח החייב לראש ההוצאה לפועל, שזכותו לדיור חלופי לא הובהרה לו על ידי הבנק, בעת שויתר עליה. החוק נכנס לתוקף בחודש מאי 2009.

להערכת הנהלת הבנק, יישום החוק צפוי לפגוע בהכנסות העתידיות של הבנק (וביתר הבנקים הפועלים בתחום המשכנתאות). לאור המרווחים הנמוכים השוררים כיום ב"שוק המשכנתאות" - צפוי שהעלויות הנוספות שייגרמו לבנקים בעקבות יישום החוק, יתומחרו ויגולמו בשיעורי הריבית על הלוואות המשכנתא, שיינתנו בעתיד.

ה. חקיקה בתחום המסים

במסגרת צעדי חקיקה שיזמה הממשלה, כחלק מהתכנית הכלכלית לשנים 2010 - 2009, אושרו בתקופת הדוח החוקים הבאים:

(1) ביום 26.6.2009 פורסם צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכרים ומוסדות כספיים) (הוראת שעה), התשס"ט - 2009 - במסגרתו הועלה שיעור מס השכר ומס הרווח החלים על מוסדות כספיים באחוז אחד החל מיום 1.7.2009 ועד 31.12.2010 (בשנת 2009 חלה ההעלאה על מחצית מהשכר שישולם בשנת 2009 ועל מחצית מהרווח לשנת 2009). ההשלכות הנובעות מחקיקה זו, הינן:

- שיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק, יעלה החל מ-1.7.2009 ועד ליום 31.12.2009 מ-35.93% במחצית הראשונה של 2009 - לשיעור של 36.48%, במחצית השניה של 2009 ויסתכם בממוצע בשיעור של 36.20%.

- העליה בשיעור מס השכר צפויה להקטין את הרווח השנתי של הבנק בכ-2 מיליון ש"ח (בשנת 2009 כ-1 מיליון ש"ח).

- העליה בשיעור מס הרווח - הגדילה את הוצאות המס של הבנק בתקופת הדוח בכ-1 מיליון ש"ח.

(2) ביום 23 ביולי 2009 - פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט 2009 - במסגרתו הוחלט על הפחתה הדרגתית בשיעורי מס החברות - משיעור של 25% בשנת 2010 - עד לשיעור של 18%, בלבד, בשנת 2016. לפיכך, צפוי גם המס הסטטוטורי החל על מוסדות כספיים - לפחות משיעור של 35.6% בשנת 2010, עד לשיעור של 29.0% בשנת 2016.

בעקבות העדכון הצפוי בשיעורי המס בין השנים 2016 - 2010, צפוי הבנק לרשום ברבע השלישי של השנה הוצאות מס בסך של כ-2 מיליון ש"ח, הנגזרות מעדכון ההפרשות ל"מסים נדחים".

ו. פסיקה בנושא חוזה אחיד למתן משכנתא

ביום 5.5.2009 ניתן בבית הדין לחוזים אחידים בירושלים פסק דין בנוגע לתנאים מקפחים שנכללו בחוזה האחיד של אחד מהבנקים למשכנתאות. פסק הדין הורה על תיקון סעיפים מסוימים בחוזה וכיטול סעיפים אחרים, הנוגעים בין היתר, להגבלת זכות הלווה לוותר על "דיור חלופי" בתנאים מסוימים, להגבלת זכות הבנק לשעבד נכסי משכנתא כנגד כלל האשראי ללקוח, ועוד.

בשלב זה לא ברור אלו השלכות יהיו לפסק הדין על הבנק, אם בכלל.

15. גילוי בדבר תהליך אישור הדוחות הכספיים

ביום 27 באפריל 2008, פרסם בנק ישראל הוראת שעה בנושא: "גילוי בדוח הדירקטוריון בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים". ההוראה מאמצת את הנחיות הרשות לניירות ערך בנושא זה, שאושרו על ידה ביום 23.7.2007.

על פי הוראת בנק ישראל הוטל על התאגידים הבנקאים לכלול בדוחות הדירקטוריון הרבעוניים והשנתיים, מידע בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים, כמפורט להלן:

א. דירקטוריון הבנק הינו האורגן המופקד על בקרת העל בבנק. הדירקטוריון הקים את "ועדת המאזן" המופקדת מטעמו על הפיקוח, הבקרה וההכוונה של תהליך אישור הדוחות הכספיים בבנק - ומגישה לדירקטוריון, בסיום עבודתה - את המלצותיה בנוגע לאישור הדוחות הכספיים. "ועדת המאזן" כוללת חמישה דירקטורים, מהם ארבעה דירקטורים הינם "בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית" (כמוגדר בהוראות בנק ישראל), כדלקמן:

שלמה זהר* - יו"ר הדירקטוריון ויו"ר ועדת מאזן.

אבי אקשטיין**

נחום הדסי

שושנה יונשל*

אהוד נחתומי*

* דירקטור בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית.

** אושר כדירקטור בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית ביום 30.6.2009.

ב. תהליך אישור הדוחות הכספיים הרבעוניים כולל את השלבים והאורגנים הבאים:

ועדת גילוי

כחלק מיישום הוראות בנק ישראל בנושא הגילוי בדוחות הכספיים, המתבססת על סעיף 302 בחוק Sarbanes Oxley (ראה פרק 17 א' להלן) - הוקמה בבנק ועדת גילוי - בראשות מנכ"ל הבנק ובה חברים כל חברי ההנהלה של הבנק, המבקר הפנימי ומנהלים בכירים נוספים. הועדה מתכנסת אחת לרבעון (קודם לתחילת הדיונים בדוחות הכספיים), בהשתתפות רואי החשבון המבקרים, ודנה בהתפתחויות שחלו בנושאים שונים במהלך פעילותו העסקית של הבנק ברבעון האחרון, שעשויה להיות להם השלכה על הגילוי בדוחות הכספיים, לרבות: שינויי חקיקה והוראות חדשות, שינויים במדיניות החשבונאית, התפתחות בתביעות משפטיות, שינויים בבקורות הפנימיות (אם היו כאלה), תרמיות ומעילות (במידה וארעו). המלצות ועדת הגילוי מיושמות בדוחות הכספיים של הבנק.

ועדת מאזן

כאמור, האורגן המופקד מטעם הדירקטוריון על בקרת תהליך אישור הדוחות הכספיים הינו ועדת המאזן.

לקראת הדיון בפורום "ועדת מאזן", נמסרת לעיונם של חברי "ועדת המאזן" טיוטת הדוחות הכספיים בצרוף מסמכים נוספים שיסייעו להם בהבנת וניתוח הדוחות הכספיים, לרבות: ניתוח השינויים בתוצאות הכספיות על "בסיס אחיד", התפתחות רב שנתית ורב רבעונית של נתונים מאזניים ותוצאתיים (לרבות נתונים בחתך מגזרי פעילות), ופרטים נרחבים בנושא "חובות בעייתיים וההפרשות לחובות מסופקים".

לאחר קבלת מסמכים אלו - מקיימת ועדת המאזן דיון מפורט בדוחות (פורום "ועדת מאזן"), בו נוטלים חלק - מלבד חברי ועדת המאזן - גם נושאי משרה בכירה הקשורים לדוח הכספי (לרבות: המנכ"ל והחשבונאי הראשי), ורואי החשבון המבקרים של הבנק. במסגרת הדיון סוקרים המנכ"ל והחשבונאי הראשי בהרחבה את הדוחות הכספיים, תוך מתן הסברים מפורטים לגבי הגורמים לשינויים ולהתפתחויות בנכסים, בהתחייבויות ובתוצאות הכספיות, ונושאים אחרים, כגון: שינויים במדיניות החשבונאית, שינויים בחוקים ובהוראות בנק ישראל, שינויים במדיניות החשבונאית בנושאים קריטיים והתפתחויות בהתחייבויות התלויות - והשפעתן על הדוחות הכספיים. בנוסף, מתקיים דיון נרחב בהתפתחויות שחלו בחובות הבעייתיים בבנק ובהפרשות לחובות מסופקים.

רואי החשבון המבקרים מדווחים על ממצאים שעלו במהלך סקירת הדוחות הרבעוניים ועל עניינים אחרים שלדעתם יש להביאם לידיעת חברי ועדת המאזן.

בתום הדיון מגישה ועדת המאזן את המלצותיה לדירקטוריון בנוגע לאישור הדוחות הכספיים - לקראת הדיון שעורך הדירקטוריון בעניין זה.

דירקטוריון הבנק

לאחר הדיון בפורום "ועדת המאזן" - מתקיים דיון נוסף במליאת הדירקטוריון - לצורך אישור הדוחות הכספיים. לקראת הדיון נמסרת לחברי הדירקטוריון הטייטה המתוקנת של הדוחות הכספיים (לאחר ששולבו בה המלצות וההחלטות שהתקבלו ב"ועדת המאזן"), בצרוף כל המסמכים שהונחו בפני חברי ועדת המאזן, ומסמכים נוספים, במידת הצורך, על פי החלטת ועדת המאזן.

בדיון במליאת הדירקטוריון נוכחים - מלבד חברי הדירקטוריון - גם נושאי משרה בכירה בקשרים לדוח הכספי (לרבות: המנכ"ל והחשבונאי הראשי), ורואי החשבון המבקרים של הבנק.

הדיון כולל: סקירת הדוחות הכספיים על ידי המנכ"ל והחשבונאי הראשי (לרבות הנושאים שנכללו בסקירה בפורום "ועדת מאזן"), דוח על יישום המלצות ועדת המאזן, עמידת הבנק במגבלות החשיפה לסיכונים הקבועות בהוראות, או כאלו שנקבעו על ידי הדירקטוריון, ודוח על עסקאות חריגות או מהותיות לעסקי הבנק.

רואי החשבון המבקרים מדווחים על ממצאי סקירת הדוחות הרבעוניים ועל עניינים אחרים שלדעתם ראוי להביאם לידיעת חברי הדירקטוריון.

במהלך הדיון מפנים חברי הדירקטוריון להנהלה ולגורמים אחרים הקשורים לדוח הכספי שאלות ובקשות לקבלת הבהרות לגבי נושאים שונים שנכללו (או שאמורים היו להכלל) בדוחות הכספיים. בתום הדיון - בכפוף לקבלת תשובות מספקות מצד הנהלת הבנק - מאשר הדירקטוריון את הדוחות הכספיים.

16. עניינים אחרים

א. הוראות בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים"

ביום 31 בדצמבר 2007 פורסמה על ידי בנק ישראל הוראה חדשה בנושא: "המדידה והגילוי של חובות בעייתיים והפרשה לחובות מסופקים, בדוחות כספיים של תאגידי בנקאיים" (להלן: "ההוראה המקורית").

בהמשך להוראה המקורית מיום 31.12.2007, כאמור לעיל, הוציא בנק ישראל ביום 20 באוגוסט 2009 טיוטת הוראה - הכוללת בעיקר עדכונים והבהרות להנחיות שנקבעו בהוראה המקורית, וכן עדכונים להנחיות מסוימות הכלולות בהוראות ניהול בנקאי תקין - במטרה להתאים את הכללים והמינוחים הקיימים, למנחים ולהנחיות החדשים שנכללו בהוראה המקורית ובטיוטת ההוראה הנוכחית (להלן: "ההוראות החדשות").

לפרטים נוספים לגבי השינויים שנכללו בהוראות החדשות והשלכותיהן על התאגידי הבנקאיים - ראה גם כאור 1'ב (3) בתמצית הדוחות הכספיים.

הבנק נערך ליישום הכללים החדשים שנכללו בהוראות החדשות. הערכות זו כללה:

- הקמת ועדת היגוי עליונה, בראשות החשבונאי הראשי - שנקבע כחבר ההנהלה האחראי לביצוע הפרויקט.
- מינוי מנהל מיוחד לריכוז וניהול הפרויקט.

- הקמת צוותי עבודה, בתחומי: מתודולוגיה, חשבונאות, מערכות מידע, בסיסי נתונים, נהלים ובקרה - שיבחנו את ההיבטים השונים, בתחומי אחריותם ויקבעו את הכללים, הפרמטרים ושיטות העבודה - בנושאים שנכללו בהוראה - שיישמו בבנק ויהוו בסיס לאיפיון ופיתוח מערכות המידע הנדרשות ליישום ההוראות.
  - התנעת תהליך לבחירת ספק לביצוע פרויקט "הקמת בסיס נתונים", עליו עתיד להשען הבנק לצורך עריכת ההפרשות על "בסיס קבוצתי".
  - הקמת צוותי קשר עם צוותים מקבילים בחברה האם שיקבעו את דפוסי הפעולה הנחוצים לאיפיון ושדרוג מערכות המידע היעודיות לביצוע הפרוייקט.
  - הקמת ועדת מתודולוגיה שהורכבה מצוותים מתחומי האשראי, החשבונאות, מערכות מידע והייעוץ המשפטי - במטרה לקבוע כללים ודרכי פעולה מעשיים פרטניים בנושאים שונים בהם מטפלת ההוראה. הועדה פעלה ברבע האחרון של שנת 2007 ובתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008, ובתקופה זו קיבלה החלטות בשורה של נושאים וביניהם:
    - מערכת המידע הייעודית שתפותח לצורך יישום ההוראות (הוחלט לאמץ את המערכת המשמשת כיום את החברה האם - שתשודרג ותותאם לכללים שבהוראות החדשות).
    - המלצה לביצוע שינוי ארגוני בבנק, הכולל הקמת יחידה חדשה בחטיבה לבנקאות קמעונאית שתתמחה בטיפול בחובות בעייתיים ובהטמעת מערכת המידע החדשה. במסגרת שינוי ארגוני זה - תועבר האחריות לסוג חובות בעייתיים ולקביעת ההפרשות להפסדי אשראי מהסניפים ויחידות האשראי - ליחידה החדשה לטיפול בחובות בעייתיים. ההמלצה אושרה על ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק, והיחידה החלה לפעול ביום 20 בנובמבר 2008.
    - קבלת החלטות בשורה של נושאים ופרמטרים, שלא הוגדרו במפורש ב"הוראות החדשות", כגון: מאפייני "חובות פגומים", רף תחתון לחובות בעייתיים שההפרשה להפסדי אשראי בגינם תמדד על "בסיס פרטני", מדיניות מחיקות, מדיניות הכרה בהכנסות, הגדרת תזרימי מזומנים, וכו'.
    - בגמר הדיונים, הוכנה על ידי הועדה טיוטת מסמך: "שיטה עקבית למדידת הפסדי אשראי", כנדרש בהוראה.
- מערכת המידע שנבחרה ליישום ההוראות החדשות מהווה אלמנט מרכזי בפרוייקט. מכיוון שהבנק החליט להתבסס על מערכת המידע של החברה האם שתשודרג על ידי ותותאם לכללים שנקבעו בהוראה - נדרש לאפיין את השינויים הנדרשים במערכת זו - במשותף על ידי הבנק והחברה האם.
- לפיכך, החליט הבנק במהלך שנת 2008 למזג את צוותי העבודה שלו, עם אלו של החברה האם (תוך שילוב תוצרי העבודה שלו עם אלו של החברה האם), ולהשלים את הערכותו ליישום ההוראה - במשותף עם החברה האם.
- במסגרת זו בוצע סקר פערים משותף, ונבנתה תכנית עבודה ראשונית ליישום הפרוייקט - הכוללת איפיון מפורט של השינויים הנדרשים במערכות המידע, גזירת הנתונים הנדרשים לבניית תשתית נתונים לחישוב הפרשה קבוצתית ופרטנית, פיתוח מודל סטטיסטי לחישוב הפרשה קבוצתית, הגדרת בסיסי נתונים לצורך הזנת תחזית תזרימי מזומנים וריבית להוון, ועוד. לצורך ביצוע הפרוייקט נעזרים הבנק והחברה האם בשרותיהן של חברות חיצוניות.

בהמשך להוראות החדשות, כאמור, ולאור החשיבות שמקנה בנק ישראל ליישום ההוראות החדשות, וההשפעה המהותית הצפויה לנבוע מיישום הוראות אלו - הוציא בנק ישראל ביום 20 באוגוסט 2009 טיוטת הוראות - המרחיבות את דרישות הדווח לפיקוח על הבנקים, בכל הנוגע לתהליך יישום ההוראות החדשות. בין היתר נדרשים התאגידים הבנקאיים:

א. לדווח לפיקוח על הבנקים, עד ליום 15.4.2010, (במתכונת שנקבעה על ידי בנק ישראל), על השינויים הצפויים בהון העצמי, באשראי לציבור, ובסיכון האשראי בחתכים שונים - ליום 31.12.2009 - לו יושמו ההוראות החדשות באותו תאריך.

ב. לכלול בדוחות הכספיים ליום 30.6.2010 באור "פרופורמה", שיפרט את ההשפעה הצפויה ליישום ההוראה על הסעיפים המאזניים העיקריים - לו הייתה ההוראה מיושמת באותו מועד.

ג. למסור לפיקוח על הבנקים הצהרה (שתחתם על ידי יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל והחשבונאי הראשי), לגבי הבקרה הפנימית על דווח כספי שיושמה על ידי הבנק לצורך קביעת יתרת החוב הרשומה של האשראי לציבור וההפרשות להפסדי אשראי שנכללו בבאור ה"פרופורמה" ליום 30.6.2010, להעריך את האפקטיביות של בקרה זו - ולציין כי האפקטיביות של הבקרה הפנימית בוקרה על ידי רואי החשבון המבקרים.

ד. להתקשר עם רואי החשבון המבקרים בהזמנה לביצוע ביצוע ביקורת מיוחדת שתערך על ידם בנושא: "האשראי לציבור וההפרשות להפסדי אשראי", במטרה לאפשר לרואי החשבון המבקרים לחוות את דעתם:

- כי התאמות ה"פרופורמה" שנערכו ביחס ליתרת החוב הרשומה של סעיף האשראי לציבור ויתרת ההפרשה להפסדי אשראי, הכלולים בבאור ה"פרופורמה" בדוחות הכספיים של הבנק ליום 30.6.2010 - משקפות באופן נאות מכל הבחינות המהותיות את התאמות ה"פרופורמה" בגין היתרות של סעיפים אלו, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים והוראות הדווח לציבור של המפקח על הבנקים והנחיותיו.

- כי הבנק קיים בקרה פנימית אפקטיבית על דווח כספי לצורך עריכת התאמות ה"פרופורמה" בגין יתרת החוב הרשומה של סעיף האשראי לציבור ויתרת ההפרשה להפסדי אשראי - הכלולים בבאור ה"פרופורמה" בדוחות הכספיים ליום 30.6.2010.

חוות הדעת בנושאים שפורטו לעיל, יערכו במתכונת שנקבעה על ידי בנק ישראל, ויוגשו לבנק ולבנק ישראל כלכד. בנוסף, יפרטו רואי החשבון את הליקויים המשמעותיים בבקרה הפנימית על דווח כספי שהתגלו במהלך הביקורת (ככל שהיו כאלה), ואת המלצותיהם לתיקון ליקויים אלו.

כאמור לעיל, ההערכות ליישום ההוראות החדשות מתבצעת במשותף על ידי הבנק והחברה האם. החברה האם מקדישה משאבים ומאמצים רבים לקידום ההערכות ליישום ההוראה, לרבות פיתוח מערכת מידע יעודית לצורך יישום הפרויקט. עם זאת, מוטלות על החברה האם במקביל - משימות רבות ובכללן השקת פרויקט אסטרטגי רב שנתי בתחום תשתיות המחשב המרכזי בבנק (ראה גם פרק 9 לעיל). במסגרת פרויקט זה מוחלפות ומוסבות מערכות מידע רבות (לרבות מערכות מידע הקשורות ליישום ההוראה).

בחודשים יוני ויולי 2009 התקיימו ישיבות בין נציגי הבנק והחברה האם, לבין הפיקוח על הבנקים - במהלכן הוצגו לפיקוח על הבנקים לוחות הזמנים הצפויים להשלמת הפרויקט. בשלב זה טרם התקבלה תשובת הפיקוח בנוגע ללוחות הזמנים, כאמור.

לנוכח תלותו של הבנק בקבלת שרותי מחשוב מחברת האם (שפיתחה ומתפעלת את מרבית מערכות המידע הנמצאות בשימוש הבנק), בכלל - ובפיתוח מערכת המידע הייעודית הנדרשת ליישום הוראה זו, בפרט - מותנית יכולתו של הבנק להשלים את הערכותו ליישום ההוראה - בהשלמת פיתוח המערכת על ידי החברה האם.

לפיכך, ומכיוון שמערכת המידע היעודית מהווה נדבך עיקרי ליישום ההוראה, ופיתוחה טרם הושלם, כאמור - לא ניתן להעריך בשלב זה, את השלכות יישום ההוראה - על תוצאותיו הכספיות של הבנק בעתיד.

ב. איתור והשבת נכסים של נספי השואה

בחודש פברואר 2000 הוקמה על ידי הכנסת ועדת חקירה פרלמנטרית בנושא: "איתור והשבת נכסים של נספי השואה" - במקביל לועדות בדיקה ואיתור אחרות שהוקמו ברחבי העולם בנושא זה.

בין היתר, כחנה הועדה היבטים הקשורים בכספי לקוחות שהוחרמו על ידי שלטונות המנדט הבריטי במהלך מלחמת העולם השנייה - ובחשבונות בנק רדומים שנותרו בבנקים. עבודת הועדה (שפעלה במשך 4 שנים) כללה גם את הבנק - על אף שהבנק הוקם רק ביום 31 בדצמבר 1971, משום שהבנק רכש בעת הקמתו את הנכסים וההתחייבויות בישראל של סניפי בנק ברקליס אינטרנשיונל בע"מ (להלן: "בנק ברקליס") שפעל בישראל בתקופה שנבדקה על ידי הועדה.

ביום 3 בנובמבר 2004 פרסמה הועדה דוח, המפרט את ממצאי הועדה לגבי כל הבנקים שנבחנו על ידה. הדוח מפרט, בהתייחס לבנק, את העובדות והמסקנות הבאות:

- הועדה בדקה כ-3,400 חשבונות, שהיו לקוחות "בנק ברקליס" - בתקופה הנבדקת.
- לגבי מרביתם (כ-3,000 חשבונות), קבעה הועדה - כי חשבונות אלו לא השתייכו לנספי שואה, או שלא ניתן היה לקבוע את השתייכותם ברמת ודאות מספקת.
- לגבי מקצתם (כ-400 חשבונות), נקבע על ידי הועדה - כי קיימת סבירות גבוהה שהכספים שהופקדו בהם השתייכו לנספי שואה, אך מכיוון שהם הוחרמו על ידי שלטונות המנדט הבריטי בזמן מלחמת העולם השנייה - ולא הושבו על ידם (או הושבו ב"ערך חסר") - המדינה היא שנושאת באחריות לכספים ולחוסרים אלו (מכח הסכמים שנחתמו בין המדינה לממשלת בריטניה, עם סיום המנדט הבריטי).

לפיכך, קבעה הועדה כי לבנק אין כל חבות בגין כספים של לקוחות שנספו בשואה (בשונה מהמסקנות שנקבעו לגבי בנקים אחרים שנבדקו על ידי הועדה).

במטרה לממש את ממצאי ועדת החקירה הפרלמנטרית (שהתייחסו, כאמור, לכל הבנקים שפעלו בארץ ישראל בתקופת מלחמת העולם השנייה) - הוקמה על ידי המדינה ביום 31 באוגוסט 2006, ה"חברה לאיתור ולהשבת נכסים של נספי השואה בע"מ" (להלן: "החברה").

ביום 21 ביוני 2007 פנתה החברה, באמצעות יועציה המשפטיים, לבנק - בבקשה להמציא לה רשימות של נכסים שבעליהם לא יצרו קשר עם הבנק ממועד פרוץ מלחמת העולם השנייה וכל נתון או מסמך אחר הקשור לנכסים של נספי השואה. פניית החברה מתבססת, בין היתר, על ממצאי ועדת החקירה הפרלמנטרית - ומציינת, כי לאור הממצאים הנ"ל - הבנק מחזיק, או החזיק בכ-400 חשבונות השייכים לכאורה לנספי השואה. לאור זאת, ציינה החברה, כי יש בכוונתה להעריך את חבותו של הבנק בנושא זה ולדרוש את פרעונה.

ביום 21 בנובמבר 2007 (במענה לתגובת הבנק מיום 21.7.2007 הדוחה את טענות החברה, לפיהן - הבנק מחזיק בנכסים השייכים לנספי השואה) - הודיעה החברה שנית, על כוונתה להעביר לבנק דרישת תשלום בגין חבות הבנק לחברה מכח הוראות חוק: "נכסים של נספי שואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה), התשס"ו - 2005".

ביום 27 באוקטובר 2008 העבירה החברה לבנק דרישה לתשלום חוב בסך של 5.7 מיליון ש"ח (משוערך ליום 30.9.2008), בגין חבות המיוחסת לבנק, ונובעת לכאורה מנכסים של נספי השואה שהיו בעבר ברשות "בנק ברקליס".

מבדיקת דרישת התשלום, עולה - כי היא מבוססת על הנחות בלתי סבירות הנוגעות להתנהלות הבנקאית של בנק ברקליס בתקופה שקדמה למלחמת העולם השנייה ואחריה, כגון:

- הנחה, לפיה - בנק ברקליס לא שילם ריבית ראויה למפקידים, בארבע השנים שקדמו למלחמת העולם השנייה.
- הנחה, לפיה - כספים שהוחרמו והוחזרו לאחר מלחמת העולם השנייה על ידי שלטונות המנדט הבריטי (לבקשת הלקוחות מהם הוחרמו הכספים), באמצעות הבנק - נותרו בבנק ולא הושבו על ידו לבעליהם החוקיים.

עד כה לא העבירה החברה לידי הבנק אסמכתאות כלשהן המבססות הנחות אלו. לאור האמור לעיל, ומאחר ונקבע על ידי הועדה בשעתו, כי הבנק אינו מחזיק בנכסים השייכים לנספי שואה - הודיע הבנק לחברה ביום 27 בנובמבר 2008 (בתגובה לדרישת התשלום של החברה), כי הוא חולק מכל וכל על ההנחות שנכללו בבסיס הדרישה, ולפיכך אין לו כל חבות בנושא זה. עד כה טרם נתקבלה תגובת החברה לתשובת הבנק.

בהמשך להתכתבויות אלו, העבירה החברה לבנק ביום 9 באוגוסט 2009 - דרישה לתשלום חוב נוסף, בסך של 5.3 מיליון ש"ח (משוערך ליום 30.6.2009) - בגין נכסים השייכים לנספי השואה, המצויים לכאורה בידי הבנק. הבנק לומד את פרטי הדרישה, ומתעתד להשיב לחברה - על פי לוחות הזמנים שנקבעו בחוק.

17. בקרות ונהלים לגבי דווח כספי

א. בקרות לגבי הגילוי בדוחות הכספיים

לאור השערוריות החשבונאיות שנחשפו בארה"ב לפני מספר שנים, נחקק בארה"ב חוק סרבנס אוקסלי (Sarbanes-Oxley), שנועד לשפר את הדיוק, האמינות והשקיפות בדוחות הכספיים של החברות הציבוריות. המפקח על הבנקים אימץ את הוראות החוק המחייב, בין היתר (בסעיף 302), את המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של כל תאגיד בנקאי, להצהיר אישית - במסגרת הדוחות הכספיים - הצהרות (הכלולות בדוחות אלו) לגבי הגילוי הנכלל בדוחות, בהסתמך על סקירת הדוחות הכספיים והערכת יעילות הבקרות והנהלים לגבי המידע שנכלל בדוחות.

ביום 28 בספטמבר 2008 - פורסמה על ידי בנק ישראל הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 309 העוסקת הן בבקרות והנהלים לגבי הגילוי (סעיף 302 SOX) והן בבקרה הפנימית על דווח כספי (סעיף 404 SOX - ראה סעיף ב' להלן). ההוראה קובעת בכל הנוגע לבקרות והנהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים הרבעוניים, כדלקמן:

- תאגיד בנקאי חייב לקיים בקרות ונהלים לגבי הגילוי על דווח כספי.
- הנהלת התאגיד הבנקאי תעריך בשיתוף המנהל הכללי והחשבונאי הראשי, את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים, לסוף כל רבעון.

במטרה ליישם הוראות אלו, נבחנו על ידי הבנק - בסיוע חברת יעוץ חיצונית - תהליכי הפקת והעברת המידע - הקשור לדוחות הכספיים - ביחידות השונות של הבנק ונבדקו הבקרות הקיימות בתהליכים אלו. במסגרת בחינה זו מופו תהליכי העברת המידע ותועדו במפורט - לרבות תהליכי הבקרה המיושמים בתהליכים אלו.

קיומן של בקרות אלו ותקפותן נבחנות ביחידות השונות של הבנק מידי רבעון. בנוסף, הוקמה בבנק "ועדת גילוי" בראשות המנהל הכללי הכוללת את כל חברי הנהלת הבנק. הועדה מתכנסת אחת לרבעון ודנה בנושאים שונים שהתעוררו במהלך פעילותו העסקית של הבנק, שעשויה להיות להם השלכה על הגילוי הנדרש בדוחות הכספיים.

ב. בקרה פנימית על דוח כספי

בהמשך להנחיות שהוצאו על ידי המפקח על הבנקים בנושא הצהרות ההנהלה לגבי הגילוי בדוחות הכספיים של תאגידים בנקאיים - המבוססות על סעיף 302 בחוק Sarbanes-Oxley (ראה סעיף א', לעיל) - פרסם המפקח על הבנקים, בחודש דצמבר 2005, הוראה בדבר: "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דוח כספי", המבוססת על סעיף 404 בחוק האמור.

בהמשך לכך - פרסם בנק ישראל ביום 28 בספטמבר 2008 את הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 309 - הקובעת את חובות הנהלת התאגיד הבנקאי הן לגבי הבקרות והנהלים לגבי הגילוי (סעיף 302 - SOX) והן לגבי הבקרה הפנימית על דוח כספי (סעיף 404 - SOX).

ההוראה קובעת, בכל הנוגע לבקרה הפנימית על דוח כספי, כדלקמן:

- תאגיד בנקאי חייב לקיים בקרה פנימית על דוח כספי.
- הנהלת התאגיד תעריך מדי רבעון - כל שינוי בבקרה הפנימית של התאגיד הבנקאי על דוח כספי שיש לו השפעה מהותית, או שצפוי להשפיע באופן מהותי - על הבקרה הפנימית של התאגיד הבנקאי על דוח כספי.

לצורך יישום ההוראה בוצעה על ידי הבנק הערכות מיוחדות (בשיתוף חברת האם) בסיוע חברת ייעוץ חיצונית. במסגרת הערכות זו, נסקרו התהליכים העסקיים בבנק - המשלימים על הדוח הכספי, תועדו הבקורות הקיימות בכל אחד מתהליכים אלו והוערכה רמת "החשיפה השוויית" של הבנק ל"סיכוני דוח כספי" בתהליכים האמורים. בסיום שלבי הסקירה והתעוד כאמור - נערכו בדיקות מקיפות להערכת מידת האפקטיביות של הבקרה הפנימית.

בתקופת הדוח ערך הבנק, בסיוע יועצים חיצוניים, בדיקות מדגמיות לתיקוף מערך הבקרה הפנימית על דוח כספי. הבדיקות כללו: עדכון התיעוד הקיים בגין תהליכים עסקיים המשלימים על דוח כספי, סקירת הבקורות הקיימות בגין תהליכים אלו, סקירת בקורות חדשות שנוספו בתקופת הדוח, עדכון התיעוד בגין תהליכים שנוספו ושונו בתקופת הדוח, ובדיקות שוטפות של הבקורות הקיימות והערכת מידת האפקטיביות שלהן.

ג. הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

בהתבסס על בחינת הבקורות הקיימות בתהליכי הפקת והעברת המידע הקשורים לדוח הכספי, ועל תוצאות הדיונים שנערכו ב"ועדת הגילוי", העריכה הנהלת הבנק בשיתוף המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של הבנק את האפקטיביות של הבקורות והנהלים בתקופה המכוסה בדוח זה - לגבי הגילוי של הבנק.

על בסיס הערכה זו, המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של הבנק, הסיקו - כי לתום תקופה זו, הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק - הינן אפקטיביות כדי: לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הרבעוני, בהתאם להוראות הדוח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ד. שינויים בבקרה הפנימית

בשנים האחרונות מיישם הבנק מהלך אסטרטגי, במסגרתו מוסבות מערכות מידע מקומיות ששימשו את הבנק בעבר - ומחולפות במערכות מקבילות של החברה האם. במחצית הראשונה של שנת 2009 הטמיע הבנק מערכות מידע מקומיות הקשורות לדוח כספי, כדלקמן:

- מערכת הספר הראשי (G.L) - המהווה את המערכת המרכזית לניהול ספרי הבנק ולהפקת דוחות כספיים, שהחליפה את מערכת המידע המקומית ששימשה את הבנק בנושא זה בשנים האחרונות.
- מערכת לניהול דוחות על חובות בעייתיים והפרשות לחובות מסופקים (מערכת "חותם") שהוטמעה בסניפים, יחידות המטה בתחום האשראי ויחידות לטיפול באשראים מיוחדים - שהחליפה את מערכת המידע המקומית ששימשה את הבנק לצרכי דוח בלבד בתחום זה.

- במסגרת הפרויקט לחידוש תשתיות המחשב המרכזי (ראה פרק 9 לעיל) הוטמעה בבנק (ובחברה האם) בחודש אפריל 2009 מערכת מידע לניהול, תפעול, ומדידה של עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים (מערכת TREASURY), שהחליפה את מערכת המידע הקודמת שפעלה בסביבת מחשב UNISYS.

המערכות החדשות משפרות את תהליכי זרימת הנתונים הכספיים, יכולות התחקור של נתונים אלו, מכילות מידע מפורט יותר (במערכת הספר הראשי ובמערכת TREASURY) - ומשפרות את הבקורות הקיימות - הן בדווח וניהול החובות הבעייתיים (במערכת חותם), והן במדידת השווי ההוגן של מכשירים נגזרים (במערכת TREASURY).

במהלך הטמעת המערכות הנ"ל ננקטו על ידי הבנק אמצעי בקרה שנועד להבטיח את הסבתן הנאותה של מערכות אלו. הטמעת המערכות הנ"ל הייתה כרוכה בשינויים ארגוניים ושינויים בתהליכי העבודה. לפיכך, נכללו בתהליכי העבודה החדשים מנגנוני בקרה שנועדו להבטיח את נאותות המידע המופק באמצעות מערכות אלו.

מעבר לאמור לעיל לא ארעו במהלך הרבעון שמסתיים ביום 30.6.2009, שינויים כלשהם בבקרה הפנימית של הבנק על דווח כספי אשר השפיעו באופן מהותי, או שסביר שצפויים להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דווח כספי.

18. דוח הסקירה של רואי החשבון

רואי החשבון של הבנק הפנו את תשומת הלב בדוח הסקירה שלהם, לאמור בביאור 4' בתמצית הדוחות הכספיים, בדבר הצגה מחדש של יחס ההון לרכיבי סיכון לתקופות קודמות.

19. שינויים בדירקטוריון

- ביום 28.2.2009 סיים מר מאיר שביט* את כהונתו בדירקטוריון הבנק.

- ביום 15.3.2009 מונה מר אבי אקשטיין* כחבר בדירקטוריון הבנק.

*דירקטור חיצוני

יעקב טננבאום
מנהל כללי

שלמה זהר
יו"ר הדירקטוריון

27 באוגוסט, 2009

נתונים כספיים עיקריים

שעור השינוי באחוזים	לששה חודשים שנסתיימו ביום	
	30.6.2008 מיליוני ש"ח	30.6.2009 מיליוני ש"ח
-	357	357
24.5	49	61
24.5	* 155	193
6.4	* 313	333
4.0	150	156
-	98	98

רווח ורווחיות

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
 הפרשה לחובות מסופקים
 הכנסות תפעוליות ואחרות
 הוצאות תפעוליות ואחרות
 רווח מפעולות רגילות לפני מסים
 רווח נקי

שעור השינוי לעומת				
31.12.2008 באחוזים	30.6.2008 באחוזים	31.12.2008 מיליוני ש"ח	30.6.2008 מיליוני ש"ח	30.6.2009 מיליוני ש"ח
6.5	11.7	* 20,311	* 19,368	21,630
(1.6)	0.4	14,326	14,038	14,091
87.1	37.4	2,098	2,857	3,926
6.9	12.6	17,037	16,180	18,217
12.2	11.9	1,479	1,483	1,659

מאזן - סעיפים עיקריים

סך כל המאזן
 אשראי לציבור
 ניירות ערך
 פקדונות הציבור
 הון עצמי

* סווג מחדש

31.12.2008 באחוזים	30.6.2008 באחוזים	30.6.2009 באחוזים
7.3	7.7	7.7
** 12.3	** 12.4	12.7
70.5	72.5	65.1
83.9	83.5	84.2
50.4	49.5	58.0
32.7	30.3	35.1
0.9	0.7	0.9
2.8	3.0	2.4
10.3	14.4	13.1

יחסים פיננסיים עיקריים

הון עצמי לסך מאזן
 הון לרכיבי סיכון
 אשראי לציבור לסך המאזן
 פקדונות הציבור לסך המאזן
 הכנסות תפעוליות להוצאות תפעוליות
 הכנסות תפעוליות לסך ההכנסות
 הפרשה לחובות מסופקים מתוך האשראי לציבור
 מרווח פיננסי כולל
 תשואת הרווח הנקי להון העצמי

* סווג מחדש

** הוצג מחדש

סקירת הנהלה

שיעורי הכנסה והוצאה - מאוחד¹

בסכומים מדווחים

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני							
2008				2009			
שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸				שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸			
כולל	ללא	הכנסות	יתרה	כולל	ללא	הכנסות	יתרה
השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²	השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²
נגזרים ³	נגזרים	מימון	מיליוני ש"ח	נגזרים ³	נגזרים	מימון	מיליוני ש"ח
אחוזים				אחוזים			
	6.92	190	11,255		4.16	133	13,076
		3	266			4	378
6.87		193	11,521	4.17		137	13,454
	(2.73)	(75)	11,057		(0.57)	(18)	12,948
		(1)	79			(1)	201
(2.75)		(76)	11,136	(0.58)		(19)	13,149
4.12	4.19			3.59	3.59		
	14.71	153	4,373		11.29	129	4,729
		-	-			-	-
14.71		153	4,373	11.29		129	4,729
	(14.26)	(108)	3,183		(11.41)	(94)	3,427
		(16)	436			(13)	561
(14.46)		(124)	3,619	(11.19)		(107)	3,988
0.25	0.45			0.10	(0.12)		
	(18.69)	(127)	2,518		(15.84)	(120)	2,839
		(80)	1,944			(45)	1,686
(17.30)		(207)	4,462	(13.77)		(165)	4,525
	19.73	144	2,683		15.60	127	3,057
		78	1,749			53	1,404
18.59		222	4,432	15.19		180	4,461
1.29	1.04			1.42	(0.24)		
	4.84	216	18,146		2.78	142	20,644
		(77)	2,210			(41)	2,064
2.75		139	20,356	1.81		101	22,708
	(0.93)	(39)	16,923		0.30	15	19,432
		61	2,264			39	2,166
0.46		22	19,187	0.99		54	21,598
3.21	3.91			2.80	3.08		

מטבע ישראלי לא צמוד

נכסים^{4,8}
 השפעת נגזרים ALM ומשוכזים³
 סה"כ נכסים
 התחייבויות⁴
 השפעת נגזרים ALM ומשוכזים³
 סה"כ התחייבויות
 פער הריבית

מטבע ישראלי צמוד למדד

נכסים^{4,8}
 השפעת נגזרים ALM
 סה"כ נכסים
 התחייבויות⁴
 השפעת נגזרים ALM
 סה"כ התחייבויות
 פער הריבית

מטבע חוץ⁵

נכסים^{4,8}
 השפעת נגזרים ALM ומשוכזים³
 סה"כ נכסים
 התחייבויות⁴
 השפעת נגזרים ALM ומשוכזים³
 סה"כ התחייבויות
 פער הריבית

סך הכל

נכסים כספיים שהניבו הכנסות מימון^{4,8}
 השפעת נגזרים ALM ומשוכזים³
 סה"כ נכסים
 התחייבויות כספיות שגרמו הוצאות מימון⁴
 השפעת נגזרים ALM ומשוכזים³
 סה"כ התחייבויות
 פער הריבית

סקירת הנהלה (המשך)

שיעורי הכנסה והוצאה - מאוחד¹ (המשך)

בסכומים מדווחים

לשלושה חודשים שנתיימו ביום 30 ביוני			
2008		2009	
שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸		שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸	
כולל	ללא	כולל	ללא
השפעת	השפעת	השפעת	השפעת
נגזרים ³	נגזרים	נגזרים ³	נגזרים
אחוזים	מיליוני ש"ח	אחוזים	מיליוני ש"ח
	161		155
	4		3
	1		2
	24		54
	-		(2)
	190		212
	(16)		(25)
	174		187
	18,146		20,644
	52		42
	158		177
	(67)		(59)
	18,289		20,804
	16,923		19,432
	106		144
	322		88
	17,351		19,664
	938		1,140
	*499		439
	*(14)		(11)
	1,423		1,568

סך הכל הכנסות מימון מנכסים כספיים נטו, לרבות נגזרים הכנסות מימון אחרות: בגין אופציות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים (לא כולל אופציות, נגזרים בגידור, ב-ALM ונגזרים משוכצים שהופרדו) עמלות מעסקי מימון והכנסות מימון אחרות⁶ הוצאות מימון אחרות רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים הפרשה לחובות מסופקים (לרבות הפרשה כללית ונוספת) רווח מפעילות מימון לאחר ההפרשה לחובות מסופקים סך הכל נכסים כספיים שהניבו הכנסות מימון⁴ נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים⁷ נכסים כספיים אחרים⁸ הפרשה כללית והפרשה נוספת לחובות מסופקים סך כל הנכסים הכספיים סך הכל התחייבויות כספיות שגרמו הוצאות מימון⁸ התחייבויות הנובעות ממכשירים נגזרים⁷ התחייבויות כספיות אחרות⁸ סך כל ההתחייבויות הכספיות סך הכל עודף נכסים כספיים על התחייבויות כספיות נכסים לא כספיים התחייבויות לא כספיות סך כל האמצעים ההוניים

* סווג מחדש

סקירת הנהלה (המשך)

שיעורי הכנסה והוצאה - מאוחד¹ (המשך)

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני							
2008				2009			
שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸				שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸			
כולל השפעת נגזרים ³	ללא השפעת נגזרים	הכנסות (הוצאות) מימון ²	יתרה ממוצעת ²	כולל השפעת נגזרים ³	ללא השפעת נגזרים	הכנסות (הוצאות) מימון ²	יתרה ממוצעת ²
אחוזים		מיליוני \$ ארה"ב		אחוזים		מיליוני \$ ארה"ב	
	3.31	6	740		1.52	3	698
		5	572			(5)	414
3.42		11	1,312	(0.72)		(2)	1,112
	(2.20)	(4)	788		(0.59)	(1)	751
		(3)	515			6	345
(2.22)		(7)	1,303	1.70		5	1,096
1.20	1.11			0.98	0.93		

מטבע חוץ נומינלי ב-\$ ארה"ב:⁵

נכסים⁴

השפעת נגזרים ALM ומשוכצים³

סה"כ נכסים

התחייבויות⁴

השפעת נגזרים ALM ומשוכצים³

סה"כ התחייבויות

פער הריבית

הערות לגבי הנתונים בדבר שיעורי הכנסה והוצאה

1. הנתונים בלוח זה ניתנים לפני ולאחר השפעת מכשירים נגזרים (לרבות השפעות חוץ מאזניות של מכשירים נגזרים).
2. על בסיס יתרות פתיחה חודשיות, פרט למגזר מטבע ישראלי לא צמוד בו מחושבת היתרה הממוצעת על בסיס נתונים יומיים, ולאחר ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות ספציפיות לחובות מסופקים.
3. מכשירים נגזרים מגדרים, נגזרים משוכצים שהופרדו ונגזרים (ALM) המהווים חלק ממערך ניהול נכסים והתחייבויות של הבנק (למעט אופציות).
4. מהיתרה הממוצעת של הנכסים נכתה היתרה הממוצעת של רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בגין אגרות חוב זמינות למכירה, הכלולים בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בסך של 4.9, 54.0 ו-2.0 מיליוני ש"ח, במגזרים: הלא צמוד, צמוד מדד והמט"ח, בהתאמה.
- א.4. למעט מכשירים נגזרים.
5. לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
6. לרבות רווחים והפסדים ממכירת השקעות באגרות חוב ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב למסחר.
7. יתרות מאזניות ממוצעות של מכשירים נגזרים (לא כולל יתרות חוץ מאזניות ממוצעות של מכשירים נגזרים).
8. שיעור התשואה על בסיס שנתי.

סקירת הנהלה

שיעורי הכנסה והוצאה - מאוחד¹

בסכומים מדווחים

לששה חודשים שנתיים ביום 30 ביוני

2008				2009			
שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸				שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸			
כולל	ללא	הכנסות	יתרה	כולל	ללא	הכנסות	יתרה
השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²	השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²
נגזרים ³	נגזרים	מימון	מיליוני ש"ח	נגזרים ³	נגזרים	מימון	מיליוני ש"ח
אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים
	7.20	390	11,037		4.47	280	12,656
		5	252			6	356
7.14		395	11,289	4.44		286	13,012
	(2.96)	(158)	10,769		(0.81)	(49)	12,251
		(2)	82			(1)	190
(2.97)		(160)	10,851	(0.83)		(50)	12,441
4.17	4.24			3.61	3.66		
	10.53	217	4,234		6.64	147	4,485
		1	10			-	-
10.53		218	4,244	6.64		147	4,485
	(9.71)	(151)	3,178		(5.84)	(99)	3,421
		(35)	436			(35)	561
(10.58)		(186)	3,614	(6.83)		(134)	3,982
(0.05)	0.82			(0.19)	0.80		
	(19.71)	(267)	2,573		9.78	132	2,787
		(121)	1,998			59	1,727
(16.28)		(388)	4,571	8.67		191	4,514
	21.31	310	2,743		(9.18)	(135)	3,005
		107	1,783			(22)	1,446
17.59		417	4,526	(7.19)		(157)	4,451
1.31	1.60			1.48	0.60		
	3.85	340	17,844		5.69	559	19,928
		(115)	2,260			65	2,083
2.25		225	20,104	5.75		624	22,011
	0.01	1	16,690		(3.05)	(283)	18,677
		70	2,301			(58)	2,197
0.75		71	18,991	(3.31)		(341)	20,874
3.00	3.86			2.44	2.64		

מטבע ישראלי לא צמוד

נכסים^{4,4}
 השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
 סה"כ נכסים
 התחייבויות⁴
 השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
 סה"כ התחייבויות
 פער הריבית

מטבע ישראלי צמוד למדד

נכסים^{4,4}
 השפעת נגזרים ALM
 סה"כ נכסים
 התחייבויות⁴
 השפעת נגזרים ALM
 סה"כ התחייבויות
 פער הריבית

מטבע חוץ⁵

נכסים^{4,4}
 השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
 סה"כ נכסים
 התחייבויות⁴
 השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
 סה"כ התחייבויות
 פער הריבית

סך הכל

נכסים כספיים שהניבו הכנסות מימון^{4,4}
 השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
 סה"כ נכסים
 התחייבויות כספיות
 שגרמו הוצאות מימון⁴
 השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
 סה"כ התחייבויות
 פער הריבית

סקירת הנהלה (המשך)

שיעורי הכנסה והוצאה - מאוחד¹ (המשך)

בסכומים מדווחים

לששה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני			
2008		2009	
שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸		שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸	
כולל	ללא	כולל	ללא
השפעת	השפעת	השפעת	השפעת
נגזרים ³	נגזרים	נגזרים ³	נגזרים
אחוזים	מיליוני ש"ח	אחוזים	מיליוני ש"ח
	296		283
	9	(3)	
	2	2	
	50	77	
	-	(2)	
	357	357	
	(49)	(61)	
	308	296	
	17,844	19,928	
	48	41	
	145	142	
	(69)	(59)	
	17,968	20,052	
	16,690	18,677	
	89	155	
	271	167	
	17,050	18,999	
	918	1,053	
	*499	503	
	*(14)	(13)	
	1,403	1,543	

סך הכל הכנסות מימון מנכסים כספיים נטו, לרבות נגזרים הכנסות מימון אחרות: בגין אופציות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים (לא כולל אופציות, נגזרים בגידור, כ-ALM ונגזרים משוכצים שהופרדו) עמלות מעסקי מימון והכנסות מימון אחרות⁶ הוצאות מימון אחרות רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים הפרשה לחובות מסופקים (לרבות הפרשה כללית ונוספת) רווח מפעילות מימון לאחר ההפרשה לחובות מסופקים סך הכל נכסים כספיים שהניבו הכנסות מימון^{4,6} נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים⁷ נכסים כספיים אחרים⁴ הפרשה כללית והפרשה נוספת לחובות מסופקים סך כל הנכסים הכספיים סך הכל התחייבויות כספיות שגרמו הוצאות מימון⁴ התחייבויות הנובעות ממכשירים נגזרים⁷ התחייבויות כספיות אחרות⁴ סך כל ההתחייבויות הכספיות סך הכל עודף נכסים כספיים על התחייבויות כספיות נכסים לא כספיים התחייבויות לא כספיות סך כל האמצעים ההוניים

* סווג מחדש

סקירת הנהלה (המשך)

שיעורי הכנסה והוצאה - מאוחד¹ (המשך)

לששה חודשים שנתיים ביום 30 ביוני							
2008				2009			
שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸				שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸			
כולל	ללא	הכנסות	יתרה	כולל	ללא	הכנסות	יתרה
השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²	השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²
נגזרים ³	נגזרים	מימון		נגזרים ³	נגזרים	מימון	
אחוזים		מיליוני \$ ארה"ב		אחוזים		מיליוני \$ ארה"ב	
	4.14	14	725		2.35	8	686
		14	563			3	425
4.47		28	1,288	1.91		11	1,111
	(2.51)	(10)	773		(0.93)	(3)	740
		(10)	503			(1)	356
(3.08)		(20)	1,276	(0.80)		(4)	1,096
1.39	1.63			1.11	1.42		

מטבע חוץ נומינלי ב-\$ ארה"ב⁵:

נכסים⁴

השפעת נגזרים ALM ומשובצים³

סה"כ נכסים

התחייבויות⁴

השפעת נגזרים ALM ומשובצים³

סה"כ התחייבויות

פער הריבית

הערות לגבי הנתונים בדבר שיעורי הכנסה והוצאה

1. הנתונים בלוח זה ניתנים לפני ולאחר השפעת מכשירים נגזרים (לרבות השפעות חוץ מאזניות של מכשירים נגזרים).
2. על בסיס יתרות פתיחה חודשיות, פרט למגזר מטבע ישראלי לא צמוד בו מחושבת היתרה הממוצעת על בסיס נתונים יומיים, ולאחר ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות ספציפיות לחובות מסופקים.
3. מכשירים נגזרים מגדרים, נגזרים משובצים שהופרדו ונגזרים (ALM) המהווים חלק ממערך ניהול נכסים והתחייבויות של הבנק (למעט אופציות).
4. מהיתרה הממוצעת של הנכסים נוכחה היתרה הממוצעת של רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בגין אגרות חוב זמינות למכירה, הכלולים בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בסך של 4.0, 7.2 ו-1.0 מיליוני ש"ח, במגזרים: הלא צמוד, צמוד מדד והמט"ח, בהתאמה.
4. למעט מכשירים נגזרים.
5. לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
6. לרבות רווחים והפסדים ממכירת השקעות באגרות חוב ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב למסחר.
7. יתרות מאזניות ממוצעות של מכשירים נגזרים (לא כולל יתרות חוץ מאזניות ממוצעות של מכשירים נגזרים).
8. שיעור התשואה על בסיס שנתי.

החשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית ליום 30 ביוני 2009

בסכומים מדווחים

עם דרישה ועד חודש מיליוני ש"ח	מחודש ועד 3 חודשים מיליוני ש"ח	מ-3 חודשים ועד שנה מיליוני ש"ח	משנה ועד 3 שנים מיליוני ש"ח	מ-3 ועד 5 שנים מיליוני ש"ח
מטבע ישראלי לא צמוד				
10,944	1,232	377	29	1
סך הכל נכסים				
10,006	817	1,772	240	148
סך הכל התחייבויות				
938	415	(1,395)	(211)	(147)
הפרש				
69	40	127	13	11
השפעת עסקאות עתידיות				
1,007	455	(1,268)	(198)	(136)
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר				
1,007	1,462	194	(4)	(140)
החשיפה המצטברת במגזר				
מטבע ישראלי צמוד למדד				
147	261	1,066	1,902	852
סך הכל נכסים				
70	143	845	1,179	477
סך הכל התחייבויות				
77	118	221	723	375
הפרש				
-	-	(120)	(39)	(35)
השפעת עסקאות עתידיות				
77	118	101	684	340
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר				
77	195	296	980	1,320
החשיפה המצטברת במגזר				
מטבע חוץ**				
1,642	653	417	40	14
סך הכל נכסים				
1,871	682	377	38	9
סך הכל התחייבויות				
(229)	(29)	40	2	5
הפרש				
58	329	(150)	(7)	(5)
השפעת עסקאות עתידיות				
(171)	300	(110)	(5)	-
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר				
(171)	129	19	14	14
החשיפה המצטברת במגזר				
חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית				
12,733	2,146	1,860	1,971	867
סך הכל נכסים***				
יתרות חוב הנובעות מעסקאות בכרטיסי אשראי				
סה"כ נכסים במאזן				
11,947	1,642	2,994	1,457	634
סך הכל התחייבויות***				
זכאים בגין פעילות בכרטיסי אשראי				
סה"כ התחייבויות במאזן				
786	504	(1,134)	514	233
הפרש				
127	369	(143)	(33)	(29)
השפעת עסקאות עתידיות				
913	873	(1,277)	481	204
החשיפה לשינויים בשיעורי ריבית במגזר				
913	1,786	509	990	1,194
החשיפה המצטברת במגזר				

- נתונים מלאים על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מציגים את הערך הנוכחי של זרמים עתידיים כשהם מהווים לפי שיעור התשואה הפנימי של הסעיף המאזני. הזרמים העתידיים שהונו כאמור, כוללים ריבית שתצטבר עד למועד הפרעון, או עד למועד שינוי הריבית, המוקדם שבהם.
- השפעת עסקאות גידור כלולה בסך כל הנכסים או סך ההתחייבויות לפי העניין.

31.12.2008		30.6.2009		ללא תקופת לפי מידת			מעל	מ-10 ועד	מ-5 ועד
משך חיים	שיעור תשואה	משך חיים	שיעור תשואה	סך הכל	הגביה	פרעון*	20 שנים	20 שנים	10 שנים
ממוצע	פנימי	ממוצע	פנימי	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
שנים	אחוזים	שנים	אחוזים						
0.11	6.07	0.11	4.09	12,857	-	273	-	-	1
0.25	2.32	0.28	1.62	13,056	-	-	3	26	44
(0.14)	3.75	(0.17)	2.47	(199)	-	273	(3)	(26)	(43)
				308	-	-	-	29	19
				109	-	273	(3)	3	(24)
				109	-	109	(164)	(161)	(164)
3.36	5.04	3.07	3.42	5,189	-	-	24	184	753
3.45	3.65	3.34	3.48	3,643	-	-	-	254	675
(0.09)	1.39	(0.27)	(0.06)	1,546	-	-	24	(70)	78
				(498)	-	-	-	(164)	(143)
				1,048	-	-	24	(231)	(65)
				1,048	-	1,048	1,048	1,024	1,255
0.31	4.36	0.35	3.40	2,799	-	-	1	19	13
0.31	3.59	0.28	2.92	2,998	-	-	-	13	8
-	0.77	0.07	0.48	(199)	-	-	1	6	5
				189	-	-	-	(31)	(5)
				(10)	-	-	1	(25)	-
				(10)	-	(10)	(10)	(11)	14
0.85	-	0.89	-	21,366	-	794	25	203	767
				264					
				21,630					
0.86	-	0.85	-	19,707	-	10	3	293	727
				264					
				19,971					
(0.01)	-	0.04	-	1,659	-	784	22	(90)	40
				-	-	1	-	(163)	(129)
				1,659		785	22	(253)	(89)
				1,659	-	1,659	874	852	1,105

* בטור "ללא תקופת פרעון" מוצגות יתרות מאזניות.
 ** פעילות מקומית, לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
 *** כולל נכסים והתחייבויות לא כספיים המוצגים בטור "ללא תקופת פרעון".

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד

בסכומים מדווחים

(במיליוני שקלים חדשים)

30 ביוני 2009					
סיכון אשראי מאזני ¹	סיכון אשראי חוץ מאזני ²	סיכון אשראי כולל לציבור	ההוצאה בגין הפרשה ספציפית לחובות מסופקים	יתרות חובות בעייתיים ³	
287	67	354	2	18	חקלאות
2,096	480	2,576	14	128	תעשייה
1,402	2,063	3,465	10	338	בינוי
1,226	258	1,484	-	36	נדל"ן
188	15	203	-	-	חשמל ומים
1,858	333	2,191	11	139	מסחר
228	21	249	-	22	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
779	39	818	1	16	תחבורה ואחסנה
172	37	209	-	2	תקשורת ושרותי מחשב
797	112	909	-	11	שירותים פיננסיים
1,254	223	1,477	5	100	שירותים עיסקיים אחרים
328	87	415	-	19	שירותים ציבוריים וקהילתיים
1,283	44	1,327	1	43	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
2,136	1,079	3,215	14	166	אנשים פרטיים - אחר
724	44	768	4	108	בגין פעילות לווים בחו"ל
14,758	4,902	19,660	62	1,146	סך הכל
					סיכון אשראי שנכלל בענפי המשק השונים:
30	4	34	-	1	תנועות ההתיישבות ⁴
40	9	49	-	7	רשויות מקומיות ⁵

1. אשראי לציבור בסך 14,149 מיליון ש"ח, וכן השקעות באגרות חוב של הציבור בסך 600 מיליון ש"ח ונכסים הנובעים מפעילות במכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך 9 מיליון ש"ח.
2. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
3. יתרות חובות בעייתיים בניכוי אשראי המכוסה בכטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים, כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.
4. קיבוצים ומושבים, ארגונים אזרחיים וארציים ותאגידיים שבשליטת תנועות ההתיישבות.
5. לרבות תאגידיים בשליטתם.

סיכון האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי הפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד (המשך)

בסכומים מדווחים

(במיליוני שקלים חדשים)

30 ביוני 2008

הוצאה בגין הפרשה ספציפית לחובות מסופקים	ייתרות חובות בעייתיים*3	סיכון אשראי כולל לציבור	סיכון אשראי חוץ מאזני*2	סיכון אשראי מאזני*1	
-	6	357	100	257	חקלאות
6	118	3,533	1,214	2,319	תעשייה
18	435	2,854	1,582	1,272	בינוי
-	72	1,654	615	1,039	נדל"ן
-	2	256	65	191	חשמל ומים
21	167	2,987	815	2,172	מסחר
-	7	261	38	223	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
-	9	1,027	221	806	תחבורה ואחסנה
-	5	231	95	136	תקשורת ושרותי מחשב
(5)	14	1,423	509	914	שירותים פיננסיים
6	53	1,698	484	1,214	שירותים עיסקיים אחרים
2	20	632	278	354	שירותים ציבוריים וקהילתיים
(1)	40	1,144	81	1,063	אנשים פרטיים - הלוואות לדירור
8	138	2,529	504	2,025	אנשים פרטיים - אחר
-	11	922	218	704	בגין פעילות לווים בחו"ל
55	1,097	21,508	6,819	14,689	סך הכל
-	2	48	15	33	סיכון אשראי שנכלל בענפי המשק השונים:
-	7	63	23	40	תנועות ההתיישבות ⁴
-	-	-	-	-	רשויות מקומיות ⁵

1. אשראי לציבור בסך 14,096 מיליון ש"ח, וכן השקעות באגרות חוב של הציבור בסך 581 מיליון ש"ח ונכסים הנובעים מפעילות במכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך 12 מיליון ש"ח.
2. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
3. ייתרות חובות בעייתיים בניכוי אשראי המכוסה בבטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים, כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.
4. קיבוצים ומושבים, ארגונים אזורים וארציים ותאגידים שבשליטת תנועות ההתיישבות.
5. לרבות תאגידים בשליטתם.

סיכון האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי הפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.

* הוצג מחדש

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד (המשך)

בסכומים מדווחים

(במיליוני שקלים חדשים)

31 בדצמבר 2008

סיכון אשראי מאזני ¹	סיכון אשראי חוץ מאזני ^{2*}	סיכון אשראי כולל לציבור	ההוצאה בגין הפרשה ספציפית לחובות מסופקים	יתרות חובות בעייתיים ³	
295	81	376	-	23	חקלאות
2,157	1,237	3,394	15	160	תעשייה
1,408	2,063	3,471	34	386	בינוי
1,108	637	1,745	-	59	נדל"ן
180	59	239	-	2	חשמל ומים
2,231	813	3,044	33	174	מסחר
171	101	272	-	8	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
757	196	953	6	38	תחבורה ואחסנה
181	89	270	2	3	תקשורת ושרותי מחשב
743	596	1,339	(5)	20	שירותים פיננסיים
1,248	440	1,688	15	70	שירותים עסקיים אחרים
302	176	478	2	27	שירותים ציבוריים וקהילתיים
1,192	37	1,229	(1)	41	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
2,172	491	2,663	27	155	אנשים פרטיים - אחר
781	96	877	-	180	בגין פעילות לווים בחו"ל
14,926	7,112	22,038	128	1,346	סך הכל
סיכון אשראי שנכלל בענפי המשק השונים:					
26	15	41	-	2	תנועות ההתיישבות ⁴
34	31	65	-	*11	רשויות מקומיות ⁵

1. אשראי לציבור בסך 14,385 מיליון ש"ח, וכן השקעות באגרות חוב של הציבור בסך 533 מיליון ש"ח ונכסים הנובעים מפעילות במכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך 8 מיליון ש"ח.

2. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

3. יתרות חובות בעייתיים בניכוי אשראי המכוסה בכטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים, כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.

4. קיבוצים ומושבים, ארגונים אזרחיים וארציים ותאגידים שבשליטת תנועות ההתיישבות.

5. לרבות תאגידים בשליטתם.

סיכון האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.

* הוצג מחדש.

חשיפות למדינות - זרות על בסיס מאוחד⁽¹⁾

א. מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות

מועד הפרעון של החשיפה המאזנית		חשיפה מאזנית מעבר לגבול					סך כל החשיפה למדינות זרות:
מעל שנה	עד שנה	חשיפה חוץ מאזנית ⁽²⁾	יתרת חובות בעייתיים ⁽³⁾	סך הכל	לאחרים	לבנקים	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
85	743	140	6	828	139	689	• ליום 30.6.09:
*95	*725	*153	*5	*820	*162	658	• ליום 31.12.08:

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות ובטחונות נזילים. ליום 30.6.2009 לא היתה לבנק חשיפת אשראי בגין מדינה בודדת, בשיעור העולה על 1% מסך נכסי הבנק (31.12.2008 - זהה).
 (2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה.
 (3) יתרת חובות בעייתיים, בניכוי חובות המכוסים בבטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים. לא כולל רכיבי סיכון חוץ מאזניים.

* הוצג מחדש

ב. מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן עולה על 0.75% מסך נכסי הבנק

ליום 30.6.2009 לא קיימות בבנק חשיפות אשראי בגין מדינות - כנ"ל - ששיעור כל אחת מהן עולה על 0.75% מסך נכסי הבנק. ליום 31.12.2008 היתה לבנק חשיפה כנ"ל בגין מדינה אחת (בריטניה) שהסתכמה בסך של 171 מיליון ש"ח.

ג. מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות

ליום 30.6.2009 לא הייתה לבנק חשיפה למדינות זרות עם בעיות נזילות.

הצהרה (Certification)

אני, יעקב טננבאום, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן: "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 30 ביוני 2009 (להלן: "הדוח").
  2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
  3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
  4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיוח כספי, וכן:
    - א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח.
    - ב. קבענו בקרה פנימית על דיוח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיוח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיוח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולחוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.
    - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
    - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיוח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיוח כספי.
  5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיוח כספי:
    - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיוח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
    - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיוח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

הצהרה (Certification)

אני, אבי רישפן, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן: "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 30 ביוני 2009 (להלן: "הדוח").
  2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
  3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
  4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דוח כספי, וכן:
    - א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח.
    - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.
    - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
    - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה, שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
  5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
    - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
    - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

אבי רישפן
חשבונאי ראשי

27 באוגוסט, 2009

דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ

מבוא

סקרנו את המידע הכספי המצורף של בנק מרכנתיל דיסקונט בערכון מוגבל והחברות הכנות שלו (להלן - "הבנק"), הכולל את המאזן התמציתי ביניים המאוחד ליום 30 ביוני 2009 ואת הדוחות התמציתיים ביניים המאוחדים על רווח והפסד, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים לתקופות של ששה ושלושה חודשים שהסתיימו באותו תאריך.

הדירקטוריון וההנהלה אחראים לעריכה ולהצגה של מידע כספי לתקופות ביניים אלו בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות "דיווח כספי לתקופות ביניים" ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. אחריותנו היא להביע מסקנה על מידע כספי לתקופות ביניים אלו בהתבסס על סקירתנו.

היקף הסקירה

ערכנו את סקירתנו בהתאם לתקן סקירה 1 של לשכת רואי חשבון בישראל "סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים הנערכת על ידי רואה החשבון המבקר של הישות" ותקן סקירה שיישומו בסקירה של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים מורכבת מבידור, בעיקר עם אנשים האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים, ומישום נהלי סקירה אנליטיים ואחרים. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניוודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזוהים כביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מחויבים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ערוך, מכל הבחינות המהותיות בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

מבלי לסייג את מסקנתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 4ב' בדבר הצגה מחדש של יחס ההון לרכיבי סיכון לתקופות קודמות.

בכבוד רב,

זיו האפט	סומך חייקין
רואי חשבון	רואי חשבון

מבקרים משותפים

27 באוגוסט 2009

תמצית מאזנים מאוחדים

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

31 בדצמבר 2008 (מבוקר)	30 ביוני 2008 (בלתי מבוקר)	30 ביוני 2009 (בלתי מבוקר)	
			נכסים
3,396	1,983	3,110	מזומנים ופקדונות בבנקים
2,098	2,857	3,926	ניירות ערך
14,326	14,038	14,091	אשראי לציבור
9	9	-	אשראי לממשלה
*3	*2	2	השקעה בחברות כלולות
344	344	343	בניינים וציוד
135	135	158	נכסים אחרים
<u>20,311</u>	<u>19,368</u>	<u>21,630</u>	סך הכל נכסים
			התחייבויות והון
17,037	16,180	18,217	פקדונות הציבור
427	371	440	פקדונות מבנקים
45	44	46	פקדונות הממשלה
636	689	605	כתבי התחייבות נדחים
*687	*601	663	התחייבויות אחרות
<u>18,832</u>	<u>17,885</u>	<u>19,971</u>	סך הכל התחייבויות
1,479	1,483	1,659	הון עצמי
<u>20,311</u>	<u>19,368</u>	<u>21,630</u>	סך הכל התחייבויות והון

אבי רישפן
סמנכ"ל בכיר, חשבונאי ראשי

יעקב טננבאום
מנהל כללי

שלמה זהר
יו"ר הדירקטוריון

* סווג מחדש

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 27 באוגוסט 2009
הבאורים לתמצית הדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

תמצית דוחות רווח והפסד מאוחדים

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לששה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני		לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני	
	2008	2008	2008	2009
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)		(בלתי מבוקר)	
681	357	357	190	212
123	49	61	16	25
558	308	296	174	187
*322	*151	168	*75	83
9	4	6	4	6
*-	*-	19	*5	9
331	155	193	84	98
378	*180	192	90	97
106	51	58	26	29
173	82	83	44	44
657	313	333	160	170
232	150	156	98	115
87	53	59	35	44
145	97	97	63	71
3	2	1	1	1
148	99	98	64	72
-	(1)	-	-	-
148	98	98	64	72
1.19	0.80	0.79	0.51	0.58
-	(0.01)	-	-	-
1.19	0.79	0.79	0.51	0.58
0.12	0.08	0.08	0.05	0.06
-	-	-	-	-
0.12	0.08	0.08	0.05	0.06

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים

הפרשה לחובות מסופקים

רווח מפעילות מימון לאחר הפרשה לחובות מסופקים

הכנסות תפעוליות ואחרות

עמלות

רווח מהשקעות במניות, נטו

הכנסות אחרות

סך הכל הכנסות תפעוליות ואחרות

הוצאות תפעוליות ואחרות

משכורות והוצאות נלוות

אחזקה ופחת בניינים וציוד

הוצאות אחרות

סך הכל הוצאות תפעוליות ואחרות

רווח מפעולות רגילות לפני מס

הפרשה למיסים על הרווח מפעולות רגילות

רווח מפעולות רגילות לאחר מס

חלקו של הבנק ברווחי חברות כלולות לאחר מס

רווח נקי מפעולות רגילות

הפסד מפעולות בלתי רגילות, נטו

רווח נקי

רווח נקי למניה (באלפי שקלים חדשים)

מניה בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב:

• רווח נקי מפעולות רגילות

• הפסד מפעולות בלתי רגילות, לאחר מס

סך הכל

מניה בת 0.01 שקלים חדשים - ערך נקוב:

• רווח נקי מפעולות רגילות

• הפסד מפעולות בלתי רגילות, לאחר מס

סך הכל

* סווג מחדש

הבאורים לתמצית הדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

תמצית דוחות על השינויים בהון העצמי (המשך)

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

לששה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2009					
(בלתי מבוקר)					
הון מניות נפרע	קרנות הון	סך הכל הון וקרנות הון	רווח כולל אחר מצטבר*	יתרת רווח	סך הכל הון עצמי
51	152	203	(16)	1,292	1,479
-	-	-	159	-	159
-	-	-	(31)	-	(31)
-	-	-	(46)	-	(46)
-	-	-	-	98	98
51	152	203	66	1,390	1,659

יתרה לתחילת התקופה (מבוקר)
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:
 • התאמת ערך
 • נזקף לרווח והפסד בגין מימושים
 • השפעת המס המתייחס
 רווח נקי לתקופה
 יתרה לסוף התקופה

לששה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2008					
(בלתי מבוקר)					
הון מניות נפרע	קרנות הון	סך הכל הון וקרנות הון	רווח כולל אחר מצטבר*	יתרת רווח	סך הכל הון עצמי
51	152	203	16	1,144	1,363
-	-	-	51	-	51
-	-	-	(17)	-	(17)
-	-	-	(12)	-	(12)
-	-	-	-	98	98
51	152	203	38	1,242	1,483

יתרה לתחילת התקופה (מבוקר)
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:
 • התאמת ערך
 • נזקף לרווח והפסד בגין מימושים
 • השפעת המס המתייחס
 רווח נקי לתקופה
 יתרה לסוף התקופה

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008					
(מבוקר)					
הון מניות נפרע	קרנות הון	סך הכל הון וקרנות הון	רווח כולל אחר מצטבר*	יתרת רווח	סך הכל הון עצמי
51	152	203	16	1,144	1,363
-	-	-	(56)	-	(56)
-	-	-	(17)	-	(17)
-	-	-	22	-	22
-	-	-	19	-	19
-	-	-	-	148	148
51	152	203	(16)	1,292	1,479

יתרה לתחילת השנה
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:
 • התאמת ערך
 • נזקף לרווח והפסד בגין מימושים
 • נזקף לרווח והפסד בגין ירידת ערך
 • השפעת המס המתייחס
 רווח נקי לתקופה
 יתרה לסוף השנה

* מהווה "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".
הבאורים לתמצית הדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

תמצית דוחות על תזרימי המזומנים - מאוחדים

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשישה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני	לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני	
2008	2009	2009	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
			תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
148	98	72	רווח נקי לתקופה
290	(23)	(21)	התאמות הדרושות כדי להציג את המזומנים מפעולות (נספח א')
438	75	51	מזומנים נטו מפעילות שוטפת
			תזרימי מזומנים לפעילות בנכסים
28	(52)	-	פקדונות בבנקים, נטו
-	1	1	תמורה ממימוש השקעה בחברה מוחזקת
(1,801)	(2,371)	(1,497)	רכישת ניירות ערך זמינים למכירה
1,991	706	601	תמורה ממכירת ניירות ערך זמינים למכירה
250	54	3	תמורה מפידין ניירות ערך זמינים למכירה
25	(56)	(52)	ניירות ערך למסחר, נטו
(1,384)	177	86	אשראי לציבור, נטו
-	9	-	אשראי לממשלה, נטו
2	2	-	דיבידנד שהתקבל מחברה מוחזקת
(48)	(23)	(12)	רכישת בניינים וציוד
(937)	(1,553)	(870)	מזומנים נטו לפעילות בנכסים
			תזרימי מזומנים מפעילות בהתחייבויות ובהון
1,301	1,180	254	פקדונות מהציבור, נטו
85	13	98	פקדונות מבנקים, נטו
(5)	1	(4)	פקדונות מהממשלה, נטו
(157)	(54)	(23)	פרעון כתבי התחייבות נדחים
1,224	1,140	325	מזומנים נטו מפעילות בהתחייבויות ובהון
725	(338)	(494)	גידול (קטון) במזומנים
1,891	2,616	2,772	יתרת מזומנים לתחילת התקופה
2,616	2,278	2,278	יתרת מזומנים לסוף התקופה

הבאורים לתמצית הדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

תמצית דוחות על תזרימי המזומנים - מאוחדים

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשישה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני	לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני	
2008	2009	2009	
(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
נספח א'			
התאמות הדרושות כדי להציג את המזומנים מפעולות			
(3)	(1)	(1)	חלקו של הבנק ברווחים, נטו, של חברות מוחזקות
45	24	12	פחת והפחתות
126	62	25	הפרשה לחובות מסופקים
(69)	(36)	(39)	ריבית, נטו, ורווח ממכירת ניירות ערך זמינים למכירה
(1)	(1)	-	רווח שמומש ושטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן של ניירות ערך למסחר
24	-	-	הפרשה לירידת ערך השקעות
17	(47)	(27)	מסים נדחים, נטו
(3)	(12)	(6)	גידול ביעודה לפיצוי פרישה, נטו
64	23	20	התאמת ערכם של כתבי התחייבות נדחים
שינויים בסעיפים מאזניים			
(26)	(10)	3	נכסים אחרים
116	(25)	(8)	התחייבויות אחרות
290	(23)	(21)	סה"כ התאמות למזומנים מפעולות
נספח ב'			
פעולות שלא במזומן			
1	1	1	רכישת בניינים וציוד
36	-	-	השאלת ניירות ערך

הבאורים לתמצית הדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

1. מדיניות חשבונית

א. כללי

(1) דוחות הביניים נערכו על פי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו ועל פי כללי חשבוניות מקובלים, המיושמים כמתחייב לצורך עריכת דוחות כספיים לתקופות ביניים.

(2) דוחות הביניים הנ"ל ערוכים (בכפוף לאמור להלן) לפי אותם כללי חשבוניות שלפיהם נערכו הדוחות הכספיים המבוקרים ליום 31 בדצמבר 2008. יש לעיין בהם יחד עם הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2008 והבאורים המצורפים להם.

ב. מידע לגבי השפעה של תקני חשבוניות חדשים בתקופה שלפני יישומם

(1) בחודש דצמבר 2006, פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבוניות את תקן חשבוניות מספר 23, בדבר "הטיפול החשבוני בעסקאות בין ישות לבין בעל שליטה בה". תקן זה מחליף את תקנות ניירות ערך (הצגת פעולות בין תאגיד לבין בעל שליטה בו בדוחות הכספיים), התשנ"ו - 1996, שאומצו בהוראות הדווח לציבור של המפקח על הבנקים.

התקן קובע כי נכסים והתחייבויות הנובעים מעסקה שבוצעה בין הישות לבין בעל השליטה בה - יימדדו במועד העסקה לפי שווי הוגן - וההפרש שבין השווי הוגן כאמור, לבין התמורה שנקבעה בעסקה - ייזקף להון העצמי.

התקן חל על עסקאות בין ישות לבין בעל שליטה בה שבוצעו לאחר 1 בינואר 2007, ועל הלוואה שניתנה (או נתקבלה) מבעל שליטה, החל ממועד יישום התקן (גם אם תאריך הביצוע קדם לתאריך יישום התקן).

ביום 4 במאי 2008 פרסם בנק ישראל טיוטת הוראות בנוגע ליישום הטיפול החשבוני בעסקאות בין ישות לבין בעל השליטה בה בתאגידי הבנקאיים. על פי ההנחיות הכלולות בטייטה יחולו על עסקאות אלה תקני הדווח הכספי הבינלאומיים.

לגבי סוגי עסקאות מסוימים, כאמור - שעבורן לא נקבעה התייחסות בתקנים הבינלאומיים - יחולו כללי החשבוניות המקובלים בארה"ב. ההוראות שבתקן חשבוניות 23 ייושמו על ידי התאגידי הבנקאיים - רק אם אינן סותרות את תקני החשבוניות הבינלאומיים או כללי החשבוניות המקובלים בארה"ב - או בעסקאות שבהן לא נקבעו כללים מחייבים בתקנים ובכללי החשבוניות הנ"ל.

בנוסף, הודיע בנק ישראל כי בכוונתו להחיל את ההנחיות, כאמור על הדוחות הכספיים של התאגידי הבנקאיים לתקופות המתחילות ב-1 בינואר 2008 ואילך.

עד כה טרם פורסמו על ידי בנק ישראל הוראות מחייבות בנושא זה. עם זאת, להערכת הבנק - ליישום ההנחיות שנכללו בטייטת ההוראה לא יהיה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

1. מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים בתקופה שלפני יישום (המשך)

(2) בחודש יולי, 2006 פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מספר 29, בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) (להלן: "התקן"). התקן קובע כי ישויות הכפופות לחוק ניירות ערך, התשכ"ה - 1968 ומחויבות לדווח על פי תקנותיו של חוק זה, יערכו את דוחותיהן הכספיים לפי תקני IFRS - לתקופות המתחילות מיום 1 בינואר 2008. האמור אינו חל על תאגידים בנקאיים שדוחותיהם הכספיים ערוכים לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

בהקשר לכך, פרסם בנק ישראל ביום 7 ביוני 2009 מסמך, הכולל מתווה מוצע לאימוץ תקני הדוח הכספי הבינלאומיים בדוחות הכספיים של התאגידים הבנקאיים בישראל.

המתווה עורך אבחנה בין תקני דוח הנוגעים לנושאים הנמצאים בליבת העסק הבנקאי, לבין תקני דוח אחרים, כדלקמן:

א. תאריך היעד המוצע ליישום תקני הדוח הכספי הבינלאומיים שאינם נוגעים בנושאים הקשורים לליבת העסק הבנקאי, יהיה 1.11.2011. הוראות הדוח לציבור של בנק ישראל יותאמו לתקנים אלו עד ליום 31.12.2009.

ב. תאריך היעד המקדמי המוצע ליישום תקני הדוח הכספי הבינלאומיים הנוגעים לנושאים הקשורים לליבת העסק הבנקאי, יהיה 1.1.2013. תאריך זה כפוף להחלטה סופית שעתיד בנק ישראל לקבל במהלך שנת 2011. החלטת בנק ישראל תושפע מלוח הזמנים שיקבע בארה"ב, ומהתקדמות "תהליך ההתכנסות" - בין גוף התקינה הבינלאומית וגוף התקינה בארה"ב.

(3) ביום 31 בדצמבר 2007 פורסמה על ידי בנק ישראל הוראה חדשה בנושא: "המדידה והגילוי של חובות בעייתיים והפרשה לחובות מסופקים, בדוחות כספיים של תאגידים בנקאיים". ההוראה מבוססת על התקינה החשבונאית הקיימת בארה"ב לגבי תאגידים בנקאיים. העקרונות הגלומים בבסיס ההוראה, מהווים שינוי מרחיק לכת ביחס להוראות הנוכחיות - בנושא סוג חובות בעייתיים ומדידת הפרשות להפסדי אשראי בגין חובות אלו.

השינויים העיקריים שנכללו בהוראה, ביחס להוראות הקיימות, הינם:

- הוטל על התאגידים הבנקאיים לערוך הפרשות לירידת ערך נכסים, בגין אשראים בעייתיים, באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" או "הפרשה קבוצתית" - כמפורט להלן:
- "הפרשה פרטנית להפסדי אשראי" - תיושם בגין ירידת ערך של אשראים בעייתיים שהיקפם החוזי עולה על מיליון ש"ח, וכן בגין חייבים בעייתיים מזהים אחרים (שההפרשה לירידת ערך בגינם אינה נכללת ב"הפרשה הקבוצתית").

ההפרשה הפרטנית להפסדי אשראי תערך בהתבסס על תזרימי התקבולים המהוונים הצפויים מהחייבים, או על פי השווי ההוגן של הבטחות ששועבדו להבטחת אותם אשראים.

1. מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

- **"הפרשה ספציפית להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי"** - תיושם עבור הפרשות לירידת ערך של קבוצות אשראים הומוגניות, המורכבות מאשראים בסכומים קטנים יחסית (כגון: אשראים בגין כרטיסי אשראי, אשראי לדיוור, אשראי "צרכני" בתשלומים וכו'), וכן בגין אשראים אחרים - שנבדקו פרטנית - ולא סווגו כ"חובות פגומים". ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי תערך בהתבסס על שיעורי ההפסד שתועדו בעבר בגין כל אחת מהקבוצות ההומוגניות.
  - הוגדרו סוגים חדשים של חובות בעייתיים, כגון:
  - **"סיכון אשראי נחות" (substandard)** - מוגדר כאשראי שאינו מוגן באופן מספק על ידי בטחונות ו/או יכולת התשלום של החייב - באופן שקיימת אפשרות שהבנק יספוג הפסד מסוים בגין אשראי זה - אם לא יתוקנו הליקויים.
  - **"חוב פגום"** - אשראי שהתאגיד הכנקאי צופה כי לא יגבה במועד את כל הסכומים המגיעים בגינו - וההפרשה להפסדי אשראי בגינו נמדדת במסלול "הפרשה פרטנית".
  - על פי ההוראה יש להחיל את הסווג הנ"ל, לכל הפחות על: אשראים המצויים בפיגור העולה על 90 יום, חובות ש"אורגנו מחדש", ויתרות בחשבונות עובר ושש הנמצאים בחריגה - שהוגדרו כ"חובות בעייתיים בפיגור" בהתאם לסעיף 4 (ג') בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 325 (ראה עדכון להלן).
  - על פי ההוראה נאסר על התאגידים לרשום הכנסות ריבית (לא כולל הפרשי הצמדה ושער על קרן החוב) בגין חובות פגומים - על בסיס צבירה.
  - **"סיכון אשראי בסווג שלילי" (classified)** - המונח מתייחס לקבוצת אשראים (לרבות סיכונים אשראי) בעייתיים - הכוללת את כל האשראים שסווגו: כ-"סיכון אשראי נחות" או כ-"חוב פגום".
  - הוחמרו ההוראות בגין מחיקה חשבונאית של חובות בעייתיים. בין היתר קובעת ההוראה בנושא זה, כי:
  - יש למחוק חשבונאית כל חוב שנחשב בלתי ניתן לגביה, או חוב בעל ערך נמוך מאוד שהותרתו כנכס - אינה מוצדקת.
  - יש למחוק חשבונאית באופן מיידי (כנגד הפרשה להפסד אשראי), כל חלק של חוב העודף על שווי הבטחונות - שזוהה כסכום שאינו בר גביה.
  - אין לדחות מחיקה חשבונאית של חוב - שנערכה בגינו הפרשה להפסדי אשראי, אלא אם צפויים ארועים ספציפיים שיחזקו את שווי החוב. דחייה זו לא תמשך, בדרך כלל, למעלה משנתיים.
  - לגבי חובות בעייתיים שההפרשה בגינם נמדדת על בסיס "הפרשה קבוצתית", נקבע כי:
1. חובות בפיגור המובטחים בבטחון שאינו דירת מגורים, או חובות שאינם מובטחים - ימחקו חשבונאית אם תקופת הפיגור בגינם עולה על 150 יום.
  2. בחובות המובטחים בבטחון דירת מגורים - יש למחוק את חלק החוב העודף על שווי הבטחון, אם תקופת הפיגור עולה על 180 יום.

1. מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים בתקופה שלפני יישום (המשך)

3. חובות של יחידים בפשיטת רגל או של תאגידים שניתן לגביהם צו פרוק - יימחקו חשבונאית תוך 60 יום ממועד מתן צו הכינוס (או הפירוק לפי העניין).

• הורחבו דרישות הגילוי בדוחות הכספיים בגין חובות בעייתיים ונקבעו כללים לעריכת נהלים, תעוד ובקרה פנימית - בגין השיטות והתהליכים לזיהוי מדידה ודווח של חובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי בגינם.

ההנחיות הכלולות בהוראה המקורית מיום 31.12.2007 היו עתידות להיכנס לתוקף החל מיום 1 בינואר 2010 ואילך (ראה עדכונים צפויים להלן).

בנוסף, כוללת ההוראה "הוראות מעבר", שיחולו בעת יישומה לראשונה של ההוראה:

- יימחקו חשבונאית יתרות החובות הבעייתיים העומדים בקריטריונים למחיקה חשבונאית.
- יבוטלו כל הכנסות הריבית שנצברו למועד יישום ההוראה - וטרם נגבו בפועל, בגין חובות פגומים העונים על הקריטריונים שנקבעו בהוראה.
- הפרשים שיווצרו במועד היישום לראשונה של ההנחיות החדשות - בין יתרת הפרשות להפסדי אשראי, על פי ההנחיות הקיימות, לבין יתרתן המחושבת על פי ההנחיות החדשות - ייזקפו לסעיף העודפים בהון העצמי.

בהמשך להוראה המקורית מיום 31.12.2007 הוציא בנק ישראל ביום 20 באוגוסט 2009 טיוטת הוראה - הכוללת בעיקר עדכונים והבהרות להנחיות שנקבעו בהוראה המקורית, וכן עדכונים להנחיות מסימות הכלולות בהוראות ניהול בנקאי תקין.

העדכונים שנכללו בטיטוטת ההוראה נועדו להתאים את הכללים והמינוחים הקיימים, למונחים ולהנחיות החדשים שנכללו בהוראה המקורית ובטיטוטת ההוראה הנוכחית (להלן: "ההוראות החדשות").

להלן עיקרי השינויים והתוספות שנכללו בטיטוטת ההוראה:

- א. יישום "ההוראות החדשות" יידחה ליום 30.6.2010 (במקום 1.1.2010).
- ב. מוצע לבטל, החל מיום 30.6.2010, סעיפים מסוימים בהוראת ניהול בנקאי תקין 325 (בנושא: "ניהול מסגרות אשראי") - הנוגעים להיבטים חשבונאיים של סוג חשבונות מסוימים כבעייתיים, והכרה בהכנסות ריבית. נושאים אלו יטופלו במסגרת ההוראה הכללית למדידת הפרשות להפסדי אשראי וגילוי לגבי חובות בעייתיים.
- ג. בהתאמה לתיקונים המוצעים בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 325 (כמפורט בסעיף ב', לעיל) - מוצע למעט מהגדרת "חובות פגומים" - יתרות בחשבונות ח"ד שחויבו ב"ריבית חריגה".

1. מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים בתקופה שלפני יישום (המשך)

ד. במטרה להתאים את ההגדרות והמונחים הכלולים בהוראת הניהול בנקאי תקין מס' 315 (בנושא: "הפרשה נוספת לחובות מסופקים"), למונחים שנכללו ב"הוראות החדשות" - תכלול הוראת הניהול הבנקאי התקין, החל מיום 30.6.2010 - שלושה סוגי חובות בעייתיים, כלבד: "חובות פגומים", "חובות נחותים" ו"חובות בהשגחה מיוחדת". שיעורי הפרשה הנוספת שיחולו על הסוגים השונים של החובות הבעייתיים יהיו כדלקמן:

סיכון אשראי "בהשגחה מיוחדת"	-	1%
סיכון אשראי "נחות"	-	2%
סיכון אשראי "פגום"	-	4%

ה. במטרה לפשט את הכללים למדידת הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי - הדורות שימוש במודלים סטטיסטיים מורכבים והיסטוריית נתונים לגבי מחיקות חשבונאיות, שלא קיימות במערכת הבנקאית, בשלב זה - נכללה בטיטת ההוראה, הוראת שעה - שתיושם בין השנים 2010 - 2012 (להלן: "תקופת המעבר"), המכילה מודל פשוט יותר לחישוב הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי.

על פי הכללים המוצעים בהוראת השעה - יקבעו שיעורי הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי ב"תקופת המעבר", בהתבסס על טווח שיעורי הפרשות ההיסטוריים לחובות מסופקים (לרבות הפרשות לריבית בגין חובות שאינם נושאי הכנסה), בתקופה שמיום 1.1.2008 ועד 30.6.2010 - בפילוח לפי "ענפי משק" - כהגדרתם בהוראות הדוח של בנק ישראל.

תאגיד בנקאי שיישם את הכללים למדידת הפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, שנקבעו בהוראת השעה - יוכל שלא לשמר בספריו את הפרשה הנוספת וההפרשה הכללית לחובות מסופקים (שעריכתה נדרשת מכח הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 315), ובתנאי שסכום הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי - בכל מועד דוח ב"תקופת המעבר" - לא יפול מסכום הפרשה הכללית והנוספת לאותו מועד - שהיה מתקבל מחישוב סכומי הפרשות אלו על פי הכללים שבהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 315.

בהמשך לטיטת ההוראה, כאמור, ולאור החשיבות שמקנה בנק ישראל ליישום ההוראות החדשות, וההשפעה המהותית הצפויה לנבוע מיישום הוראות אלו - הוציא בנק ישראל ביום 20 באוגוסט 2009 טיטת הוראות - המרחיבות את דרישות הדוח לפיקוח על הבנקים ככל הנוגע לתהליך יישום ההוראה. בין היתר נדרשים התאגידים הבנקאיים:

א. לדוח לפיקוח על הבנקים, עד ליום 15.4.2010, (במתכונת שנקבעה על ידי בנק ישראל), על השינויים הצפויים בהון העצמי, באשראי לציבור, ובסיכון האשראי בחתכים שונים - ליום 31.12.2009 - לו יושמו ההוראות החדשות באותו תאריך.

ב. לכלול בדוחות הכספיים ליום 30.6.2010, באור "פרופורמה", שיפרט את ההשפעה הצפויה ליישום ההוראה, על הסעיפים המאזניים העיקריים, לו היתה ההוראה מיושמת באותו מועד.

1. מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

ג. למסור לפיקוח על הבנקים הצהרה (שתחתם על ידי יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל והחשבונאי הראשי), לגבי הבקרה הפנימית על דוח כספי שיושמה על ידי הבנק לצורך קביעת יתרת החוב הרשומה של האשראי לציבור, וההפרשות להפסדי אשראי שנכללו בבאור ה"פרופורמה" ליום 30.6.2010, להעריך את האפקטיביות של בקרה זו - ולציין כי אפקטיביות הבקרה הפנימית בנושא זה, בוקרה על ידי רואי החשבון המבקרים.

ד. להתקשר עם רואי החשבון המבקרים בהזמנה לביצוע ביצוע ביקורת מיוחדת שתערך על ידם בנושא: "האשראי לציבור וההפרשות להפסדי אשראי", במטרה לאפשר לרואי החשבון המבקרים לחוות את דעתם:

- כי התאמות הפרופורמה שנערכו ביחס ליתרת החוב הרשומה של סעיף האשראי לציבור ויתרת ההפרשה להפסדי אשראי הכלולים בבאור ה"פרופורמה" במסגרת הדוחות הכספיים של הבנק ליום 30.6.2010 - משקפות באופן נאות מכל הבחינות המהותיות את התאמות הפרופורמה בגין היתרות של סעיפים אלו, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים והוראות הדוח לציבור של המפקח על הבנקים והנחיותיו.

- כי הבנק קיים בקרה פנימית אפקטיבית על דוח כספי לצורך התאמות ה"פרופורמה" בגין יתרת החוב הרשומה של סעיף האשראי לציבור ויתרת ההפרשה להפסדי אשראי - שנכללו בבאור ה"פרופורמה" בדוחות הכספיים ליום 30.6.2010.

חות הדעת בנושאים שפורטו לעיל, יערכו במתכונת שנקבעה על ידי בנק ישראל, ויוגשו לבנק ולבנק ישראל בלבד. בנוסף, יפרטו רואי החשבון את הליקויים המשמעותיים בבקרה הפנימית על דוח כספי שהתגלו במהלך הביקורת (ככל שהיו כאלה), ואת המלצותיהם לתיקון ליקויים אלו.

יישום ההנחיות החדשות הכלולות בהוראה, מחייב הערכות ושינויים מהותיים במערכות המידע הקיימות, שאינן מותאמות בשלב זה, לדוח על פי הכללים החדשים.

מכיוון שמערכות המידע האמורות - המהוות את הנדבך העיקרי הנדרש ליישום ההוראה, טרם הושלמו, כאמור - לא ניתן להעריך, בשלב זה את השלכות יישום ההוראה - על תוצאות הכספיות של הבנק בעתיד.

(4) ביום 9 באפריל 2009 פורסמו בארה"ב כללים חדשים להכרה כירידת ערך של מכשירי חוב (לרבות אגרות חוב). על פי כללים אלו תסווג ירידת ערך בגין מכשיר חוב, שהוכרה כירידת ערך "בעלת אופי אחר מזמני", כדלקמן:

- ירידת ערך הנובעת מהפסד אשראי - תזקף לדוח הרווח והפסד.

- ירידת ערך הנובעת מגורמים אחרים - תזקף להון העצמי.

סווג ירידת הערך בהתאם לכללים אלו מותנה בכוונת ויכולת התאגיד המשקיע להחזיק במכשיר החוב עד להשבת עלותו המופחתת (בניכוי הפסדי האשראי שנזקפו לדוח רווח והפסד).

1. מדיניות חשבונאית (המשך)

בעקבות ההתפתחויות בתקינה החשבונאית האמריקאית, כאמור - פרסם בנק ישראל ביום 9 ביוני 2009, הנחיות לתאגידים הבנקאיים המבקשים להחיל עליהם את כללי המדידה החדשים.

על פי הנחיות אלו, מותנה יישומם של כללי המדידה החדשים בקבלת אישור מוקדם מהפיקוח על הבנקים. כתנאי לקבלת האישור, כאמור - ידרשו התאגידים הבנקאים המבקשים להחיל עליהם את כללי המדידה החדשים לדווח לפיקוח על הבנקים, כדלקמן:

- פרוט המדיניות שבכוונת התאגיד הבנקאי ליישם.
  - תאור התהליך והשיטה לסווג סכומי ירידת הערך שייזקפו להון העצמי.
  - פרוט הנהלים והבקורות שיושמו בנושא זה המבטיחים שהבקורות הפנימיות על דוח כספי בנושא זה יהיו אפקטיביות.
  - פרוט התייעוד שתומך ברישום חשבונאי זה.
  - תיעוד השיטה בצרוף הנמקות לקביעת סכומי ירידת הערך שנזקפו להון העצמי.
- הבנק בחר שלא לאמץ, בשלב זה, את כללי המדידה החדשים. לפיכך, סווגו ההפסדים שנמדדו בגין ירידת ערכם של ניירות הערך, בדוחות כספיים אלו - על פי ההנחיות הקודמות של בנק ישראל.

ג. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים שיושמו לראשונה בתקופת הדוח

בחודש ינואר 2009 פורסמו על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות - תקן חשבונאות מס' 15 (מתוקן), "ירידת ערך נכסים" (להלן: "התקן") והבהרה מס' 10 בנושא: "הטיפול החשבונאי בירידת ערך של השקעה בחברה מוחזקת שאינה חברה בת".

התיקון לתקן משנה בעיקר את הטיפול החשבונאי באופן ההקצאה של מוניטין שנרכש במהלך של צרוף עסקים ליחידות מניבות מזומנים. הבהרה מס' 10 קובעת - כי על הישויות הרלבנטיות לבחון בכל תאריך דווח אם מתקיימים סימנים המצביעים על ירידת ערך, לכאורה, של השקעותיהן בחברות כלולות - ולאמז את ערכן בר ההשבה של השקעות אלו. ההפסד שיוכר, בעקבות אמדן זה - ייוחס לסעיף: "השקעות בחברות כלולות", בכללותו.

הבנק יישם בתקופת הדוח את הוראות התקן והבהרה מס' 10, כאמור. ליישום הכללים החדשים לא הייתה השפעה על הדוחות הכספיים.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

2. ניירות ערך

30 ביוני 2009				
(בלתי מבוקר)				
התאמה לשווי הוגן				
שווי הוגן**	הפסדים	רווחים	עלות מופחתת*	הערך במאזן
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ניירות ערך זמינים למכירה				
אגרות חוב: ⁽¹⁾				
3,084	-	56	3,028	3,084
576	11	15	572	576
3,660	11	71	3,600	3,660
149	-	40	109	149
3,809	***11	***111	3,709	3,809
ניירות ערך למסחר				
אגרות חוב: ⁽¹⁾				
72	-	-	72	72
44	1	-	45	44
116	1	-	117	116
1	-	-	1	1
117	****1	-	118	117
3,926	12	111	3,827	3,926

* עלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - במידת הצורך.
 ** נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים. כן כוללים נתוני השווי הוגן בתיק הזמין למכירה - מניות בסך 18 מיליון ש"ח, שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי העלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - שעל פי הערכת ההנהלה אינה עולה על שווי הוגן.
 *** כלולים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", בניכוי השפעת המס.
 **** נזקפו לדוח רווח הפסד

הערות:

- (1) לגבי תוצאות הפעילות בגין השקעות באגרות חוב - ראה באור 9.
- (2) הסעיף כולל יתרה בסך של כ-131 מיליון ש"ח בגין השקעה במניות חברת "בזק", המייצגת את חלקו היחסי של הבנק בבטוחה שקיבל הבנק מלווה, בגין הלוואה שהועמדה לו במסגרת קונסורציום בנקים, לרכישת מניותיה של חברת "בזק". לאחר שהלקוח לא עמד בתנאי הלוואה ולא שילם את הריבית התקופתית מינה בית המשפט, לבקשת קונסורציום הבנקים, כונס נכסים למימוש הבטוחה. על פי הנחיה שהוצאה על ידי הפיקוח על הבנקים, נדרשו הבנקים החברים בקונסורציום - לאור מצבו של הלווה - להפסיק ולנהוג ביתרת החוב של הלווה כביתרת אשראי ולסווגה, לסעיף "ניירות ערך" במסגרת ה"תיק הזמין למכירה" - על פי שווי השוק של הבטוחה (עד לנוכה יתרת החוב של הלווה). השינויים בשווי השוק של הבטוחה, מעבר ליתרת הלוואה (בניכוי הפרשות ספציפיות), נזקפים באופן שוטף לקרן ההון "מהתאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן". ליום 30 ביוני 2009, עולה שווי השוק של הבטוחה בסך של כ-40 מיליון ש"ח על עלותה (שנקבעה בהנחיות הפיקוח על הבנקים).
 לאחר תאריך המאזן מימש הבנק כשליש מהחזקותיו במניות "בזק", בתמורה לסך של כ-45 מיליון ש"ח. הרווח הצפוי בגין המכירה, בסך של כ-7 מיליון ש"ח, נטו - ייזקק בספרי הבנק ברבעון השלישי של השנה.
- (3) הסעיף כולל יתרה בסך 10 מיליון ש"ח, בגין החזקה בשיעור 14.8% בחברת א.י. אמריקה ישראל בע"מ. לבנק ניתנו אופציות הניתנות למימוש עד לתאריכים 31.10.2009 ו-31.10.2010, לרכוש 3.5% נוספים מהחברה תמורת סך בשקלים השווה ל-660 אלף דולר של ארה"ב ו-700 אלף דולר של ארה"ב - בהתאמה.

(3) לגבי תוצאות הפעילות בגין השקעות במניות - ראה באור 10.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

2. ניירות ערך

30 ביוני 2008				
(בלתי מבוקר)				
התאמה לשווי הוגן				
הערך במאזן	עלות מופחתת*	רווחים	הפסדים	שווי הוגן**
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ניירות ערך זמינים למכירה				
אגרות חוב: ⁽¹⁾				
• ממשלתיות	2,000	22	1	2,021
• של חברות אחרות	565	18	3	580
	2,565	40	4	2,601
מניות ⁽²⁾	111	21	-	132
סך הכל ניירות ערך זמינים למכירה	2,676	61***	4***	2,733
ניירות ערך למסחר				
אגרות חוב: ⁽¹⁾				
• ממשלתיות	88	-	-	88
• של חברות אחרות	37	-	1	36
	125	-	1	124
מניות	-	-	-	-
סך הכל ניירות ערך למסחר	125	-****	1****	124
סך הכל ניירות ערך	2,801	61	5	2,857

* מניות - עלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - במידת הצורך.
 ** נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים. כן כוללים נתוני השווי הוגן בתיק הזמין למכירה - מניות בסך 19 מיליון ש"ח, שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי העלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - שעל פי הערכת ההנהלה אינה עולה על שווי הוגן.
 *** כלולים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", בניכוי השפעת המס.
 **** נזקף לדוח רווח והפסד

הערות:

- (1) לגבי תוצאות הפעילות בגין השקעה באגרות חוב - ראה באור 9.
- (2) הסעיף כולל יתרה בסך של כ-113 מיליון ש"ח בגין השקעה במניות חברת "בזק", המייצגת את חלקו היחסי של הבנק בכטוחה שקיבל הבנק מלווה, בגין הלוואה שהועמדה לו במסגרת קונסורציום בנקים, לרכישת מניותיה של חברת "בזק". לאחר שהלוקח לא עמד בתנאי הלוואה ולא שילם את הריבית התקופתית מינה בית המשפט, לבקשת קונסורציום הבנקים, כונס נכסים למימוש הכטוחה. על פי הנחיה שהוצאה על ידי הפיקוח על הבנקים, נדרשו הבנקים החברים בקונסורציום - לאור מצבו של הלווה - להפסיק ולנהוג ביתרת החוב של הלווה כביתרת אשראי ולסווגה, לסעיף "ניירות ערך" במסגרת ה"תיק הזמין למכירה" - על פי שווי השוק של הכטוחה (עד לגובה יתרת החוב של הלווה). השינויים בשווי השוק של הכטוחה, מעבר ליתרת הלוואה (בניכוי הפרשות ספציפיות), נזקפים באופן שוטף לקרן ההון "התאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן". ליום 30 ביוני 2008 עלה שווי השוק של הכטוחה בסך של כ-21 מיליון ש"ח על עלותה (שנקבעה בהנחיות הפיקוח על הבנקים).
- הסעיף כולל יתרה בסך 1 מיליון ש"ח, בגין החזקה בשיעור של 10% בחברת נ.פ.א. ניהול פיננסי בע"מ (להלן: "נ.פ.א."). לבנק ניתנה אופציה למכור ל"נ.פ.א." עד ליום 30 בספטמבר 2010 את מלוא אחזקותיו ב"נ.פ.א." תמורת 1 מיליון ש"ח. במקביל, העניק הבנק ל"נ.פ.א." אופציה לרכוש את מלוא אחזקותיו בחברה עד ליום 30 בספטמבר 2010 תמורת 1.5 מיליון ש"ח. ביום 22.4.2009 מימש הבנק את האופציה שניתנה לו וחדל להיות בעל מניות ב"נ.פ.א."
- הסעיף כולל יתרה בסך 10 מיליון ש"ח, בגין החזקה בשיעור של 14.8% בחברת א.י. אמריקה ישראל בע"מ. לבנק ניתנו אופציות הניתנות למימוש עד לתאריכים 31.10.2009 ו-31.10.2010, לרכוש 3.5% נוספים מהחברה תמורת סך בשקלים השווה ל-660 אלף דולר של ארה"ב ו-700 אלף דולר של ארה"ב - בהתאמה.
- (3) לגבי תוצאות הפעילות בגין השקעות במניות - ראה באור 10.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

2. ניירות ערך (המשך)

31 בדצמבר 2008					
(מבוקר)					
התאמה לשווי הוגן					
שווי הוגן**	הפסדים	רווחים	עלות מופחתת*	הערך במאזן	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ניירות ערך זמינים למכירה					
אגרות חוב: ⁽¹⁾					
					• ממשלתיות
1,401	5	7	1,399	1,401	
					• של חברות אחרות
505	53	3	555	505	
1,906	58	10	1,954	1,906	
132	-	23	109	132	מניות ⁽²⁾
2,038	***58	***33	2,063	2,038	סך הכל ניירות ערך זמינים למכירה
ניירות ערך למסחר					
אגרות חוב: ⁽¹⁾					
					• ממשלתיות
19	-	-	19	19	
					• של חברות אחרות
41	2	-	43	41	
60	2	-	62	60	
-	-	-	-	-	מניות
60	****2	-	62	60	סך הכל ניירות ערך למסחר
2,098	60	33	2,125	2,098	סך הכל ניירות ערך

* מניות - עלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - במידת הצורך.
 ** נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים. כן כוללים נתוני השווי הוגן בתיק הזמין למכירה - מניות בסך 18 מיליון ש"ח, שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי העלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - שעל פי הערכת ההנהלה אינה עולה על שווי הוגן.
 *** כלולים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", בניכוי השפעת המס.
 **** נזקף לדוח רווח והפסד

הערות:

- (1) לגבי תוצאות הפעילות בגין השקעה באגרות חוב - ראה באור 9.
- (2) • הסעיף כולל יתרה בסך של כ-114 מיליוני ש"ח בגין השקעה במניות חברת "בזק", המייצגת את חלקו היחסי של הבנק בבטוחה שקיבל הבנק מלווה, בגין הלוואה שהועמדה לו במסגרת קונסורציום בנקים, לרכישת מניותיה של חברת "בזק". לאחר שהלקוח לא עמד בתנאי הלוואה ולא שילם את הריבית התקופתית מינה בית המשפט, לבקשת קונסורציום הבנקים, כונס נכסים למימוש הבטוחה. על פי הנחיה שהוצאה על ידי הפיקוח על הבנקים, נדרשו הבנקים החברים בקונסורציום - לאור מצבו של הלווה - להפסיק ולנהוג ביתרת החוב של הלווה כביתרת אשראי ולסווגה, לסעיף "ניירות ערך" במסגרת ה"תיק הזמין למכירה" - על פי שווי השוק של הבטוחה (עד לגובה יתרת החוב של הלווה). השינויים בשווי השוק של הבטוחה, מעבר ליתרת הלוואה (בניכוי הפרשות ספציפיות), נזקפים באופן שוטף לקרן ההון "מהתאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן". ליום 31 בדצמבר 2008 עלה שווי השוק של הבטוחה בסך של כ-23 מיליון ש"ח על עלותה (שנקבעה בהנחיות הפיקוח על הבנקים).
 • הסעיף כולל יתרה בסך 1 מיליון ש"ח, בגין החזקה בשיעור של 10% בחברת נ.פ.א. ניהול פיננסי בע"מ (להלן: "נ.פ.א."). לבנק ניתנה אופציה למכור ל"נ.פ.א." עד ליום 30 בספטמבר 2010 את מלוא אחזקותיו ב"נ.פ.א." תמורת 1 מיליון ש"ח. במקביל, העניק הבנק ל"נ.פ.א." אופציה לרכוש את מלוא אחזקותיו בחברה עד ליום 3 בספטמבר 2010 תמורת 1.5 מיליון ש"ח. ביום 22.4.2009 מימש הבנק את האופציה שניתנה לו וחדל להיות בעל מניות ב"נ.פ.א."
 • הסעיף כולל יתרה בסך 10 מיליון ש"ח, בגין החזקה בשיעור 14.8% בחברת אי. אמריקה ישראל בע"מ. לבנק ניתנו אופציות הניתנות למימוש עד לתאריכים 31.10.2009 ו-31.10.2010, לרכוש 3.5% נוספים מהחברה תמורת סך בשקלים השווה ל-660 אלף דולר של ארה"ב ו-700 אלף דולר של ארה"ב - בהתאמה.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

3. מידע על הפרשה לחובות מסופקים

בסכומים מדווחים (במליוני שקלים חדשים)

(בלתי מבוקר)

א. הפרשה לחובות מסופקים

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני

2008				2009				
הפרשה ספציפית*				הפרשה ספציפית*				
סך הכל	הפרשה נוספת**	אחרת	לפי עומק הפיגור	סך הכל	הפרשה נוספת**	אחרת	לפי עומק הפיגור	
730	68	659	3	760	66	691	3	יתרת הפרשה לתחילת התקופה
41	-	41	-	50	2	47	1	הפרשות במהלך התקופה
(24)	(4)	(20)	-	(25)	(4)	(21)	-	הקטנת הפרשות
(1)	-	(1)	-	-	-	-	-	גביית חובות שנמחקו בעבר
16	(4)	20	-	25	(2)	26	1	סכום שנזקף לדוח רווח והפסד
(10)	-	(10)	-	(3)	-	(3)	-	מחיקות, נטו***
736	64	669	3	782	64	714	4	יתרת הפרשה לסוף התקופה
11	6	5	-	14	6	8	-	מזה- יתרת הפרשה שלא נוכתה מסעיף אשראי לציבור

לששה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני

2008				2009				
הפרשה ספציפית*				הפרשה ספציפית*				
סך הכל	הפרשה נוספת**	אחרת	לפי עומק הפיגור	סך הכל	הפרשה נוספת**	אחרת	לפי עומק הפיגור	
708	70	635	3	786	65	718	3	יתרת הפרשה לתחילת התקופה (מבוקר)
86	-	85	1	103	1	101	1	הפרשות במהלך התקופה
(35)	(6)	(28)	(1)	(41)	(2)	(39)	-	הקטנת הפרשות
(2)	-	(2)	-	(1)	-	(1)	-	גביית חובות שנמחקו בעבר
49	(6)	55	-	61	(1)	61	1	סכום שנזקף לדוח רווח והפסד
(21)	-	(21)	-	(65)	-	(65)	-	מחיקות, נטו***
736	64	669	3	782	64	714	4	יתרת הפרשה לסוף התקופה
11	6	5	-	14	6	8	-	מזה- יתרת הפרשה שלא נוכתה מסעיף אשראי לציבור

* (1) בהלוואות שלגביהן נערכה הפרשה לפי עומק הפיגור, לא כולל הפרשה לריבית בגין החוב שבפיגור.
 (2) בהלוואות אחרות, לא כולל הפרשה בגין ריבית על חובות מסופקים לאחר שהחובות נקבעו כמסופקים.
 ** כולל הפרשה כללית לחובות מסופקים.
 *** בניכוי גביית חובות שנמחקו השנה.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

3. מידע על הפרשה לחובות מסופקים (המשך)

בסכומים מדווחים

(במליוני שקלים חדשים)

(בלתי מבוקר)

ב. פרטים על אופן חישוב ההפרשה הספציפית בהלוואות לדיור

ליום 30 ביוני 2009

חובות בעייתיים לדיור						
הפרשה ספציפית						
סך הכל	אחרת	לפי עומק הפיגור	מזה - סכום בפיגור	יתרת חוב מאזנית	אשראי	
4	-	4	1	21	839	הלוואות לדיור*
4	4	-	2	21	415	הלוואות גדולות**
-	-	-	-	1	29	הלוואות אחרות
8	4	4	3	43	1,283	סך הכל

ליום 30 ביוני 2008

חובות בעייתיים לדיור						
הפרשה ספציפית						
סך הכל	אחרת	לפי עומק הפיגור	מזה - סכום בפיגור	יתרת חוב מאזנית	אשראי	
3	-	3	1	20	701	הלוואות לדיור*
3	3	-	2	17	345	הלוואות גדולות**
1	1	-	2	3	17	הלוואות אחרות
7	4	3	5	40	1,063	סך הכל

* ההלוואות, שעל פי הוראות בנק ישראל, קיימת חובה לערוך בגינן הפרשה לפי עומק פיגור.
 ** הלוואות לדיור שיתרת כל אחת מהן עולה על 853 אלפי ש"ח (30 ביוני 2008 - 830 אלפי ש"ח).

4. הלימות ההון

הלימות ההון מחושבת בהתאם להוראות המפקח על הבנקים מספר 311 ו-341 בדבר "יחס הון מזערי" ו"הקצאת הון בגין החשיפה לסיכוני שוק". הנתונים הינם על בסיס מאוחד.

א. הון לצורך חישוב יחס הלימות ההון (במליוני ש"ח):

31 בדצמבר 2008	30 ביוני 2008	30 ביוני 2009	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
1,495	1,445	1,593	הון ראשוני
37	37	37	הון משני • עליון*
345	382	296	• אחר
1,877	1,864	1,926	סה"כ הון כולל

* הפרשה הכללית לחובות מסופקים בסך 37 מיליוני ש"ח נכללה בהון המשני העליון.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

4. הלימות ההון (המשך)

ב. יתרות משוקללות של סיכון (במיליוני ש"ח):

31 בדצמבר 2008		30 ביוני 2008		30 ביוני 2009		
(מבוקר)		(בלתי מבוקר)		(בלתי מבוקר)		
יתרות סיכון	יתרות*	יתרות סיכון	יתרות*	יתרות סיכון	יתרות*	
סיכון אשראי						
13,373	20,343	13,273	19,400	13,372	21,662	נכסים
1,727	1,983	1,572	1,815	1,754	2,025	מכשירים חוץ מאזניים
15,100	22,326	14,845	21,215	15,126	23,687	סה"כ נכסי סיכון אשראי
82	-	84	-	98	-	סיכון שוק
15,182	22,326	14,929	21,215	15,224	23,687	סה"כ נכסי סיכון

* נכסים - יתרות מאזניות; מכשירים חוץ מאזניים - יתרות ערך נקוב משוקללות במקדמי ההמרה לאשראי.
 ** סווג מחדש.
 *** הוצג מחדש - הבנק תאם בדרך של הצגה מחדש את יחס ההון לרכיבי סיכון לתקופות קודמות, בכדי לשקף תיקון בשיעור מקדם ההמרה עבור מסגרות אשראי למתן ערבויות מכר לרוכשי דירות שלא נוצלו. מסגרות אלו שוקללו בטעות בדוחות הכספיים הקודמים בשיעור של 0%, במקום בשיעור של 50% כנדרש. להשפעת ההצגה מחדש על יחס הלימות ההון שדווחו בתקופות קודמות - ראה סעיף ד' להלן.

ג. יחס ההון לרכיבי סיכון:

31 בדצמבר 2008	30 ביוני 2008	30 ביוני 2009	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אחוזים	אחוזים	אחוזים	
9.8	9.7	10.5	יחס ההון הראשוני לרכיבי סיכון
12.4	12.5	12.7	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.0	9.0	9.0	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

* הוצג מחדש (ראה סעיף ב' - לעיל).

ד. פרטים על יחס הלימות ההון, לאחר ההצגה מחדש לתקופות דוח החל מיום 31.3.2008 ועד ליום 31.3.2009

יחס הלימות הון - כולל		יחס הלימות הון - ראשוני		
מוצג מחדש	דוח בעבר	מוצג מחדש	דוח בעבר	
אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	
12.7	12.9	9.7	9.9	31.3.2008
12.5	12.8	9.7	9.9	30.6.2008
12.2	12.5	9.6	9.9	30.9.2008
12.4	12.7	9.8	10.1	31.12.2008
12.5	12.8	10.2	10.5	31.3.2009

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

5. נכסים והתחייבויות לפי בסיס הצמדה

בסכומים מדווחים (במליוני שקלים חדשים)

(בלתי מבוקר)

30 ביוני 2009						
סך הכל	פריטים שאינם כספיים**	מטבע חוץ*		מטבע ישראלי		
		אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
						נכסים
3,110	-	310	1,016	332	1,452	מזומנים ופקדונות בבנקים
3,926	150	-	42	2,560	1,174	ניירות ערך
14,091	-	405	1,005	2,297	10,384	אשראי לציבור
2	2	-	-	-	-	השקעה בחברות כלולות
343	343	-	-	-	-	בניינים וציוד
158	26	16	5	-	111	נכסים אחרים
<u>21,630</u>	<u>521</u>	<u>731</u>	<u>2,068</u>	<u>5,189</u>	<u>13,121</u>	סך הכל נכסים
						התחייבויות
18,217	-	868	1,960	2,940	12,449	פקדונות הציבור
440	-	13	70	1	356	פקדונות מבנקים
46	-	-	38	1	7	פקדונות הממשלה
605	-	-	-	605	-	כתבי התחייבות נדחים
663	10	29	20	96	508	התחייבויות אחרות
<u>19,971</u>	<u>10</u>	<u>910</u>	<u>2,088</u>	<u>3,643</u>	<u>13,320</u>	סך הכל התחייבויות
<u>1,659</u>	<u>511</u>	<u>(179)</u>	<u>(20)</u>	<u>1,546</u>	<u>(199)</u>	הפרש
						מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:
-	-	225	10	(498)	263	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	-	(44)	-	44	אופציות בכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
-	1	-	(1)	-	-	אופציות מחוץ לכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
<u>1,659</u>	<u>512</u>	<u>46</u>	<u>(55)</u>	<u>1,048</u>	<u>108</u>	סך הכל כללי
-	-	-	(77)	-	77	אופציות בכסף נטו (סכום נקוב מהוון)
-	3	5	(10)	-	2	אופציות מחוץ לכסף נטו (סכום נקוב מהוון)

* כולל צמודי מטבע חוץ.

** לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

5. נכסים והתחייבויות לפי בסיס הצמדה (המשך)

בסכומים מדווחים (במליוני שקלים חדשים)

(מבוקר)

30 ביוני 2008						
סך הכל	פריטים שאינם כספיים***	מטבע חוץ*		מטבע ישראלי		
		אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
נכסים						
1,983	-	104	1,072	376	431	מזומנים ופקדונות בבנקים
2,857	132	-	32	1,709	984	ניירות ערך
14,038	-	339	1,038	2,341	10,320	אשראי לציבור
9	-	-	-	-	9	אשראי לממשלה
2	*2	-	-	-	-	השקעה בחברות כלולות
344	344	-	-	-	-	בניינים וציוד
135	21	11	21	1	81	נכסים אחרים
<u>19,368</u>	<u>499</u>	<u>454</u>	<u>2,163</u>	<u>4,427</u>	<u>11,825</u>	סך הכל נכסים
התחייבויות						
16,180	-	767	1,723	2,646	11,044	פקדונות הציבור
371	-	15	150	2	204	פקדונות מבנקים
44	-	-	34	-	10	פקדונות הממשלה
689	-	-	50	639	-	כתבי התחייבות נדחים
601	*15	21	9	87	469	התחייבויות אחרות
<u>17,885</u>	<u>15</u>	<u>803</u>	<u>1,966</u>	<u>3,374</u>	<u>11,727</u>	סך הכל התחייבויות
<u>1,483</u>	<u>484</u>	<u>(349)</u>	<u>197</u>	<u>1,053</u>	<u>98</u>	הפרש
מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:						
-	-	326	(158)	(357)	189	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	-	(71)	-	71	אופציות בכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
-	-	-	(1)	-	1	אופציות מחוץ לכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
<u>1,483</u>	<u>484</u>	<u>(23)</u>	<u>(33)</u>	<u>696</u>	<u>359</u>	סך הכל כללי
-	-	-	(96)	-	96	אופציות בכסף נטו (סכום נקוב מהוון)
-	-	-	(8)	-	8	אופציות מחוץ לכסף נטו (סכום נקוב מהוון)

* סווג מחדש.

** כולל צמודי מטבע חוץ.

*** לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

5. נכסים והתחייבויות לפי בסיס הצמדה (המשך)

בסכומים מדווחים (במליוני שקלים חדשים)

(מבוקר)

31 בדצמבר 2008						
סך הכל	פריטים שאינם כספיים**	מטבע חוץ**		מטבע ישראלי		
		אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
						נכסים
3,396	-	328	859	364	1,845	מזומנים ופקדונות בבנקים
2,098	132	-	39	1,416	511	ניירות ערך
14,326	-	366	1,165	2,438	10,357	אשראי לציבור
9	-	-	-	-	9	אשראי לממשלה
3	*3	-	-	-	-	השקעה בחברות כלולות
344	344	-	-	-	-	בניינים וציוד
135	8	13	11	6	97	נכסים אחרים
<u>20,311</u>	<u>487</u>	<u>707</u>	<u>2,074</u>	<u>4,224</u>	<u>12,819</u>	סך הכל נכסים
						התחייבויות
17,037	-	862	1,947	2,770	11,458	פקדונות הציבור
427	-	16	77	2	332	פקדונות מבנקים
45	-	-	38	-	7	פקדונות הממשלה
636	-	-	-	636	-	כתבי התחייבות נדחים
687	*15	74	31	72	495	התחייבויות אחרות
<u>18,832</u>	<u>15</u>	<u>952</u>	<u>2,093</u>	<u>3,480</u>	<u>12,292</u>	סך הכל התחייבויות
<u>1,479</u>	<u>472</u>	<u>(245)</u>	<u>(19)</u>	<u>744</u>	<u>527</u>	הפרש
						מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:
-	-	243	51	(495)	201	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	-	(52)	-	52	אופציות בכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
-	-	1	(2)	-	1	אופציות מחוץ לכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
<u>1,479</u>	<u>472</u>	<u>(1)</u>	<u>(22)</u>	<u>249</u>	<u>781</u>	סך הכל כללי
-	-	-	(90)	-	90	אופציות בכסף נטו (סכום נקוב מהוון)
-	-	5	(9)	-	4	אופציות מחוץ לכסף נטו (סכום נקוב מהוון)

* סווג מחדש.

** כולל צמודי מטבע חוץ.

*** לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

6. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

א. מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים

יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם (במיליוני ש"ח):

31 בדצמבר 2008	30 ביוני 2008	30 ביוני 2009	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
			נסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי (במיליוני ש"ח)
73	130	91	אשראי תעודות
302	305	310	ערבויות להבטחת אשראי
637	549	724	ערבויות לרוכשי דירות
669	651	638	ערבויות והתחייבויות אחרות
652	669	687	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו*
1,000	981	1,026	מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו
1,588	1,282	1,563	התחייבויות להוצאת ערבויות
774	645	740	התחייבויות בלתי חוזרות למתן אשראי שאושר ועדיין לא ניתן

* מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי, ניתנות לביטול בכל עת - ללא תנאי

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות

(1) קיימות התחייבויות והתקשרויות אחרות לתאריך המאזן כדלקמן (במיליוני ש"ח):

31 בדצמבר 2008	30 ביוני 2008	30 ביוני 2009	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
7	9	21	התקשרות להשקעה בבניינים וציוד
117	67	134	חוזי שכירות לזמן ארוך
			להלן פירוט דמי השכירות לתשלום בשנים הבאות:
14	11	16	שנה ראשונה
13	7	15	שנה שניה
13	6	12	שנה שלישית
12	6	12	שנה רביעית
65	37	79	שנה חמישית ואילך
117	67	134	סך הכל דמי שכירות לתשלום

6. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(2) בנוסף לאמור לעיל, חלק מסניפי הבנק נמצאים במבנים השכורים בשכירות מוגנת. דמי השכירות לתשלום בשנה הקרובה, מסתכמים בכ-1 מיליון ש"ח.

(3) הבנק התקשר בהסכמים להשקעה בחמש קרנות הון סיכון. ההתחייבות העתידית המכסימלית של הבנק להשקעה בקרנות אלו, מעבר להשקעה שבוצעה עד ליום המאזן, מסתכמת בכ-2 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2008 - ז'ה).

(4) הבנק התחייב לפצות את עמיתי "הקופה המרכזית לפיצויים שליד מרכנתיל דיסקונט", במקרה בו יפחת שווי זכויותיהם, מהסכום הנומינלי שהופקד על ידם בקופה. סכומי ההפקדות הנומינליים של העמיתים בקופה, שבגינם ניתנה הערבות, כאמור, מסתכמים ליום 30 ביוני 2009 בסך של כ-158 מיליון ש"ח.

ליום 30 ביוני 2009 מסתכמת חשיפת הבנק (בגין ההפרשים השלייליים שבין שווי זכויות העמיתים, לבין סכום הפקדות הנומינלי, כאמור) בסך של כ-0.4 מיליון ש"ח.

בהתאם להוראות בנק ישראל חישב הבנק את שוויה ההוגן של התחייבויות זו, בהתבסס על הערכה אקטוארית. ההפרשה בגין התחייבות זו כלולה בדוחות הכספיים בסעיף "התחייבויות אחרות".

ביום 23.1.08 אושר חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 3), התשס"ח - 2008, לפיו תאסר בעתיד הצטרפות עמיתים חדשים ל"קופות מרכזיות לפיצויים".

(5) במהלך העסקים השוטף הוגשו כנגד הבנק תובענות משפטיות, לרבות תביעות ייצוגיות ובקשות לאישור תביעות ייצוגיות.

לדעת הנהלת הבנק, המתבססת על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי התובענות, לרבות הבקשות לאישור התביעות הייצוגיות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי חבות אפשרית של הבנק כתוצאה מהתובענות האמורות.

בבאור 18 ג' (7) ו-(8) בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2008, הובאו פרטים בדבר התובענות המהותיות שהוגשו כנגד הבנק.

סכום החשיפה המכסימלי הנוסף - בשל כלל התובענות שהוגשו נגד הבנק, כאמור לעיל, בנושאים שונים, שהתממשותן אפשרית - מסתכם ליום 30 ביוני 2009 - בסך של כ-30 מיליון ש"ח.

במהלך המחצית הראשונה של שנת 2009 לא חלו התפתחויות משמעותיות בתובענות המהותיות שהוגשו כנגד הבנק (שלגביהן ניתן היה להעריך את סיכויי התביעה) - לפרטים נוספים לגבי תובענות אלו ראה באור 18 ג' (7) בדוחות הכספיים ליום 31.12.2008.

6. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(6) להלן פרטים לגבי התפתחויות שחלו בתקופת הדוח בתובענות שדווחו בדוחות הכספיים ליום 31.12.2008, אשר לא ניתן היה להעריך את סיכויי הצלחתן:

(א) בכאור 18 ג' (8) (א) בדוחות הכספיים ליום 31.12.2008 תוארו "הודעות צד ג" שהועברו לבנק ולבנקים אחרים (ובכללם החברה האם של הבנק), בחודשים אפריל 2007 ופברואר 2008, על ידי בנק זר (להלן: "הבנק הנתבע") בגין תובענות שהוגשו כנגדו לבית המשפט בניו יורק, על ידי אזרחים וחיילים בצה"ל (המחזיקים בנתינות אמריקאית), שנפגעו בפעולות טרור - בטענה שלבנק הנתבע הייתה מעורבות בפעולות הקשורות למימון פעילות וגופים שעסקו בטרור.

התביעות כנגד "הבנק הנתבע" מתבססות על הדין האמריקאי ואינן נוקבות בסכום - בין היתר, משום שחוקים שחוקקו בארה"ב - קובעים פיצוי קבוע לכל נפגע - ללא הוכחת נזק.

לטענת "הבנק הנתבע" (הכלולה בהודעות צד ג'), יש להטיל אחריות - בגין פעולותיו ומחדליו, אם יחויב בדיון - על הבנק ובנקים אחרים בישראל (שנכללו בהודעת צד ג'), מבלי לנקוב בחלקם היחסי של כל אחד מהבנקים - ולחייב אותם לשפות אותו במלוא הסכום בו יחויב.

"הודעות צד ג" שנתקבלו - אינם כוללות תימוכין ממשיים הקושרים את הבנק ויתר הבנקים לפעולות שתוארו בתובענות - ומבוססות על טענה, לפיה - הבנק היה מעורב, לכאורה, בחלק מן ההעברות הכספיות שיוחסו ל"בנק הנתבע", וכי על יסוד חקיקה אמריקאית - די בכך כדי לייצור זכות ל"בנק הנתבע" - להשתתפות מצד הבנק בכל פיצוי שייפסק כנגדו. הבנק ויתר הבנקים הנתבעים הגישו בקשה לסילוק על הסף של ההודעות.

בתאריך 2.4.2009 החליט בית המשפט בניו יורק לקבל את בקשת הבנקים הנתבעים (ובכללם הבנק) ולסלק על הסף את כל הודעות צד ג' הנ"ל. עד כה טרם הוגש ערעור על ההחלטה.

עם זאת, שמורה עדיין זכות ל"בנק הנתבע" להגיש ערעור על ההחלטה, עם סיום כל ההליכים בתביעות - במסגרת ערעור על פסק דין סופי. בנוסף לכך, דחה בית המשפט בניו יורק ביום 22.5.2009 את בקשת "הבנק הנתבע" לגילוי מסמכים, שהוגשה כנגד הבנק ובנקים אחרים.

(ב) בכאור 18 ג' (8) (ב) בדוחות הכספיים ליום 31.12.2008, תוארה תביעה שהוגשה כנגד הבנק ביום 28.11.2007, על ידי אחד מבעלי מניותיו (להלן: "התובע") של תאגיד (שקיבל בעבר מהבנק מימון למטרת ביצוע פרויקט בניה ונקלע לקשיים) - עקב נזקים שגרמו לו, לטענתו - פעולותיהם של הבנק והמנהל המיוחד שמונה לתאגיד (בשל הקשיים הכספיים אליהם נקלע, כאמור) - שנעשו, לטענתו, תוך רשלנות שגרמה להוצאות מיותרות והפסדים כספיים ניכרים לתאגיד - תוך העדפת האינטרסים של הבנק ושל אחרים - על טובת התאגיד.

6. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

התביעה כוללת דרישה לפיצוי כספי בגין הנזקים - המוערכים על ידי התובע בכ-41 מיליון ש"ח - והוגשה כנגד הבנק והמנהל המיוחד.

על אף שמרבית טענותיו של התובע מופנות כנגד המנהל המיוחד, סבור התובע כי יש להטיל גם על הבנק אחריות בגין פעולותיו של המנהל המיוחד, מכיוון שהמנהל המיוחד שימש כבא כוחו של הבנק ופעולותיו בוצעו בידיעת הבנק. כמו כן, מייחס התובע לבנק נזקים ספציפיים בסך של כ-12 מיליון ש"ח - מתוך כלל הנזקים, כאמור.

במקביל להגשת כתב התביעה הגיש התובע בקשה לפטור מאגרה - והבנק מצידו הגיש התנגדות לבקשת התובע ביום 24.12.2007. ביום 26.4.2009 החליט בית המשפט לדחות את בקשת התובע לפטור מאגרה וקצב לו ארכה של שלושה חודשים לתשלום האגרה.

בהמשך להחלטה זו הגיש התובע לבית המשפט ביום 16.6.2009 - בקשה להקטנת סכום התביעה ל-10 מיליון ש"ח. טרם התקבלה החלטה בגין בקשה זו.

(ג) בבאור 18 ג' (8) (ג') בדוחות הכספיים ליום 31.12.2008 תוארה תביעה, שהוגשה ביום 27.1.2009 - כנגד הבנק וכנגד חברה קבלנית, על ידי לקוחה לשעבר של הבנק שנטלה בעבר מהבנק הלוואת משכנתא לרכישת נכס מסחרי בסך 340,000 ש"ח - בגין נזקים שגרמו לה, לטענתה - הבנק והחברה הקבלנית בעקבות סילוקה מהנכס שרכש ופתיחת תיק הוצאה לפועל כנגדה - לאחר שלא עמדה בהתחייבויותיה כלפי הבנק והחברה הקבלנית.

סכום הנזק הכולל שננקב בכתב התביעה - בגין הנזקים הכספיים ועגמת הנפש שנגרמו ללקוחה, לטענתה - מסתכם בכ-35 מיליון ש"ח.

במקביל להגשת כתב התביעה הגישה התובעת בקשה לפטור מאגרה. ביום 8 ביולי 2009 החליט בית המשפט לדחות את בקשת התובעת לפטור מאגרה.

בהמשך להחלטת בית המשפט, הגישה התובעת לבית המשפט ביום 30.7.2009 בקשה עקרונית לתיקון כתב התביעה. עד כה טרם התקבלה החלטה בגין בקשה זו.

(7) בבאור 18 ג' (10) - תוארה דרישה לתשלום חוב בסך 5.7 מיליון ש"ח (משוערך ליום 30.9.2008), שהוגשה לבנק ביום 27 באוקטובר 2008 - על ידי החברה לאיתור והשבת נכסים של נספי השואה בע"מ (להלן: "החברה"), בגין נכסים של נספי השואה, המוחזקים לכאורה בבנק.

ביום 27 בנובמבר 2008 - הודיע הבנק לחברה כי הוא חולק מכל ומכל על ההנחות שנכללו בבסיס דרישת החברה ולפיכך אין לו כל חבות בנושא זה.

בהמשך להתכתבויות אלו, העבירה החברה לבנק ביום 9.8.2009 - דרישה לתשלום חוב נוסף, בסך של 5.3 מיליון ש"ח (משוערך ליום 30.6.2009) - בגין נכסים נוספים השייכים לנספי השואה, המצויים לכאורה בידי הבנק.

הבנק לומד את פרטי הדרישה ומתעתד להגיב עליה - על פי לוחות הזמנים שנקבעו בחוק.

6. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(8) מערכות המחשוב המרכזיות של הבנק מבוססות על מערכת המחשב של החברה האם המתפעלת ומתחזקת אותן. שרותי המחשב והתפעול המסופקים לבנק על ידי החברה האם מעוגנים בהסכמים רב שנתיים על בסיס כלכלי. הסכמים אלו מפרטים את היקף איכות וזמינות שרותי המחשב המסופקים לבנק ומבטיחים את רציפותם, הן בתנאי ההתקשרות הנוכחית והן בתקופת המעבר - אם ירצה אחד מן הצדדים להפסיק את ההתקשרות הקיימת.

העלות השנתית הנוכחית של שרותי המחשב שמקבל הבנק מהחברה האם, כאמור - מסתכמת בכ-48 מיליוני ש"ח לשנה. עלות זו עודכנה לאחרונה בשנת 2004. בחודשים האחרונים מתנהל משא ומתן בין הבנק לחברה האם בנוגע לעדכון עלות שרותי המחשב - באופן שיביא בחשבון את השינויים ופיתוחי התכנה שבוצעו בחברה האם בשנים האחרונות והועברו גם לבנק. עדכון עלות השרותים צפוי לחול על הבנק מיום גיבוש ההסכם ואילך.

עד כה טרם הבשיל המשא ומתן בין הצדדים לכדי הסכם - עם זאת, מהמגעים שהתנהלו עד כה בין הצדדים מסתמן, כי שיעור התוספת השנתית המכסימלית לעלות הנוכחית של שרותי המחשב, שייחנן ותחול על הבנק - לא יעלה על כ-20% - 10%.

(9) בתאריך 27 ביולי 2009 הוצאו לבנק הודעות שומה "ללא הסכמה", לשנים 2005 - 2004. מהודעות השומה עולה כי המחלוקת בין שלטונות המס לבנק מתמקדת בהוצאות מסוימות שלדעת שלטונות המס - ניכויין לצרכי מס נתבע על ידי הבנק - בשלב מוקדם מכפי שמתיירות הוראות המס. הודעות השומה כוללות נימוקים כלליים בלבד, ואינן כוללות פרטים לגבי המועדים העתידיים שבהן ניתן יהיה, לדעת שלטונות המס, לתבוע את ההוצאות. לפיכך, קיים קושי לכמת במדויק את חבות המס הנוספת הגלומה בהודעות שומה אלו. להערכת הנהלת הבנק מסתכמת חבות המס הנוספת (לרבות ריבית הפרשי הצמדה) - הגלומה בהודעות השומה, בכ-12 מיליון ש"ח.

הבנק חולק מכל וכל על עמדת שלטונות המס ומתעתד להגיש ערעור על הודעות השומה. לדעת הנהלת הבנק נכללו בספרי הבנק הפרשות מס נאותות בגין חבות המס של הבנק לשנים הנ"ל.

(10) התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות נוספות של הבנק פורטו בבאור 18 ג' (4)-(5) - בדוחות הכספיים ליום 31.12.2008.

7. ארועים לאחר תאריך המאזן

ביום 23.7.2009 - פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט 2009 - במסגרתו הוחלט על הפחתה הדרגתית בשיעור מס החברות - משיעור של 25%, בשנת 2010 - עד לשיעור של 18%, בלבד, בשנת 2016. לפיכך, צפויה הפחתה גם בשיעור המס הסטטוטורי החל על מוסדות כספיים - משיעור של 35.6% בשנת 2010, עד לשיעור של 29.0% בשנת 2016. בעקבות העדכון בשיעורי המס העתידיים, כאמור - צפוי הבנק לרשום ברבע השלישי של השנה תוספת להוצאות המס בסך של כ-2 מיליון ש"ח, הנובעת מעדכון הפרשות ל"מסים נדחים".

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

8. מכשירים נגזרים

1. היקף הפעילות, במאוחד (במיליוני ש"ח)

30 ביוני 2009 (בלתי מבוקר)					
חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	חוזי ריבית		
			במטבע חוץ	שקל-מדד	
(א) סכום נקוב של מכשירים נגזרים					
1. נגזרים ALM ^{2,1}					
-	-	607	-	100	חוזי Forward
חוזי אופציה לא סחירים ⁴ :					
-	-	-	-	-	• אופציות שנכתבו
-	3	150	-	-	• אופציות שנקנו
-	-	984	614	-	³ Swaps
-	3	1,741	614	100	סה"כ נגזרים ALM
2. נגזרים אחרים ¹					
15	-	-	-	84	חוזי Forward
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:					
-	530	124	-	-	• אופציות שנכתבו
-	530	124	-	-	• אופציות שנקנו
חוזי אופציה אחרים:					
-	-	234	-	-	• אופציות שנכתבו
-	-	234	-	-	• אופציות שנקנו
15	1,060	716	-	84	סה"כ נגזרים אחרים
3. חוזי החלפת מטבע חוץ (SPOT)					
-	-	305	-	-	

(ב) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים

1. נגזרים ALM ^{2,1}					
-	1	37	4	-	שווי הוגן ברוטו חיובי
-	-	93	29	1	שווי הוגן ברוטו שלילי
2. נגזרים אחרים ¹					
-	5	7	-	1	שווי הוגן ברוטו חיובי
-	5	7	-	1	שווי הוגן ברוטו שלילי

1. למעט חוזי החלפות מטבע חוץ SPOT.
2. נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
3. מזה חוזי החלפת שעורי ריבית בהם הסכים הבנק לשלם שעור ריבית קבוע: 555 מיליון ש"ח.
4. כולל יתרת ערך נקוב של "מכשירים נגזרים משובצים" שהופרדו מ"החוזים המארחים".

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

8. מכשירים נגזרים (המשך)

1. היקף הפעילות, במאוחד (במיליוני ש"ח) (המשך)

30 ביוני 2008				
(בלתי מבוקר)				
חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	חוזי ריבית	
			במטבע חוץ	שקל-מדד
(א) סכום נקוב של מכשירים נגזרים				
1. נגזרים ALM ^{2,1}				
-	-	739	-	-
Forward חוזי				
חוזי אופציה לא סחירים ⁴ :				
-	-	3	-	-
• אופציות שנכתבו				
-	1	167	-	-
• אופציות שנקנו				
-	-	1,373	597	-
Swaps ³				
-	1	2,282	597	-
סה"כ נגזרים ALM				
2. נגזרים אחרים ¹				
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:				
-	661	70	-	-
• אופציות שנכתבו				
-	661	70	-	-
• אופציות שנקנו				
חוזי אופציה אחרים:				
-	-	81	-	-
• אופציות שנכתבו				
-	-	81	-	-
• אופציות שנקנו				
-	1,322	302	-	-
סה"כ נגזרים אחרים				
3. חוזי החלפת מטבע חוץ				
-	-	152	-	-
(SPOT)				
(ב) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים				
1. נגזרים ALM ^{2,1}				
-	-	52	11	-
שווי הוגן ברוטו חיובי				
-	-	103	9	-
שווי הוגן ברוטו שלילי				
2. נגזרים אחרים ¹				
-	4	6	-	-
שווי הוגן ברוטו חיובי				
-	4	6	-	-
שווי הוגן ברוטו שלילי				

1. למעט חוזי החלפות מטבע חוץ SPOT.
2. נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
3. מזה חוזי החלפת שעורי ריבית בהם הסכים הבנק לשלם שעור ריבית קבוע: 516 מיליון ש"ח.
4. כולל יתרת ערך נקוב של "מכשירים נגזרים משובצים" שהופרדו מ"החוזים המארחים".

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

8. מכשירים נגזרים (המשך)

1. היקף הפעילות, במאוחד (במיליוני ש"ח) (המשך)

31 בדצמבר 2008
(מבוקר)

חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	חוזי ריבית	
			שקל-מדד	במטבע חוץ

(א) סכום נקוב של מכשירים נגזרים

1. נגזרים ALM ^{2,1}					
-	-	654	-	100	חוזי Forward
-	-	4	-	-	חוזי אופציה לא סחירים ⁴ :
-	-	167	-	-	• אופציות שנכתבו
-	-	904	585	-	• אופציות שנקנו
-	-	1,729	585	100	³ Swaps
-	-				סה"כ
2. נגזרים אחרים ¹					
8	-	-	-	36	חוזי Forward
-	426	178	-	-	חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:
-	426	178	-	-	• אופציות שנכתבו
-	-	146	-	-	• אופציות שנקנו
-	-	146	-	-	חוזי אופציה אחרים:
-	-	146	-	-	• אופציות שנכתבו
-	-	146	-	-	• אופציות שנקנו
8	852	648	-	36	סה"כ
3. חוזי החלפת מטבע חוץ (SPOT)					
-	-	162	-	-	

(ב) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים

1. נגזרים ALM ^{2,1}					
-	-	38	3	1	שווי הוגן ברוטו חיובי
-	-	105	56	-	שווי הוגן ברוטו שלילי
2. נגזרים אחרים ¹					
-	6	16	-	1	שווי הוגן ברוטו חיובי
-	6	16	-	-	שווי הוגן ברוטו שלילי

1. למעט חוזי החלפות מטבע חוץ SPOT.
2. נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
3. מזה חוזי החלפת שעורי ריבית בהם הסכים הבנק לשלם שעור ריבית קבוע: 522 מיליון ש"ח.
4. כולל יתרת ערך נקוב של "מכשירים נגזרים משובצים" שהופרדו מ"החוזים המארחים".

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

8. מכשירים נגזרים (המשך)

2. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה, במאוחד (במיליוני ש"ח)

30 ביוני 2009					
(בלתי מבוקר)					
בורסות	בנקים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סה"כ	
4	16	-	35	55	שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים ¹
1	-	-	13	14	בניכוי הסכמי קיזוז
3	16	-	22	41	יתרות מאזניות של נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים ²
13	166	-	94	273	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ³
16	182	-	116	314	סה"כ סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים
30 ביוני 2008					
(בלתי מבוקר)					
בורסות	בנקים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סה"כ	
2	24	-	47	73	שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים ¹
1	-	-	4	5	בניכוי הסכמי קיזוז
1	24	-	43	68	יתרות מאזניות של נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים ²
4	172	-	107	283	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ³
5	196	-	150	351	סה"כ סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים

- מתוך זה שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים משובצים בסך 12 מיליון ש"ח (30.6.2008 - 29 מיליון ש"ח).
- מתוך זה יתרה מאזנית של מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 29 מיליון ש"ח (30.6.2008 - 39 מיליון ש"ח) ויתרה בסך 3 מיליון ש"ח בגין מכשירים נגזרים משובצים, שלא יוחסו למכשיר פיננסי, הכלולה בסעיף נכסים אחרים (30.6.2008 - 7 מיליון ש"ח). לא קיימים בבנק הסדרי התחשבות, נטו, בגין מכשירים נגזרים אלו.
- סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

8. מכשירים נגזרים (המשך)

2. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה, במאוחד (במיליוני ש"ח) (המשך)

31 בדצמבר 2008					
(מבוקר)					
בורסות	בנקים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סה"כ	
6	20	-	39	65	שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים ¹
1	-	-	12	13	בניכוי הסכמי קיזוז
5	20	-	27	52	יתרות מאזניות של נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים ²
4	154	-	92	250	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ³
9	174	-	119	302	סה"כ סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים

- מתוך זה שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים משובצים בסך 14 מיליון ש"ח.
- מתוך זה יתרה מאזנית של מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 37 מיליון ש"ח ויתרה בסך 3 מיליון ש"ח בגין מכשירים נגזרים משובצים, שלא יוחסו למכשיר פיננסי, הכלולה בסעיף נכסים אחרים. לא קיימים בבנק הסדרי התחשבות, נטו, בגין מכשירים נגזרים אלו.
- סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.

3. פירוט מועדי פרעון - סכומים נקובים במאוחד (במיליוני ש"ח)

30 ביוני 2009					
(בלתי מבוקר)					
עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים ועד שנה	מעל שנה ועד 5 שנים	מעל 5 שנים	סה"כ	
36	100	48	-	184	חוזי ריבית:
39	166	39	-	614	שקל - מדד
1,657	479	133	493	2,762	מטבע חוץ
1,039	3	21	-	1,063	חוזי מטבע חוץ
2	13	-	-	15	חוזים בגין מניות
2,773	761	241	863	4,638	חוזי סחורות אחרים
2,963	591	265	837	4,656	סה"כ
2,317	743	245	815	4,120	30 ביוני 2008 (בלתי מבוקר)
					31 בדצמבר 2008 (מבוקר)

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

9. רווח מאוחד מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים

בסכומים מדווחים (במליוני שקלים חדשים)
(בלתי מבוקר)

לששה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני		לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני	
2008	2009	2008	2009
364	433	199	144
(7)	29	(3)	(19)
(111)	37	(43)	(33)
94	60	63	50
340	559	216	142
21	(255)	(23)	28
4	(2)	2	2
5	(3)	3	4
(29)	(23)	(21)	(19)
1	(283)	(39)	15
(36)	4	(12)	1
2	2	1	2
(34)	6	(11)	3
10	11	5	6
17	31	6	27
-	2	-	2
23	33	13	19
-	(2)	-	(2)
50	75	24	52
357	357	190	212
(1)	9	-	4

א. בגין נכסים

מאשראי לציבור
מפקדונות בכנק ישראל וממזומנים
מפקדונות בכנקים
מאגרות חוב

ב. בגין התחייבויות

על פקדונות הציבור
על פקדונות הממשלה
על פקדונות מכנקים
על כתבי התחייבות נדחים

ג. בגין מכשירים נגזרים

הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים ALM*
הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים אחרים

ד. אחר

עמלות מעסקי מימון
רווחים ממכירת איגרות חוב זמינות למכירה
רווחים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות
לשווי הוגן של אגרות חוב למסחר, נטו
הכנסות מימון אחרות**
הוצאות מימון אחרות

סך הכל רווח מפעילות מימון לפני הפרשה
לחובות מסופקים
מזה: הפרשי שער, נטו

* מכשירים נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
** כולל סכומי ריבית שנגבו מחובות בעייתיים בתקופות של שלושה וששה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2009, בסך של 14 מיליון ש"ח ו-25 מיליון ש"ח, בהתאמה (בתקופות המקבילות אשתקד: 10 מיליון ש"ח ו-18 מיליון ש"ח, בהתאמה).

10. רווחים מהשקעות במניות

ההרכב:

לששה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני		לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני	
2008	2009	2008	2009
(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
(1)	-	(1)	-
5	6	5	6
4	6	4	6

הפסדים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות
לשווי הוגן של מניות זמינות למכירה, נטו
דיבידנד ממניות זמינות למכירה*

* הסכום מהווה את חלקו של הבנק בדיבידנד שהתקבל מחברת "בזק" (ראה גם באור 2).

11. מידע על מגזרי פעילות

בסכומים מדווחים (במליוני שקלים חדשים)

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2009

(בלתי מבוקר)

עסקים קטנים		משקי בית	
משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים**	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים**
5	42	26	4
(4)	4	(23)	41
1	46	3	45
-	29	1	37
1	75	4	82
-	11	(1)	1
1	11	2	16

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:
 מחיצוניים -
 בינמגזרי -
 סך הכל רווח מפעילות מימון
 הכנסות תפעוליות ואחרות
 סך ההכנסות
 הפרשה לחובות מסופקים
 רווח נקי

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2008

(בלתי מבוקר)

עסקים קטנים		משקי בית	
משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים**	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים**
5	*49	32	-
(4)	*(3)	(29)	*43
1	46	3	43
-	*28	1	*29
1	74	4	72
1	5	-	4
-	16	1	9

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:
 מחיצוניים -
 בינמגזרי -
 סך הכל רווח מפעילות מימון
 הכנסות תפעוליות ואחרות
 סך ההכנסות
 הפרשה לחובות מסופקים
 רווח נקי (הפסד)

* סוג מחדש.

** כולל פעילות בתחום "שוק ההון" ובתחום "כרטיסי אשראי".

סך הכל מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית**	בנקאות עסקית		בנקאות מסחרית	
			נדל"ן	בנקאות ופיננסיים**	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסיים**
212	83	(44)	22	38	7	29
-	(36)	52	(11)	(14)	(4)	(5)
212	47	8	11	24	3	24
98	6	8	2	5	-	10
310	53	16	13	29	3	34
25	-	-	-	9	2	3
72	26	-	6	6	-	4

סך הכל מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית**	בנקאות עסקית		בנקאות מסחרית	
			נדל"ן	בנקאות ופיננסיים**	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסיים**
190	51	*(74)	*23	*52	*13	*39
-	(22)	*86	*(16)	*(33)	*(9)	*(13)
190	29	12	7	19	4	26
84	4	*10	*3	*2	-	*7
274	33	22	10	21	4	33
16	-	-	(6)	9	(1)	4
64	16	6	9	(1)	3	5

הערה: הנתונים הכלולים בנספח זה, מבוססים בחלקם על הנחות ואומדנים שונים (בעיקר בנושא הקצאת עלויות). בעתיד, לאחר שהמידע המופק מהמערכת יילמד וינתח לאורך זמן, ייתכן שיחולו שינויים בהנחות ובאומדנים הנ"ל.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

11. מידע על מגזרי פעילות (המשך)

בסכומים מדווחים (במליוני שקלים חדשים)

לששה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2009
(בלתי מבוקר)

עסקים קטנים		משקי בית	
משכנתאות	בנקאות	הלוואות לדיור	בנקאות
מסחריות	ופיננסיים**		ופיננסיים**
7	93	36	35
(5)	-	(29)	52
2	93	7	87
-	57	1	75
2	150	8	162
-	25	-	13
1	22	3	24

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:
 מחיצוניים -
 בינמגזרי -
 סך הכל רווח מפעילות מימון הכנסות תפעוליות ואחרות
 סך ההכנסות הפרשה לחובות מסופקים
 רווח נקי

לששה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 2008
(בלתי מבוקר)

עסקים קטנים		משקי בית	
משכנתאות	בנקאות	הלוואות לדיור	בנקאות
מסחריות	ופיננסיים**		ופיננסיים**
7	*104	48	16
(5)	*(10)	(44)	*68
2	94	4	84
-	*52	1	*55
2	146	5	139
1	14	(1)	9
-	29	1	17

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:
 מחיצוניים -
 בינמגזרי -
 סך הכל רווח מפעילות מימון הכנסות תפעוליות ואחרות
 סך ההכנסות הפרשה לחובות מסופקים
 רווח נקי (הפסד)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008
(מבוקר)

עסקים קטנים		משקי בית	
משכנתאות	בנקאות	הלוואות לדיור	בנקאות
מסחריות	ופיננסיים**		ופיננסיים**
14	*210	88	*31
(11)	*(16)	(80)	*142
3	194	8	173
-	98	2	114
3	292	10	287
(5)	27	(3)	38
4	54	2	18

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים:
 מחיצוניים -
 בינמגזרי -
 סך הכל רווח מפעילות מימון הכנסות תפעוליות ואחרות
 סך ההכנסות הפרשה לחובות מסופקים
 רווח נקי

* סווג מחדש.

** כולל פעילות בתחום "שוק ההון" ובתחום "כרטיסי אשראי".

סך הכל מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית**	בנקאות עסקית		בנקאות מסחרית	
			בנקאות ונדל"ן	בנקאות ופיננסים**	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים**
357	86	(73)	38	64	10	61
-	(57)	93	(16)	(21)	(6)	(11)
357	29	20	22	43	4	50
193	7	18	4	9	-	22
550	36	38	26	52	4	72
61	-	-	(1)	15	1	8
98	9	5	12	10	1	11

סך הכל מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית**	בנקאות עסקית		בנקאות מסחרית	
			בנקאות ונדל"ן	בנקאות ופיננסים**	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים**
357	77	*(130)	*36	*102	*18	*79
-	(36)	*155	*(23)	*(65)	*(12)	*(28)
357	41	25	13	37	6	51
155	3	*19	*4	*4	-	*17
512	44	44	17	41	6	68
49	-	-	(7)	27	(2)	8
98	17	11	14	(6)	5	10

סך הכל מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית**	בנקאות עסקית		בנקאות מסחרית	
			בנקאות ונדל"ן	בנקאות ופיננסים**	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים**
681	156	*(271)	*47	224	*31	151
-	(124)	323	*(25)	*(135)	*(21)	*(53)
681	32	52	22	89	10	98
331	9	38	5	16	1	48
1,012	41	90	27	105	11	146
123	-	-	(2)	39	6	23
148	3	21	14	11	3	18

הערה: הנתונים הכלולים בנספח זה, מבוססים בחלקם על הנחות ואומדנים שונים (בעיקר בנושא הקצאת עלויות). בעתיד, לאחר שהמידע המופק מהמערכת יילמד ויונתח לאורך זמן, ייתכן שיחולו שינויים בהנחות ובאומדנים הנ"ל.

